

Macwo Jwumpe Nintanmpe Jwuṅkanni

Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè sémeṅi funṅɔ jwumpe e ke

Yesu cyelempyaṅi Macwo pi maha u pyi Levi ke, uru u à ṅge sémeṅi séme, múnalwɔɔre shwofoo u mpyi u wi. Ŋka mà jwo u pyi Yesu cyelempya ke, u à múnalwɔɔre shwoshwo báaraṅi yaha. Yesu kareṅkwooni kàntugo ñiṅyiṅi na, Macwo à Yesu kapyiṅkii séme, si li cyêe sùpyaṅi shiṅi u ṅye Yesu ke, si li cyêe mú na Shwofooṅi kyaa Kile mpyi a jwo na u sí n-pa ke, uru u ṅye Yesu.

Yee ñiṅyahagii funṅi Yahutuubii mpyi na Kile Niṅcwɔṅrɔṅi pi Shwofooṅi mpaṅi sigili. Kile túnntunmpil'à jwo uru Shwofooṅi mpaṅi kyaa na. Macwo sémeṅ'à li cyêe na pyàṅi u à si Bètilehemu kànhe e, ná u mege ṅye Yesu ke, uru u ṅye uru Shwofooṅi. Karigii cyi à li cyêe na Yesu u ṅye uru Shwofooṅi ke, Macwo sémeṅ'à cyire puni kyaa jwo. Jwumpe Kile túnntunmpil'à jwo fo tèmɔni i ke, Macwo à núru puru pà kurugo maa li cyêe na nde Yesu mpyi na mpyi ke, Kile túnntunmpil'à jwo lire kyaa na mà jwo u pa ke.

Macwo mú à li cyêe na Yesu u ṅye Yahutuubii saanṅi ṅgemu u à Kile Saanre ṅwɔ cù ṅiṅke na ke. Mpii pi à taha u fye e ke, pyiṅkanni na Kile Saanre sùpyaṅ'à yaa u pyi ke, u maha pire kálali lire na. Ti ṅye saanre sannte fiige me. Kile Saanre sùpyaṅ'à yaa u Kile kyaa táan uy'á u tòro wyéṅi na, nde u la ṅye sùpyire sannte t'a mpyi ur'á ke, u raa lire pyi t'á (7.12) u u u zàmpeṅbii kyaa táan uy'á mú (6.44).

ṅye sùpyir'à Yesu bò, ṅka Kile à u ñè. Lire kàntugo Yesu à uye cyêe u cyelempyiibii na, maa pi pyi na pi a Jwumpe Nintanmpe yu ṅiṅke supyishiṅi pun'á.

Mà jwo Yesu u si ke, Kile mpyi a jwo na u mege sí n-pyi: «Emanuweli». Kuru mege ṅwɔhe ku ṅye: «Kile na ṅye ná wuu e» (1.23). Yesu cye kurugo, Kile à pa sùpyire shwɔhɔ'l'e. Mpe jwumpe p'à tég'a sémeṅi ṅiṅṅ kuu na: «Mii na ṅye ná yii e canṅa maha canṅa fo si sà nɔ diṅyeṅi tèekwooni na» (28.20).

Yesu Kirisita à fwordo mpiimu i ke, pire meyi

(Luka 3.23-38)

1 ¹ṅye Yesu *Kirisita à fwordo mpiimu i ke, pire meyi yi ṅye ṅje: Yesu à fwordo saanṅi *Dawuda e, Dawuda s'à fwordo *Ibirayima tùluge e.

²Nye Ibirayima à Ishaka si,
ka Ishaka si Yakuba si,

ka Yakuba si Zhuda ná u sìṅɛɛbii si,

³Ka Zhuda si Perezi ná Zera si. (Pire nuṅi mege mpyi Tamari.)

Ka Perezi si Èsirɔn si,

ka Èsirɔn si Aramu si,

⁴ka Aramu si Aminadabu si,

ka Aminadabu si Nashɔni si,

ka Nashɔni si Salamani si,

⁵ka Salamani si Bwazi si. (Uru nuṅi mege mpyi Arahabu.)

Ka Bwazi si Obedi si. (Uru nuṅi mege mpyi Uruti.)

Ka Obedi si Zhese si,

⁶ka Zhese si saanṅi Dawuda si.

Ka saanṅi Dawuda si Solomani si. (Uru nuṅi u mpyi Uri cwoṅi.)

⁷Ka Solomani si Oroboyamu si,

ka Oroboyamu si Abiya si,

ka Abiya si Azafu si.

⁸Ka Azafu si Zhozafati si,

ka Zhozafati si Zhoramu si,

ka Zhoramu si Oziyasi si.

⁹Ka Oziyasi si Zhoyatamu si,

ka Zhoyatamu si Akazi si,

ka Akazi si Ezekiyasi si,

¹⁰ka Ezekiyasi si Manase si,

ka Manase si Amɔni si,

ka Amɔni si Zhoziyasi si,

¹¹ka Zhoziyasi si Zhekoniya ná u sìṅɛɛbii si. (Lire tɛni i Babilɔn shiinbil'à Izirayeli shiinbii kul'a kàre piye yyére.)

¹²Nye pi à pi cye yaha *Babilɔn i, ka pi i núr'a pa ke,

ka Zhekoniya si Salatiyeli si,

ka Salatiyeli si Zorobabeli si,

ka Zorobabeli si Abiyudi si,

¹³ka Abiyudi si Eliyakimu si,

ka Eliyakimu si Azori si,

ka Azori si Sadɔki si,

¹⁴ka Sadɔki si Akimu si,

ka Akimu si Eliyudi si,

ka Eliyudi si Eliyazari si,

¹⁵ka Eliyazari si Matan si,

ka Matan si Yakuba si,

¹⁶ ka Yakuba si Yusufu si.

Nye Yusufu cwoŋi mege mpyi Mariyama. Uru u à Yesu si, ngemu pi maha yiri *Kile Nijɔcwɔnrɔŋi ke.

¹⁷ Mǎ lwɔ́ Ibirayima tɛni na mǎ pa nɔ saanɔi Dawuda wuuni na, tulyeye ke ná sicyɛɛr'à tòro. Mǎ lwɔ́ saanɔi Dawuda tɛni na fo mǎ sà nɔ tɛni i Babilɔn shiinbil'à Izirayeli shiinbii kul'a kàre piye yyére ke, ka tulyeye ke ná sicyɛere si ntòro mú. Mǎ lwɔ́ Izirayeli shiinbii tèecúni na Babilɔn shiinbil'á, mǎ sà nɔ Kile Nijɔcwɔnrɔŋi tèesini na, ka tulyeye ke ná sicyɛere si ntòro mú.

Yesu ziŋi kani

(Luka 2.1-7)

¹⁸ Nye Yesu *Kirisita siŋkanni l'à pyi nde: Mariyama u nye u nuŋi ke, uru na mpyi Yusufu tàcwo. Ŋka mǎ jwo Yusufu u u lèŋe ke, u yacere wu u mpyi *Kile Munaani sífente cye kurugo. ¹⁹ U tǎnɔŋi Yusufu mpyi a tíi, u la nye a mpyi si Mariyama mege kèege mɛ. U la mpyi si u nàmbage fyinne ŋwɔhɔre e.

²⁰ Mǎ u yaha ná tire sòŋɔre e, ka Kafoonɔi *Kile mèlɛkɛŋi wà si uye cyêe u na ŋɔɔge k'e, maa jwo: «*Dawuda tɔluge shinɔi Yusufu, ma hà raa fyáge si ma tàcwoŋi Mariyama lèŋe mɛ, jaha na ye yaceni li nye u á ke, Kile Munaani sífente cye kurugo u à li ta. ²¹ U sí n-pa si pùnambile, maa li mege le Yesu^a, jaha na ye uru u sí n-pa u shiinbii *kapegigii yáfa pi na, si pi shwɔ.» ²² Ncyii karigii pun'à pyi bà li si mpyi Kafoonɔi Kile à u tǎntunɔŋi tun ná jwumpe mpemu i ke, puru si fúnŋɔ mɛ. U mpyi a jwo: ²³ «Yii lógo, pùcɛpyinɔcɛmbaala sí n-pa laa lwɔ́ si pùnambile si, uru pyàŋi mege sí n-le Emanuweli^b» kuru mege jwɔhe ku nye: «Kile nye ná wuu e.»

²⁴ Nye Yusufu à pa jè ke, maa li pyi bà Kafoonɔi Kile mèlɛkɛŋi mpyi a yi jwo mɛ, maa Mariyama lèŋe mǎ pyi u cwo. ²⁵ Ŋka u nye a sínni ná Mariyama i mɛ, fo mǎ sà nɔ u tɛetigeni na. U à tíge pùnambile, ka Yusufu si li mege le Yesu.

Ncèfeebii píl'à sà fworɔ Yesu na, maa u pèe

2 ¹ Nye Yesu à si *Zhude kùluni i, Betilɛhemu kànhe e. L'à pyi Saanɔi *Erɔdi tɛni i. Ka ncèfeebii pìi si yíri canɔafyinmpe e mǎ pa Zheruzalɛmu kànhe e, ² maa yíbe: «*Yahutuubii saanɔi u à si numɛ ke, taa u nye ke? Wuu à u woni nya mǎ wuu yaha canɔafyinmpe e. Lire e wuu à pa mpa u pèe.» ³ Saanɔi Erɔdi à puru jwumpe lógo ke, ka lire kani si u ná Zheruzalɛmu shiinbii puni funɔɔ wwòɔŋ sèl'e. ⁴ Ka u u *Kile

^a1.21 Yesu mege jwɔhe ku nye: «Kafoonɔi Kile u nye Shwofoonɔi.»

^b1.23 Ezayi 7.14

sáragawwuubii ñùñufeebii ná *Kile Saliyañi cyelentiibii puni bínni maa pi yíbe na *Kile Nijcwónróni kyaa l'à jwo ke, taa ur'à yaa u si ke? ⁵ Ka pire si u pyi: «U à yaa u si Betilehemu kànhe e, Zhude kùluni i. Yire *Kile tùnntunḡ'à sémé na

⁶ «Betilehemu u nyé Zhude kùluni kànhe kà ke, kuru bà ku nyé Zhude kùluni kànyi puni nimbileni mà dè! Naha kurugo ye ñùñufoonḡi wà sí n-pa fwo ro k'e, ḡgemu u sí n-pyi mii sùpyire, *Izirayeli shiinbii ñùñḡ na ke^c.»

⁷ Nyé ka Eródi si ñcèfeebii ḡwòh'a yyere, maa pi yíbe na tēni ndire e won'à fwo ro ye. ⁸ Nyé lire kàntugo ka u u pi yaha a kàre Betilehemu kànhe e, pi sà yíbe pyàñi kyaa na sèl'e, pi aha u nya, pi i mpa yi jwo ur'à, uru sí n-sà u pēe mú. ⁹ U à puru jwo ke, ka ñcèfeebii si ḡkàre. Pi mpyi a fyànha a woni ndemu nya canḡafyinmpe e ke, lire ninuun'à fwo ro pi yyaha na, maa pi yyaha cù. Cyage e pyàñi mpyi ke, l'à nò wani ke, maa yyére kuru cyage ñḡyi na. ¹⁰ Ñcèfeebil'à li nya l'à yyére ke, ka pi funḡyi si sàa táan. ¹¹ Ka pi i jyè bage e, mà pyàñi ná u nuñi Mariyama nya, maa niḡkure sín maa pyàñi pēe. Lire kàntugo maa pi yaayi ḡwò múgo, maa seen^d ná wusuna^e ná *miri^f kan pyàñ'á. ¹² Lire kàntugo ka Kile si yi jwo pi á ḡwòge k'e, na pi àha nùru ḡkàre Eródi yyére mē. Nyé ka pi i kuni labere lwó a kàre pi k̀ni i.

Yesu sifeebil'à fê a kàre ná u e Misira k̀ni i

¹³ Nyé ñcèfeebii karenḡkwooni kàntugo, Kafoonḡi *Kile mèlekenḡi wà à uye cyêe Yusufu na ḡwòge k'e, maa u pyi: «Yíri, maa pyàñi ná u nuñi lwó, maa fí maa s̀i *Misira k̀ni i, maa ntēen wani fo mii aha mu pyi ma nùru ma a ma tēni ndemu i ke, naha na ye *Eródi na pyàñi caa raa bùu.» ¹⁴ Nyé ka Yusufu si yíri numpilage e, maa pyàñi ná u nuñi lwó mà kàre Misira k̀ni i. ¹⁵ U à kwòro wani fo saanḡi Eródi à pa ḡkwù. Lire pyiḡkanni na, nde Kafoonḡi Kile mpyi a jwo u tùnntunḡi cye kurugo ke, lir'à fúnḡḡ. U mpyi a jwo: «Mii à na Jyañi yyer'a yige Misira k̀ni i^g.»

¹⁶ Nyé saanḡi Eródi à pa li kàanmucya mà li nya na ñcèfeebil'à uru ḡwòhò yaha ke, ka u lùuni si yíri sèe sèl'e. Maa jwo na pùnampyire ti nyé Betilehemu kànhe ná ku kwùumpe kànyi na, ná pi sàha ntòro yyee shuunni na mē, na pi pire puni b̀ò, naha na ye mà tàanna ná ñcèfeebii jwumpe e, uru pyàñi mpyi a yaa u ta cyire yyeeḡii shuunniḡi ḡwòhòntaan

^c2.6 Mishe 5.1

^d2.11 Sēenḡi: uru na nyé yaaga ḡkemu pi mpyi maha ḡkan saanḡ'á ke.

^e2.11 Wusunḡi: uru na nyé yaaga ḡkemu pi mpyi maha ḡkan Kile á ke.

^f2.11 Miri: Uru na nyé yaaga ḡkemu pi mpyi maha ntēḡ'a bunḡi bégele si u tò ke.

^g2.15 Oze 11.1

pùnampyire e. ¹⁷ Nde Kile tùnntunji Zheremi mpyi a jwo ke, lir'à fûnᵇ, u mpyi a jwo:

¹⁸ «Mejwul'à fworō Arama kànhe e, myahigil'à sù maa yameeni sù sèl'e. Araseli u nyē na u pyībii yameeni sùu, u la nyē wà sì uru fᵇᵇᵇ me, ᵇaha na ye u pyībil'à wíl'a fᵇh.»

¹⁹ Nyē saanji Erōdi à pa ᵇkwû ke, ka Kafoonji Kile mèlekenji wà si uye cyēe Yusufu na ᵇᵇᵇᵇ k'e, mà u yaha Misira kini i. ²⁰ U à jwo Yusufu á: «Yiri ma a pyàᵇi ná u nuᵇi lwᵇ ma a nuru ma a sì *Izrayeli kini i, ᵇaha na ye mpii pi mpyi na pyàᵇi caa raa bùu ke, pire saha nyē me.» ²¹ Nyē ka Yusufu si yiri maa pyàᵇi ná u nuᵇi lwᵇ a núr'a kàre Izrayeli kini i.

²² ᵇka Yusufu à pa lógo na Arikilasi à tēen pùᵇufente na *Zhude kùluni i u tuᵇi Erōdi kwùᵇkwooni kàntugo ke, ka lire si u pyi u u fyáge takarege e wani. Nyē ka Kile si núr'a jwo ná u e ᵇᵇᵇᵇ k'e. Ka u u yiri wani mà kàre Galile kùluni i, ²³ maa sà ntēen kànhe kà na, kuru mege nyē Nazareti. Lire pyiᵇkanni na, *Kile tùnntunmpii jwump'à fûnᵇ. Pi mpyi a jwo: «U sí raa yiri Nazareti shinji.»

Yuhana Batizelipyiᵇi na kuni bégeli Yesu yyaha na

(*Marika 1.1-8; Luka 3.1-20; Yuhana 1.19-28*)

3 ¹ Nyē yyee niᵇyahagil'à tòro ke, ka Yuhana Batizelipyiᵇi si uye cyēe *Zhude kùluni síwage e maa Kile jwumpe yu. ² U mpyi maha ᵇko: «*Kile Saanre tèn'à byanhara, yii yii toroᵇkanni kēenᵇe.» ³ Yuhana kyaa Kile tùnntunji Ezayi mpyi a jwo, tēni i u à jwo na:

«Sùpya mejwuu na fwore síwage e fànha na
“Yii kuni yaa Kafoonji mee na,
yii kumpyere nintiire yaa u áⁱ.”»

⁴ Nyē Yuhana vāanntinᵇke mpyi a yaa ná ᵇwᵇᵇᵇ shire e, u mpyi a uye ᵇwᵇ ná seepwᵇge e. U ᵇjyᵇiᵇi mpyi kampēenᵇyi ná tuwyiyi seere. ⁵ Zheruzalemu kànhe shiimbii ná Zhude kùluni kanyi sanᵇyi shiimbii puni ná Zhuruden baᵇi taan shiimbii puni mpyi maha fwore na sì u yyé. ⁶ Maa ntēn li taan na pire kapyiᵇkii nyē a tí me, Yuhana sí i pi *batizeli Zhuruden baᵇi lwᵇhe e.

⁷ *Farizheenbii ná *Sadusiibii niᵇyahara mpyi na ma si mpa piye batize u yyé. Yuhana à pire ᵇya pi i ma ke, maa jwo: «Yii màcwᵇn fiige sùpyiibii, jofoo u à yii pyi na batizeliᵇi kanni sí n-jà yii shwᵇ Kile lùyirini nimpani na ye? ⁸ Yii a katiᵇii pyi, lire sí li cyēe na yii zòompil'à kēenᵇe.

^h2.18 Zheremi 31.15

ⁱ3.3 Ezayi 40.3

⁹Yii àha ñkwò raa sòñji na li tegeni li ñye yii tulyage ku ñye *Ibirayima mà de! Naha na ye mii sí yi jwo yii á, Kile sí n-jà ñje kafaayi kêenñe n-pyi Ibirayima ñampyirel.

¹⁰Yii li cè na kaciig'à cèl'a yaha cire ndìre taan. Cige maha cige ku ñye ku ñye na yasere ñjncenne seni me, kuru sí n-kwòñ n-wà nage e. ¹¹Mii wi ke, mii na yii batizeli lwòhe e si li cyèe na yii toronkann'à kêenñe, ñka wà sí n-pa mii kàntugo, uru tayyéreg'à fànha tò mii woge na. Ali mà u tanhanyi mēere sànhà, mii ñùñk'à cyère lire mpyiñi i. Uru u sí n-pa raa yii batizeli ná *Kile Munaani ná nage e. ¹²U ntanhe ñye u cye e, u u u sùmanji nimbwòñji fwu. U sí u sùmapyañi le bwùnni i, si sìmwohòñke súugo nafugombaage e.»

Yuhana à Kile Jyañi Yesu batize

(Marika 1.9-11; Luka 3.21-22)

¹³Ñye ka Yesu si yîri Galile kùluni i, mà kàre Yuhana yyère Zhuruden banji ñwòge na, si sà uye kan u *batize. ¹⁴Ñka Yuhana la mpyi si ñcyé maa u pyi: «Mu u à yaa mu u mii batize, ka mu u nùr'a pa mii á la?» ¹⁵Ka Yesu si u pyi: «Bà mii à yi jwo me, ñe wuu u yi pyi amuni nume, ñaha na ye lire cye kurugo wuu sí Kile jwumpe kuni ñaara si nò li tegeni na.» Ñye ka Yuhana si ñe maa u batize. ¹⁶Yesu à batize a kwò ke, maa ntíl'a fworò lwòhe e. Lire tèenuuni i, ka ñjnyiñi si múgo. Ka u u *Kile Munaani ñya li i ntîri mpánmpòrògo fiige, mà pa ntèen u na, ¹⁷ka mejwuu si fworò ñjnyiñi i na: «Ñge u ñye mii Jyañi, u kan'à waha mii na sèl'e, u kapyiñkil'à táan mii á mú.»

Sitaanniñi na ñcaa si Yesu sòn u kapii pyi

(Marika 1.12-13; Luka 4.1-13)

4 ¹Lire kàntugo ka *Kile Munaani si Yesu yyaha cù mà kàre síwage e, bà Sitaanniñi si mpyi si u sòn ñgíi kampyi u sí ñe *kapii pyi me. ²Ka u u súnji le a ta canmpyaa beeshuunni ná numpiliyi beeshuunni, ka katege si nta a u ta. ³Sitaanniñi u maha zòñji pyi ke, ka uru si file u na maa jwo: «Ná Kile Jyañi sí u ñye mu, yi jwo ñje kafaay'á na yi kêenñ'a pyi bwúuru.»

⁴Ka Yesu si u pyi: «Y'à séme Kile Jwumpe Semerji i na

“Yalyire kanni bà ti ñye na sùpyañi ñwò caa me,

ñka jwumpe puni pu ñye na fwore Kile ñwòge e ke^k.”»

⁵Ñye lire kàntugo ka Sitaanniñi si ñkàre ná Yesu i Kile kànhe ñjncwòròge Zheruzalèmu i, maa sà dùgo ná u e *Kileñaarebage ñjncyage

^j3.9 Yahutuubii mpyi na sòñji na Kile sí pire shwò, mà lire ñjñke pyi pir'à fworò Ibirayima e. Yuhana 8.33, 37, 39: yii yire cyeyi kàla.

^k4.4 Duteremmu 8.3

e, ⁶maa jwo: «Ná Kile Jyaŋi sí u nyɛ mu, kwɔ̀n a cwo niŋke na, jaha na ye y'á sɛmɛ Kile Jwumpe Semɛŋi i na

“Kile sí u mɛ̀lɛkɛɛbii pyi pi mu cwɔ̀hɔ ná pi cyeyi i, bà li si mpyi kafaaga kà ñkwɔ̀ mu tɔ̀ge kà bânni mɛˀ.”»

⁷Ka Yesu si u pyi: «Y'á sɛmɛ Kile Jwumpe Semɛŋi i mú na “Ma hà raa ma Kafooŋi Kile jwo cwɔ̀re mɛˀm.”»

⁸Lire kàntugo ka Sitaanniŋi si ñkàre ná Yesu i jaŋke kà nintɔ̀nntɔ̀ngo nuŋi, maa diŋyɛŋi kirigii puni nàfuuŋi cyêe u na, ⁹maa jwo: «Mu aha ñen'a niŋkure sín mii á maa mii pɛe, mii sí ñcyii kirigii niŋufente puni kan mu á.» ¹⁰Nyɛ ka Yesu si jwo «Sitaanna wà we, y'iri na taan! Y'á sɛmɛ Kile Jwumpe Semɛŋi i na “Ta ma niŋkure sínni ma Kafooŋi Kile á, ma a uru kanni pɛreˀ.”»

¹¹Nyɛ lir'á pyi ke, ka Sitaanniŋi si láha Yesu na, ka Kile mɛ̀lɛkɛɛbii pìi si file u na, yaayi kyaa li mpyi u na ke, maa yire kan u á.

Bɛ̀nme nimbwom'à fworɔ

¹²Nyɛ Yesu à pa lógo na pi à Yuhana Batizelipyiŋi cù a le kàsuni i ke, ka u u nùr'a kàre Galile kùluni i. ¹³Ŋka u nyɛ a sà ntɛ̀en Nazareti kànhe e mɛ, maa ñkàr'a sà ntɛ̀en Kaperenamu kànhe e. Kuru kànhe na nyɛ baŋi jwoɔge na, Zabalɔ̀n ná Nɛfitali taare e. ¹⁴Nyɛ lire pyiŋkanni na, ka Kile tùnntunŋi Ezayi jwumpe si fùŋɔ. U mpyi a jwo:

¹⁵«Zabalɔ̀n tùluge taare ná Nɛfitali tùluge taare, ti nyɛ Galile kùluni i, baŋi jwoɔge na, Zhurudɛn baŋi canɗacwumpe e ke, Yahutuubii ná supyishiŋi sanŋi shiinbii, pi à tɛ̀en t'e ke,

¹⁶pire mpyi numpini i, bɛ̀nme nimbwom'à fworɔ pi á, pi mpyi a tɛ̀en kùluni i, kwùŋi numpini i, bɛ̀nme nimbwom'à fworɔ pi áˀ.»

¹⁷Mà lwɔ̀ lire tɛ̀ni na, ka Yesu si li jwo cù na Kile jwumpe yu, maa yi yu sùpyir'á na: «Kile Saanre tèn'à byanhara, yii yii toroŋkanni kɛ̀enɛ.»

Yesu à fyaɗumii sicyɛere yyer'a pyi u cyelempyii

(Marika 1.16-20; Luka 5.1-11)

¹⁸Canŋka mà Yesu yaha u u jaare Galile baŋi jwoɔge na, u à siŋɛɛ shuunni nya, Simɔ pi maha mpyi Pyeri ke, ná Andire. Pi mpyi na cwòo

¹4.6 Zaburu 91.11, 12

^m4.7 Duterɛnɔmu 6.16

ⁿ4.10 Duterɛnɔmu 6.13

^o4.16 Ezayi 8.23--9.1

wàa banji i. Fyácyaa pi mpyi pi pi. ¹⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Yii taha na fye e. Bà yii na fyaabii caa me, mii sí yii taanna, yii raa sùpyire caa t'a ma mii á.» ²⁰ Ka pi i ntíl'a pi cwòobii yaha, maa ntaha Yesu fye e.

²¹ Nye pi à ta naha vili yyaha na sahanjki ke, ka Yesu si núr'a sùpɛɛ shuunni nya, pire pi mpyi Zebede jyaabii Yakuba ná Yuhana. Pi ná pi tunji Zebedi mpyi a tɛɛn bakwɔɔge funjke e, na pi cwòobii takegeyi yaa. Ka Yesu si pi yyere, ²² ka pi i ntíl'a kàntugo wà bakwɔɔge ná pi tunji na, maa ntaha u fye e.

(Luka 6.17-19)

²³ Yesu à Galile kùluni puni jaara, u mpyi maha sùpyire kâlali *Kile Jwumpe kâlambayi i, maa Jwumpe Nintanmpe yu pi á mà yyaha tí ná *Kile Saanre e. U mpyi maha yampii puni ná cwòhɔmɔfeebii puni cùunji pi shwòhɔl'e. ²⁴ Lire e u mege mpyi a fworò Siri kini puni i. Pi mpyi maha sì ná yampii shiŋi puni i u yyére: cifwure feebii ná jínacyaanbii ná kirikirisanji feebii ná supyimurunji. Yesu mpyi maha pire puni cùunji. ²⁵ Supyikuruŋɔ nimbwòhɔ mpyi maha ntaha u fye e, tire sùpyire na mpyi Galile shiin ná Dekapoli kùluni shiin ná Zheruzalemu kàhe ná Zhude kùluni sanni shiin ná Zhuruden banji kàmpanjke sanjke shiin.

Jofoo wuu l'à jwɔ ye?

(Luka 6.20-23)

5 ¹ Nye Yesu à kuru supyikuruŋke nya ke, maa dùg'a tɛɛn nanjke kà na. Ka u *cyelempyiibii si file u na. ² Ka u u jwumpe lwó maa sùpyire kâlali na:

³ «Mpii pi à pi fàhanjcyerere cè Kile kàmpanjke na ke, pire wuun'à jwɔ,

naha na ye *Kile Saanre nye pire woro.

⁴ Mpii pi nye na myahii súu ke, pire wuun'à jwɔ,

naha na ye Kile sí n-pa pi fɔɔŋɔ.

⁵ Mpii pi nye nùmpinɛfee ke, pire wuun'à jwɔ,

naha na ye jùŋke jwɔmɛeni Kile à lwó ke, kuru sí n-kan pi á kɔɔɔ.

⁶ Ntiŋi lage nye mpiimu na bà njyìŋi ná lwòhe lage maha mpyi wà na me, pire wuun'à jwɔ,

naha na ye pi sí n-pa n-tìn.

⁷ Mpii pi nye na jùñaara taa sùpyire sannte na ke, pire wuun'à jwɔ,

naha na ye Kile sí n-pa jùñaara ta pi na.

⁸ Mpii pi nye ná zòvynre e ke, pire wuun'à jwɔ,

naha na ye pi sí n-pa Kile nya.

⁹ Mpii pi nye na sisure leni sùpyire shwòhɔl'e ke, pire wuun'à jwɔ,

naha na ye Kile sí n-pa raa pi yiri uru pyiibii.

¹⁰ Mpii sùpyire nyε na ŋkyérege pi Kile jwɔmεεcuni kurugo ke, pire wuun'à jwɔ,

jaha na ye Kile Saanre nyε pire woro.

¹¹ Sùpyire na yii mpiimu cyere, marii yii kyérege, marii kafinare ná jwumpimpe shiŋi puni yu yii na, mii mege kurugo ke, yii wuun'à jwɔ.

¹² Lire ká mpyi, yii a yógore, yii i mpyi funntange e, jaha na ye Kile à sàra nimbwo bégel'a yaha yii mεε na nìnyinji na.

*Kile tùntunmpii pi à tòro yii yyaha na ke, amuni pi à pire kyérege.

Yesu wuubii nyε suumɔ ná bènme fiige

(Marika 9.50; Luka 14.34-35)

¹³ Yii pi nyε diŋyenji suumpe. Nyε suumpe tìpoompe ká fworɔ p'e, jaha ku sí n-jà pu pyi pu táan sahaŋki ye? Pu saha sì n-jà yafyin jwɔ me, pu sí n-wà cyíinji na, sùpyire s'a pu tánhani.

¹⁴ Yii pi nyε diŋyenji bènmpε. Kànhe k'à tɛɛn jaŋa juŋ'i ke, kuru sì n-jà ŋwɔhɔ me. ¹⁵ Wà nyε na fùkina mîni si u le jcyígile cere jwɔh'i me. Ŋka u maha dùrugo yaage kà juŋ'i, bà u bènmpε si mpyi s'a nɔni bage shiinbii puni na me. ¹⁶ Lire pyiŋkanni na, yii bènmp'á yaa p'a jì sùpyire puni nyii na, pi raa yii kacεŋkii jaa, s'a yii Tuŋi nìnyì wuŋi père.

Yesu à jwo Musa Saliyaŋi kyaa na

¹⁷ Yii àha raa sônŋi na mii à pa mpa *Kile tùntunŋi *Musa *Saliyaŋi ná Kile tùntunmpii sanmpii jwumpe fyiinne me. Mii nyε a pa mpa pu fyiinne me, ŋka mii à pa mpa pu fùnŋɔ. ¹⁸ Sèenji na mii sí yi jwo yii á, fo mà sà nìnyinji ná jìŋke kwɔ, Saliyaŋi sémeŋi gyanrampe pà, lire nyε me u sémebilini là sì n-sii n-pînni me, fo mà sà nɔ karigii puni tegeri na. ¹⁹ Lire e ke shin maha shin ká ŋge Saliyaŋi tabilere niŋkin kèege, maa sùpyire sannte leni lire kumpiini i ke, urufoo u sí n-pyi *Kile Saanre shiinbii puni nimbilini. Ŋka shinŋi u nyε na uru Saliyaŋi kurigii jaare marii sùpyire sannte taanni u na ke, urufoo sí n-pyi shinbwo Kile Saanre e. ²⁰ Mii sí yi jwo yii á, yii aha mpyi yii nyε na Kile Saliyaŋi kurigii jaare mà tòro *Kile Saliyaŋi cyelentiibii ná *Farizhɛɛnbii na me, yii sì n-jà n-nyè Kile Saanre e me.

Yesu à pi sônɔ̀ lùyirini kyaa na

²¹ Yii à yi lógo na y'à jwo yii tulyey'á na “Ma hà sùpya bò mɛ. Shin maha shin u à sùpya bò ke, urufoo sí n-yíbe lire na^p.” ²² Mii wi ke, mii sí yi jwo yii á, shin maha shin u à u lùu yírige u shinɔ̀ taan ke, urufoo sí n-yíbe lire na. Ɔgemu ká u shinɔ̀ pyi “Sɔ̀nɔ̀!” ke, *yukyaala kurunke sí urufoo yíbe. Ɔgemu ká u shinɔ̀ pyi “Sìcyerefoo!” ke, urufol'à yaa u wà nafugombaage e.

²³ Lire e ke mu aha a si *sárage wwû Kile á, ka li i ntíge mu funɔ̀'i na mu shinɔ̀ wà à mu la wwû, ²⁴ tíl'a sárage yaayi yaha sárayi tawwuge taan ma a núr'a sà jwo a bê ná urufol'e, ma a nta a pa ma sárage wwû.

²⁵ Wà ha mu yyere fànhe e, ka yii i wá na ɔ̀kège wani, mu à yaa mu u jwumabeɔ̀ cya fwɔ̀fwɔ̀ ná urufol'e kuni na, bà u si mpyi u àha ma le yukyaanɔ̀ cye e, uru si ma le u báarapyinɔ̀ cye e, pi i ma le kàsunɔ̀ i mɛ. ²⁶ Sèenɔ̀ na mii sí yi jwo mu á, mu aha mpyi mu nyɛ a lire pyi mɛ, mu sì n-sìi n-fworo wani ná mu nyɛ a urufoo fwooni tò feefee mà yɛ!

Yesu à jwo jacwɔ̀re ná cýahani kyaa na

²⁷ Yii à yi lógo na y'à jwo “Ma hà zínni ná wabere cwo e mɛ^q.” ²⁸ Mii wi ke, mii sí yi jwo yii á, shin maha shin u à ceewe wíi fo ká tasinnage wuuni si sà ntíge urufoo funɔ̀'i ke, urufol'à *jacwɔ̀ pyi a kwɔ̀ ná u e u zòmbilini na. ²⁹ Mu kàniɔ̀ nyibilini ká a si mu pyi mu u *kapii pyi, li wwûl'a wà tatɔ̀nge e. Naha na yɛ mu u mpɔ̀n ma cyeere cyage kà niɔ̀kin i, lire sí n-pwɔ̀rɔ̀ mu á pi mu cyeere puni wà nafugombaage e. ³⁰ Mu kàniɔ̀ cyege ká a si mu pyi mu u kapii pyi, ku kwɔ̀n a wà tatɔ̀nge e. Naha na yɛ mu u mpɔ̀n ma cyeere cyage kà niɔ̀kin i, lire sí n-pwɔ̀rɔ̀, mu cyeere puni ti ɔ̀kwɔ̀ a sà jyè nafugombaage e.

³¹ Y'à jwo mú na “Ɔgemu ká u cwoɔ̀ nàmbage kwɔ̀ ke, urufol'à yaa u cýaha séme kan u á^r.” ³² Ɔka mii sí yi jwo yii á, shin maha shin u à u cwoɔ̀ nàmbage kwɔ̀, mà li ta jacwɔ̀rɔ̀ nùɔ̀ taan bà u à ku kwɔ̀ mɛ, li maha mpyi mu à jwo urufol'à kuni kan u á, u a jacwɔ̀re pyi. Shin maha shin u à cýahawa lèɔ̀ ke, urufoo mú à jacwɔ̀rɔ̀ pyi.

Yesu à pi sônɔ̀ kàage kyaa na

³³ Yii mú à yi lógo na y'à jwo yii tulyey'á na “Ma hà raa ɔ̀kàre tawage e mɛ, ɔ̀ka mu aha nɔ̀wɔ̀faaga fáa Káfoonɔ̀ Kile á, mu à yaa mu u ku wwû.” ³⁴ Ɔka mii sí yi jwo yii á, yii nyɛ a yaa yii a ɔ̀kàre punɔ̀ punɔ̀ mɛ. Yii

^p5.21 Ɔkizodi 20.13

^q5.27 Ɔkizodi 20.14

^r5.31 Duterɛnɔ̀mu 24.1

àha raa ñkâre ñinyiñi na me, ñaha na ye uru u ñye Kile fânhe tateenge. ³⁵Yii àha raa ñkâre ñinñe na mú me, ñaha na ye kuru ku ñye u tooyi tatahage. Yii àha ñkwò ñkâa Zheruzalemu kânhe na me, ñaha na ye kuru ku ñye “Saanbwòhe kânhe.” ³⁶Yii àha raa ñkâre yii ñùnyi na me, ñaha na ye yii wà sì n-jà u ñùñjuñke kà ñinñin kêenñe mpyi ñivyinge, lire ñye me ñingwòho me. ³⁷Kani ndemu ká mpyi “Ɔon” kyaa ke, yii jwo “Ɔon” ndemu sí ká mpyi “Ɔnh” wuu ke, yii jwo “Ɔnh” kàaga baa. Mpemu ká ntaha puru na ke, pur'à fworo Sitaanniñi i.

Yesu à jwo na wuu àha raa ñkooñgwuure pyi me

(Luka 6.29-30)

³⁸Yii à yi lógo na y'à jwo “Wà ha wà ñyii jya, urufoo wuuni mú à yaa li jya, wà ha wà ñkyàan wwù, urufoo wuuni mú à yaa li wwù^s.” ³⁹Ñka mii sí yi jwo yii á, wà ha kawaa pyi yii na, yii àha li ñkooñi wwù u na me. Wà ha kantawaa bwòñ mu mumpenge k'e, ku sanñke kêenñe urufol'át. ⁴⁰Wà la ká mpyi si mu yyere fânhe yyére si mu vâanntinmbileni shwò mu na, ma vâanntinmbwòhe kan u á mú^u. ⁴¹Wà ha tuguro kárama a tège mu ñuñ'i mà sà yaha culumetiri ñinñin na^v, ti tugo mà sà yaha culumetirii shuunni na, ná urufol'e. ⁴²Wà ha mu ñáare, urufoo kan. Wà ha mu cyeyaaga ñáare si là pyi ná k'e si nùru mpa ku kan mu á, ma hà ñcyé me.

Yesu à jwo na wuu wuu zàmpeebii kyaa táan wuy'á

(Luka 6.27-28, 32-36)

⁴³Yii à yi lógo na y'à jwo “Mu kyal'à táan ñgemu á ke, na ma uru kyaa táan may'á, mu kyal'à pen ñgemu á ke, maa uru kyaa pen may'á.” ⁴⁴Ñka mii sí yi jwo yii á, yii yii zàmpeebii kyaa táan yiy'á, yii raa Kile ñáare yii kyéregfeebil'á. ⁴⁵Lire e yii sí n-pyi yii Tuñi ñinyi wuñi pyii. Ñaha na ye uru u maha canñanyiini pyi li i fwore shinpiibii ná shincenmpil'á, maa zànhe kaan shintiibii ná shintiimbaabil'á. ⁴⁶Yii kyal'à táan mpiimu á ke, yii aha pire kanni kyaa táan yiy'á, sàranñi ñgire yii sí n-ta lire e Kile yyére ye? *Múnalwòre shwofeebii mú ñye na lire pyi mà? ⁴⁷Yii aha a

^s5.38 Ëkizodi 21.24; Levitiki 24.20; Duterencmu 19.21

^t5.39 Yahutuubil'á, mà kantawaa bwòñ sùpya e, lire mpyi mu à jwo mu à urufoo cyahala sèe sèl'e.

^u5.40 Yahutuubii yyére, vâanntinñke pi mpyi maha le a taha ñwòho woge na ke, kuru pi mpyi maha ntèg'a piye tò numpilage e. Lire kurugo canñke kanni i pi mpyi maha jà a kuru ñinyi vâanntinñke kan wà á, ñka numpilage e bà me (Ëkizodi 22.26; Duterencmu 24.13).

^v5.41 Kuni mpyi a kan Ɔrcmu sòrolashiibil'á pi pi yaayi tugure tège sùpya ñuñ'i pi i u pyi u culumetiri ñinñin ná taaga ñaara ná t'e.

yii cìmpyiibii kanni shéere, lire nyé kakyanhala kyaa la? Kilecembaabii mú nyé na lire pyi mà? ⁴⁸Lire e ke yii pyi tìgire cyaga baa, yii Tuŋi nìnyi wuŋi fiige.

Yesu à jwo fòŋfoebii tegeŋkanni kyaa na

6 ¹Yii a yiye kàanmucaa, yii àha raa kacenykii pyi sùpyire nyinyage na me. Lire baare e yii si sàra ta yii Tuŋi nìnyi wuŋ'á me.

²Lire e mu aha a si bùnye pyi fòŋfooni wà na, mpìi pi à fyìnme tò wwomɔ na ke, ma hà li pyi pire fiige me. Pi maha tùmpe pyi maa piye cyère *Kile Jwumpe kàlambayi ná kànhe kaŋwɔɔ tateenyi i, bà sùpyire si mpyi s'a pi metange yiri me. Ŋka sèŋi na mii sí yi jwo yii á, pir'à pi sàraŋi ta a kwɔ. ³Ŋka mu aha si bùnye pyi wà na, mu kàmene cyege nyé a yaa ku mu kàniŋe cyege kapyiini cè me, ⁴bà mu bùnyeyi si mpyi si ŋwɔhɔ me. L'aha mpyi amuni, mu Tuŋi u nyé na kaŋwɔhigii jaa ke, uru sí mu sàra.

Yesu à pi taanna Kileparege pyiŋkanni na

(Luka 11.2-4)

⁵Yii aha a si raa Kile jáare, mpìi pi à fyìnme tò wwomɔ na ke, yii àha raa li pyi pire fiige me. Na yyérelì Kile Jwumpe kàlambayi ná kuŋgarigil'e maa Kile jáare, bà sùpyire si mpyi s'a pi jaa me, lire l'à táan pi á. Ŋka sèŋi na mii sí yi jwo yii á, pir'à pi sàraŋi ta a kwɔ. ⁶Mu wi ke, mu aha a si raa Kile jáare, jyè ma bage funŋke e maa ku tò, maa ma Tuŋi Kile jáare kuru taŋwɔhɔge e. Lire ká mpyi, mu Tuŋi u nyé taŋwɔhɔge e, maa karigii niŋwɔhigii puni jaa ke, uru sí mu sàra. ⁷Mu aha a Kile jáare, ma hà raa nùruli jwumpe kurugo, bà Kilecembaabii maha li pyi me. Naha na ye pi maha sòŋi na pire jwunyahampe pu sí Kile yaha u pire parege shwɔ. ⁸Lire e yii àha mpyi pi fiige me. Yii li cè na yaage ŋkemu kyaa ku nyé yii na ke, mà jwo yii pi ku jáare ke, yii Tuŋi Kile maha ku cè. ⁹Lire e ke yii aha a Kile jáare, yii jwo

“Wuu Tuŋi u nyé nìnyiŋi na ke,
mu mege ku táan.

¹⁰Ma pyi saanwa sùpyire puni jùŋɔ na.

Mu nyii wuuni li pyi jìŋke na,
bà li nyé na mpyi nìnyiŋi na me.

¹¹Wuu niŋjaa nyiŋi kan wuu á.

¹²Wuu *kapegigii yàfa wuu na,

bà wuu maha wuu shinŋeɛbii wogigii yàfani pi na me.

¹³Ma hà yaaga yaha ku wuu yyaha kèŋŋe kapegil'á me,
maa wuu shwɔ Sitaanniŋi na.

[Naha na ye mu u nye fânhe ná síni ná pèentefoo,
fo tèekwombaa.
Amiina.]”

¹⁴Yii li cè na sùpyir'à kapegigii ncyiimu pyi yii na ke, yii aha cyire yàfa ti na, yii Tuŋi nìnyi wuŋi mú sí yii wogigii yàfa yii na. ¹⁵Ŋka yii aha mpyi yii nye na ñeeg'a sùpyire kapegigii yàfa ti na me, yii Tuŋi mú sè yii wogigii yàfa yii na me.

Yesu à jwo súnŋi kyaa na

¹⁶Yii aha súnŋi le, mpii pi à fyìnme tò wwomɔ na ke, yii àha yyahayi tanha pire fiige me, pire maha li pyi sùpyire si ñcè na pi à súnŋi le. Ŋka sèenŋi na mii sí yi jwo yii á, pir'à pi sàraŋi ta a kwò. ¹⁷Mu wi ke, mu aha súnŋi le, ma yyahe jyé, maa làtikolo le ma ñŋke e, ¹⁸bà sùpyire si mpyi t'àha ñkwò mu súnleni cè me, fo mu Tuŋi u nye taŋwòhoyi i ke, uru kanni. Lire ká mpyi, mu Tuŋi u nye na kaŋwòhigii paa ke, uru sí mu sàra.

Nàfuuŋi sèe wuŋi kani ná karigii cyi nye cyi nye a yaa cyi sùpyaŋi funŋo pen me

(Luka 12.22-34)

¹⁹Yii àha raa nàfuuŋi caa raa bégeli yiye mee na ñŋke na me. Ntɔŋŋi ná zúnŋi maha u kèege, nàŋkaabii maha bayi fúruge marii u lwúu. ²⁰Ŋka yii nàfuu tabegege ñjccenŋe yaa yiye mee na nìnyiŋi na. Wani ntɔŋŋi ná zúnŋi nye na nàfuu kèege me, nàŋkaabii mú nye na u lwúu me. ²¹Naha na ye cyage e sùpyaŋi nàfuuŋi nye ke, wani u sòŋŋore maha mpyi.

²²Sùpyaŋi nyiigii cyi nye u bènmppe. Ŋgemu u nyii cyi à ñwò ke, urufoo puni maha mpyi bènmppe e mú. ²³Ŋgemu wogigii sí cyi à kèege ke, urufoo puni mú maha mpyi numpini i. Mu aha jwo na mu na nye bènmppe e, mà li ta numpini i mu nye, tahala maha ntaha lire numpini na!

²⁴Yii li cè na báarapyiŋi sè n-sii n-jà raa báare ñŋufee shuunn'á me. Lire ká mpyi, u sí ñŋufoŋi wà kyaa táan uy'á, si u sanŋi kyaa pen uy'á. U mú sí n-kúu wà na, si kàntugo wà u sanŋi na. Nye amuni li nye, nàfuuŋi lag'à tateenge fò yii mpiimu na ke, yii sè n-jà n-pyi Kile báarapyii me.

²⁵Lire e mii sí yi jwo yii á, yalyire yii sí raa lyî, ná vaaŋnyi yii sí raa leni ke, yire taŋkanni kà yii funŋo pen me. Tá sùpyaŋi múnaani tayyérege nye a fânha tò yalyire na, ka u cyeere tayyérege mú si fânha tò vaaŋnyi na me? ²⁶Yii saŋcyeenre wíi ke! Ti nye na ñeeme núru me, ti nye na sùma kwùun me, ti nye na sùma bégeli bwùunni i me. Ŋka yii Tuŋi u nye nìnyiŋi na ke, uru na ti ñwò caa. Tá yii nye a pwòró saŋcyeenre na sè'e me? ²⁷Funmpéenre sí n-jà yii jofoo pyi u jà a nimbilere bàra u shìŋi canmpyaagii na ye?

²⁸ Naha na yii à vâanɲyi nindeyi kani tɛ̀g'a yiye funɲo pen ye? Yafwɔhɔfwɔhɔyi yi maha fyɪn sige e maa yafyɛnre nisinante yaa ke, yii sɔ̀nɲo yire kyaa na ke! Yi nyɛ na báara pyi mɛ, yi mú nyɛ na kòonɔ pɪnni mɛ. ²⁹ Ɔka saanɲi Solomani ná u nàfuufente puni i, u vâanndenɲke kà leme nyɛ a jà a ɲwɔ mà ɲke yafwɔhɔfwɔhɔge kà niɲkin yafyɛnre kwɔ̀ mɛ. ³⁰ Yafwɔhɔfwɔhɔyi yi nyɛ sige e niɲjaa, ná nùmpañɲa yi sí n-le nage e ke, Kile ká yire leme pyi p'à ɲwɔ amuni, yii nyɛ a li cè na nàkaana baa Kile sí vâanya kan yii á mà? Yii dáníyan' à cyére de! ³¹ Nyɛ yii àha funɲyi pen s'a ɲko “Naha wuu sí n-lyɪ ye? Naha wuu sí n-bya ye? Taa wuu sí vâanya ta n-le ke?” mɛ. ³² Kilecembaabii pi maha funɲyi pen ná yire yaayi kani i tɛ̀rigii puni i. Yii sí pi ke, yaaga maha yaaga kyaa li nyɛ yii na ke, yii Tuɲi Kile à yire puni cè. ³³ Mà jwo yii a yire yaayi caa ke, yii yacyage niɲcyiig' à yaa ku pyi Kile Saanre ná ntiɲi. Lire ká mpyi, Kile sí yire yaayi saɲyi puni kan yii á. ³⁴ Yii àha karigii niɲmpañkii tɛ̀ge yiye funɲo pen mɛ, naha na ye nùmpañɲke sí raa sɔ̀nɲi kuye na. Canɲa maha canɲa ná ku kawaagii cyi nyɛ.

Yii àha raa pi sanmpii cɛ̀ge mɛ

(Luka 6.37-38, 41-42)

7 ¹ Yii àha raa pi sanmpii cɛ̀ge mɛ, lire ká mpyi Kile mú sì yii cɛ̀ge mɛ. ² Naha na ye bà yii na sùpyire sannte cɛ̀ge mɛ, amuni Kile mú sí yii cɛ̀ge. Cùɲkanni na yii nyɛ na sùpyire sannte cwôre ke, amuni Kile mú sí yii cù. ³ Naha na mu nyɛ na nyɛsenni jaa ma cìmpworonɲi nyiini i, mà li ta bànnanɲi u nyɛ mu wuuni i ke, mu nyɛ na uru jaa mà ye? ⁴ Mà tàanna ná lire e, di mu sí n-jà n-jwo ma cìmpworonɲ' á na u yyére ma a nyɛsenni wwû u nyiini i, mà li ta bànnanɲi nyɛ mu wuuni i ye? ⁵ Mu u à fyɪnme tò wwomɔ na ke, fyánha a bànnanɲi wwû ma nyiini i, lire ká mpyi, mu sí raa jaa raa ɲcwúu nyɛsenni tawwuge e ma cìmpworonɲi nyiini i.

⁶ Yaayi yi nyɛ Kile wuyo ke, yii àha raa yire kaan pwuunbil' á mɛ, lire baare e pi sí n-jà n-yîri yii kurugo si yii sulugo. Yii àha raa yii kóɲɲi lonɲara wuɲi cyáan caabii taan mɛ, lire baare e pi sí raa u tánhani.

Kile maha u pyiibii ɲareyi shuu

(Luka 11.9-13)

⁷ Yii a Kile ɲáare, u sí yii kan, yii a ɲcaa, yii sí n-ta, yii a bàrage kúuli, ku sí múgo yii á.

⁸ Yii li cè na shin maha shin u nyɛ na ɲáare ke, uru maha ntaa.

Shin maha shin u nyɛ na ɲcaa ke, uru maha jaa.

Shin maha shin ká bàrage kúu ke, ku sí múgo urufol' á.

⁹ Jofoo u nye yii shwòhòl'e, ñgemu u sí ñɛɛ kafaaga kan u pyàñ'á, mà li ta bwúuru u à ñáare u á ye? ¹⁰ Lire nye me, mà wwò kan u á mà li ta fya u à ñáare ye? ¹¹ Nye yii sùpyiibii pi à pi ke, cyage e yii maha já a yacennye kan yii pyiibil'á ke, yii nye a cè a jwo na yii Tuñi u nye ñnyinji na ke, ur'à bégel'a tòro yii taan si yacennye kan u ñáarafebil'á mà?

¹² Lire e yaaga maha yaaga yii la nye sùpyire sannte s'a mpyi yii á ke, yii lire pyi pi á mú. Yire Kile túnntunji Musa Saliyañi ná Kile túnntunmpii sanmpii sémebil'à jwo.

Kurigii shuunniñi kani

(Luka 13.24)

¹³ Yii jyè tajyinjwòge nimbileni i. Naha kurugo ye kuni li maha kakyaare nò sùpyañi na ke, lire tajyinjwòg'à pèe, lire kùn'à pèe, lire e shinnyahara nye na ñaare. ¹⁴ Ìjka kuni li maha shiñi ñiñkwombaanji kaan ke, lire tajyinjwòg'à cyère, li ñarama à pen, li ñaarafebii nye a nyaha me.

Cige maha ñcè ku yasere e

(Luka 6.43-44; 13.25-27)

¹⁵ Kafinivinibii pi maha piye pyi Kile túnntunmii fiige ke, yii a yiye kàanmucaa pire na. Pi aha a ma yii á, pi maha piye pyi mpàa fiige, mà li ta pi funny'à pi sige yaayi fiige. ¹⁶ Yii sí pi cè pi kapyiñkii cye kurugo. Wà sí n-jà *erezen cige yasere kwòñ ñguro cige na la? Lire nye me, mà *fizhiye cige yasere kwòñ ñguro cige na la? ¹⁷ Lire pyiñkanni na, cicenñke yasere'à ñwò, cipege woore s'à pi. ¹⁸ Cicenñe sì n-jà raa yasere nimpere seni me. Cipege mú sì n-jà raa yasere ñipcenne seni me. ¹⁹ Cige maha cige ku nye ku nye na yasere ñipcenne seni me, ku sí n-kwòñ n-wà nage e. ²⁰ Lire e ke yii sí pi cè pi kapyiñkil'e, bà cige maha ñcè ku yasere e me.

²¹ Mpii puni pi nye na mii pyi “Kafoonji, Kafoonji” ke, pire puni sì n-jyè Kile Saanre e me, mii Tuñi ñnyi wuñi nyii wuuni pyifeebii kanni pi nye jyifeebii. ²² Kuru canñke ká nò, shinnyahara sí n-pa mii pyi “Kafoonji, Kafoonji, wuu mpyi na Kile túnnture yu mu mege na, marii jínabii kòre na yige mu mege na, marii kabwòhii ñnyahagii pyi mu mege na mà?” ²³ Lire tènì i, mii sí yi jwo tire sùpyir'á “Mii nye a sàa yii cè mà nya me. Yii yíri na taan, yii kapimpyiibii!”

Yákilifoonji ná funñò baa shinji kani

(Luka 6.47-49)

²⁴ Shin maha shin ká mii jwumpe lógo, maa pu kurigii ñaare ke, urufoo sí n-jà n-tàanna ná yákilifoonji w'e ñgemu u à u bage faanra kafaafoge ñuñji ke. ²⁵ Kuru bage faanranjwooni kàntugo, zànbwòh'à cwo, ka dùyi

si jî na fwu na fwore, ka kafεεge si wá na fwu sèe sèl'e na kuru bage ηɔɔɔɔ, ηka ku nyε a cwo me, jaha na ye ku nintaani na nyε kafaafogo juɔ'ì.

²⁶ηka shin maha shin ká mii jwumpe lógo, maa mpyi u nyε na pu kurigii naare me, urufuo na nyε mu à jwo funɔɔ baa shin, ηgemu u à u bage faanra nticyenɔɔ juɔ'ì ke. ²⁷Kuru bage faanranjkwooni kántugo, zànbwɔh'à cwo, ka dùyi si jî na fwu na fwore, ka kafεεge si wá na fwu sèe sèl'e na kuru bage ηɔɔɔɔ, ka ku puni si mpi a wu.»

²⁸Yesu à puru jwumpe jwo a kwɔ ke, ka u kàlanɔ pyinɔkanni si sùpyire kàkyanhala. ²⁹Jaha na ye u mpyi na pi kálali ná Kile sífente e. U kàlanɔ pyinɔkanni ná *Kile Saliyanɔ cyelentiibii wunɔ pyinɔkanni mpyi ninɔkin me.

Yesu à tògofoo cùuɔ

(Marika 1.40-45; Luka 5.12-16)

8¹Yesu à tíge paɔke na ke, ka shinnyahara si ntaha u fye e. ²Ka *tògofooɔ wà si file u na maa ninɔkure sín u fere e maa jwo: «Kafooɔ, mu aha jεε, mu sí n-jà mii tòge láha mii na si mii *fíniɔe.» ³Nyε ka Yesu si u cyεge sàntaha maa bwɔn u na maa jwo: «Mii à jεε, tòge ku láha ma na!» Ka tòge si ntíl'a láha u na. ⁴Ka Yesu si u pyi: «Cù ma jwɔge na, ma hà yaaga jwo sùpya á me, ηka ta sì, maa sà maye cyée sáragawwuɔ na u u ma kàanmucya, sárage kyaa *Kile túnntunɔ *Musa à jwo tògofoebii kyaa na ke, maa kuru wwù. Lire li sí li cyée na mu à cùuɔw.»

Yesu à sòrolashiibii jùnufooɔ wà báarapyi cùuɔ

(Luka 7.1-10; Yuhana 4.43-54)

⁵Mà Yesu yaha u u jyε Kaperenamu kànthe e, *Dromu sòrolashiibii yyaha yyére shinɔ wà à file u na maa u jáare na: ⁶«Kafooɔ, mii báarapyinɔ nizinninɔ na wá bage e. U à mùruɔɔ, maa ηkyaali sèl'e.» ⁷Ka Yesu si u pyi: «Mii u sà u cùuɔ la?» ⁸Ka sòrolashiibii yyaha yyére shinɔ si jwo: «Kafooɔ, mii jùɔk'à cyéere mu u jyε mii pyenge e. Mu aha jwuɔkanɔ ninɔkin jwo, kuru sí mii báarapyinɔ cùuɔ. ⁹Mii wi ke, sòrolashiibii pii na nyε mii jùɔ na, mii sí nyε pii jùɔ na. Mii aha wà pyi “Ta sì” u maha ηkàre. Mii aha wabere pyi “Ta ma” u maha mpa. Mii aha na bilinɔ pyi “Nde pyi” u maha lire pyi.»

^{w8.4} Tògofooɔ ká jεcùuɔ, sáragawwuɔ mpyi maha yaa u u cyeere kàanmucya sèl'e si jεcè kamyi u à cùuɔ, u u nta a uye cyée sùpyire na.

^{x8.7} Mà tàanna ná Yahutuubii Kile kuni i, shinɔ u nyε u nyε pi Kile kuni i me, Yahutu nyε a mpyi a yaa u jyε uru pyenge e me. U aha lire pyi, u mpyi maha jwɔhɔ Kile yyahe taan.

¹⁰Yesu à yire lógo ke, ka li i u kàkyanhala. Mpii pi mpyi u fye e ke, ka u u jwo pir'á: «Sèenji na mii sí yi jwo yii á, mii sàha ntêl'a sùpya nya ná nge dáníyanji fiige e Izirayeli shiinbii shwòhòl'e me! ¹¹Mii sí yi jwo yii á, shinnyahara sí raa yîri canñafworompe ná canñajyimpe e, si mpa lyî ná *Ibirayima ná Ishaka ná *Yakuba e *Kile Saanre e. ¹²Ŋka Izirayeli shiinbii mæe na Kile Saanre à bégele ke, pire pii sí n-wà cyíinji na numpini i. Wani pi sí raa myahigii súu s'a ŋkyànhigii kùru.»

¹³Nye Yesu à puru jwo ke, maa sòrolashiibii yyaha yyére shinji pyi: «Ta sì pyenge. Ná mu à dá mii na, nde mu à cya ke, lire li pyi.» Ka u báarapyiñi si ntíl'a cùuñò lire tèenuuni i.

Yesu à Pyeri nafencwoñi cùuñò

(Marika 1.29-34; Luka 4.38-41)

¹⁴Nye Yesu à kàre Pyeri pyenge mà sà Pyeri nafencwoñi ta tasinnage e cifwuro cye e. ¹⁵Ka Yesu si bwòñ u cyege na, ka cifwure si láha u na. Ka u u yîri, maa njyì kan Yesu á.

¹⁶Yàkoñk'à nò ke, ka pi i wá na ma ná jínacyaanbii nijnyahamil'e Yesu á. Ka u u jínabii kòr'a yige pi e ná u ñwòjwumpe e, maa yampii puni cùuñò. ¹⁷Nye lire pyiñkanni na, ka *Kile túnntunji Ezayi jwumpe si fúnñò, u mpyi a jwo: «U à jyè wuu ná wuu cwòhòmppe shwòhòl'e, maa wuu yampe láha wuu na^v.»

Mpii la ku nye si ntaha Yesu fye e ke

(Luka 9.57-62)

¹⁸Nye shinnyahara mpyi a pa Yesu kwùulo, lire kurugo ka u u u *cyelempyiibii pyi pi bañi jyiile ná ur'e. ¹⁹Ka *Kile Saliyanji cyelentunji wà si file u na maa u pyi: «Cyelentunji, mii sí n-taha mu fye e ma tasheyi puni i.» ²⁰Ka Yesu si u pyi: «Wyigii na nye sigepwuunbil'á, shèere mú sí nye sañcyènr'á. Ŋka tashwòngò nye *Supyanji Jyanji á mæ.» ²¹Ka u cyelempyanji wabere si u pyi: «Kafoonji, yyére, mii aha na tunji tò, mii sí n-ta n-pa n-taha mu fye e.» ²²Ka Yesu si u pyi: «Taha mii fye e, maa kwùubii yaha pi a piye tùni.»

Yesu à kafeebwòhe yyéenge bañi ñuñ'i

(Marika 4.35-41; Luka 8.22-25)

²³Nye Yesu à jyè bakwòge e, ka u *cyelempyiibii si jyè u fye e. ²⁴Ka kafeebwòhò si yîri na fwu bañi ñuñ'i, fo lwòhe na ŋko si bakwòge tò. Lir'à Yesu ta u u ŋwúuni. ²⁵Ka pi i file u na, maa u jè maa jwo: «Kafoonji, yîri maa wuu shwò, lire baare e wuu sí n-kwôro lwòhe e.» ²⁶Ka u u pi

pyi: «Naha na yii na fyáge ye? Naha na yii dáníyan'à cyére ye?» Maa yîr'a yyére maa fànha cyán kafæge ná baŋi lwøhe na. Ka yi puni si yyére siu!
²⁷ Ka pi puni si wá na ŋkyáli u na, maa jwo: «Naha supyifiwe u nyε ŋge nàŋi, fo ka kafæge ná lwøhe si ntèen u wuuni taan ye?»

Yesu à jínacyaan shuunni cùuŋɔ

(Marika 5.1-20; Luka 8.26-39)

²⁸ Nyε ka Yesu si baŋi jyiil'a sà nɔ Gadara shiinbii kùluni i. Ka jínacyaan shuunni si fworɔ fanŋyi i² mà u pùŋɔ bê. Pi mpyi a pi sèe sèl'e, fo wà sàha mpyi na jà a tòro kuru kuuge e mε. ²⁹ Ka pi i wá na yu fànha na: «*Kile Jyaŋi, naha mu nyε na ŋcaa wuu á ye? Mu à pa mpa kawaa pyi wuu na mà ta tènì sàha nɔ mà?»

³⁰ Nyε lir'à caakurumbwøhɔ ta ku u lyî pi byanhampe e. ³¹ Ka jínabii si Yesu jáare sèl'e na: «Mu aha wuu kòr'a yige mpìi sùpyiibil'e, ma a wuu yaha wuu sà jyè mpìi caabil'e.» ³² Ka u u pi pyi: «Yii a sî.» Ka pi i fworɔ pire nàmbaabii shuunniŋi i, maa sà jyè pire caabil'e, ka caakuruŋke puni si sùrug'a yîri ŋaŋke numpenge na, mà cwo cwo baŋi i mà kwû. ³³ Ka cáanahabii si fê a kàre kànhe e, ŋcyii cyi à pyi ke, maa sà cyire yyaha jwo, mà cye cyán jínacyaanbii wogigii na. ³⁴ Ka kànhe shiinbii puni si ntíl'a fwor'a kàre Yesu pùŋɔ tabeŋi i. Pi à sà u nya ke, maa u jáare sèl'e na u fworɔ pire kùluni i.

Yesu à supyimuruŋɔ cùuŋɔ maa ku kapegigii yàfa ku na

(Marika 2.1-12; Luka 5.17-26)

9 ¹ Nyε ka Yesu si jyè bakwøge e, maa baŋi jyiil'a kàre u yabiliŋi kànhe e. ² Ka pi i mpa u á ná yaŋi w'e u yasinniŋke e, u mpyi a mùruŋɔ. Yesu à pi nya pi à dá uru na ke, maa jwo supyimuruŋk'á: «Na jya, màban le maye e! Mu *kapegigil'à yàfa mu na.»

³ Nyε *Kile Saliyaŋi cyelentiibii pi mpyi wani ke, ka pire pìi si wá na sòŋŋi piye funŋ'i na Yesu na Kile mεge kèege. ⁴ Ka Yesu si ntíl'a pi sòŋŋɔre cè, maa jwo pi á: «Naha na yii nyε ná nte sòŋŋɔpeere shiŋi i ye? ⁵ Mà jwo “Mu kapegigil'à yàfa mu na” ná “Yîri, ma a jaare” yii nyii na, cyire kapyaaŋii mú shuunni i, ndire jwumɔ p'à táan ye? ⁶ ŋka yii pi li cè na síŋi na nyε *Supyaŋi Jyaŋi á naha ŋiŋke na, u wà kapegii yàfa u na.» Lire e u à jwo supyimuruŋk'á: «Yîri, maa ma yasinniŋke lwó, maa sî pyenge.» ⁷ Ka u u ntíl'a yîr'a kàre pyenge. ⁸ Sùpyir'à lire nya ke, ka pi i fyá maa Kile pèe, uru ŋgemu u à ŋge síŋi fiigiŋi kan sùpyir'á ke.

^{28.28} Yahutuubii maha pi fanŋyi wwû kafaayi ŋuŋ'i. Pi maha ku ŋwøge yal'a yaa fo maha tateŋŋɔŋɔ yaa mú.

Yesu à lyî ná mepenge shiinbil'e

(Marika 2.13-17; Luka 5.27-32)

⁹Yesu à yîri wani ke, u à sà *múnalwõore shwofooŋi wà nya u à tèn u báaraŋi tapyige e, u mege mpyi Macwo. Ka Yesu si u pyi: «Yîr'a taha na fye e.» Ka u u yîr'a taha u fye e.

¹⁰Nye lire kântugo ka Yesu ná u *cyelempyiibii si sà ntèn na lyî Macwo bage e ná mepenge shiinbii niŋyahamil'e mu à jwo múnalwõore shwofeebii ná piiberii. ¹¹*Farizheenbii pil'à lire nya ke, maa Yesu cyelempyiibii pyi: «Naha na yii cyelentuŋi na lyî ná múnalwõore shwofeebii ná mepenge shiinbii piiberil'e ye?» ¹²Yesu à yire lógo ke, maa jwo: «Mpii pi à cùuŋo ke, wempyiŋi kyaa nye pire na me, mpii pi na yà ke, pire na u kani nye. ¹³Kile à jwo u Jwumpe Semenji i “Yii a nùŋaara taa yii shinŋeebii na, lir'à táan mii á mà tòro sáragawwuuni na^a.” Nye yii sônŋo puru jwumpe jwõhe na. Naha na ye mpii pi nye na piye sônŋi na pir'à tíi ke, mii nye a pa niŋke na pire tayyerege e me. Ŋka mpii pi à li cè na pire nye a tíi me, pire tayyerege e mii à pa.»

Jwumpe Nintanmpe fành'à nyaha Yahutuubii làdaabii woge na

(Marika 2.18-22; Luka 5.33-39)

¹⁴Lire kântugo Yuhana Batizelipyiŋi cyelempyiibil'à pa Yesu yíbe na naha na pire ná *Farizheenbii maha súnŋi leni, Yesu *cyelempyiibii sí nye na u leni mà ye? ¹⁵Ka Yesu si pi pyi: «Cipooŋi ceveebii sí n-jà yyaha tanha, mà pi yaha ná cipooŋi i cikwõonre na la? Ŋka tènì là na ma, cipooŋi sí n-pa n-yige pi shwõhól'e. Lire tènì i pi sí n-ta raa súnŋi leni.

¹⁶Wà nye na v àanvõnŋo taha na v àanŋjyege tacwõng'o jwooli me. Lire ká mpyi, v àanvõnŋe maha v àanŋjyege kèege, tacwõng'a sî nàara a pèe. ¹⁷Wà mú sí nye na sinmpurugo leni seeye boolyegil'e^b me. Lire baare e p'aha mpa ntanha, pu maha pu yalenŋe jya, maa wu, yalenŋ'a sî ŋkèege. Pi maha sinmpuruge leni seeyi boofõnŋkil'e, yire mú shuunnŋi y'à bê.»

Yesu à ceenji wà cùuŋo, maa Zharusi pworonji buwuŋi jè

(Marika 5.21-43; Luka 8.40-56)

¹⁸Nye mà Yesu yaha puru jwumpe na, *Yahutuubii nùŋufooŋi wà à pa niŋkure sín u taan maa jwo: «Yesu! Mii pworon' à kwû nume. Maye sanŋa yaha, maa mpa ma cyeyi taha u na, u sí jè.» ¹⁹Ka Yesu ná u cyelempyiibii si yîri na ŋkèege ná u e.

^a9.13 Oze 6.6

^b9.17 Seeyi boni na nye boro, Yahutuubii maha ndemu jwooli ná yatõore seeyi i maa lwõhe, lire nye me nùjirimpe, lire nye me erenzen sinmpe leni l'e ke.

²⁰ Mâ pi niŋkaribii yaha, ceenji wà à file Yesu na maa bwòn u vâanntinŋke zhwòore na. Lùwuliŋkwombaayi mpyi uru ceenji na yye ke ná shuunni funŋ'i. ²¹ U mpyi na yu uye funŋ'i: «Mii aha bú jà a bwòn u vâanŋyi na, mii sí n-cùuŋɔ.» ²² Ka Yesu si yyaha kêenŋ'a wíl'a u nya, maa jwo u á: «Na pworo, ma hà raa fyáge me, jaha na ye mu dáníyaŋ'à mu cùuŋɔ.» Ka ceenji si ntíl'a cùuŋɔ.

²³ Yesu à sà nɔ uru jùŋufoonji pyenge e, maa kwùge tinmpirigii wyifeebii ná supyiŋyahare nya ti i nyàha na wùruge tiye e ke, maa jwo pi á: ²⁴ «Yii caala a yîri naha, pùceebilini nyé a kwù me, li na ŋwúuni.» Ka pi i wá na jcyàhali u na. ²⁵ Sùpyir'à fwor'a kwò pyenge e ke, ka Yesu si jyè bage e, maa pyàŋi buwuŋi cù cyege na, ka u u yîri. ²⁶ Ka lire kani si jcaala lire kùluni puni i.

Yesu à fyinmii shuunni ná búbu cùuŋɔ

²⁷ Yesu à fworo wani na ŋkèege ke, ka fyinmii shuunni si ntaha u fye e maa wá na yu fànha na: «*Dawuda Tuluge Shinji, jùŋaara ta wuu na!» ²⁸ U à sà jyè pyenge e ke, ka pire fyinmpii si file u na. Ka u u pi pyi: «Yii à dá na mii sí n-jà yii cùuŋɔ la?» Ka pi i jwo: «Ɔɔn, mu sí n-jà, kàfoonji.» ²⁹ Ka u u bwòn pi nyiigii na maa jwo: «Li sí n-pyi yii á mà tàanna ná yii dáníyaŋi i.» ³⁰ Ka pi i ntíi na jaa. Ka u u yi jwo a waha pi á na pi a piye kàanmucaa, pi àha wà yaha u li cè me. ³¹ Ŋka pi à yîri wani ke, pi à kàr'a sà a lire kani yu lire kùluni puni i.

³² Nyé pir'à yîri Yesu taan ke, ka pìi si mpa ná búbu e. Jínaŋi wà u mpyi u e. ³³ Yesu à jínaŋi kòr'a yige ke, ka búbuŋi si ntíi na yu. Supyiŋyahare ti mpyi wani ke, ka lire si tire kàkyanhala, ka ti i wá na ŋko: «Wuu sàha ŋkwò a nde kani fiige nya Izirayeli kini i me!» ³⁴ Ŋka *Farizheenbil'à jwo na jínabii jùŋufoonji fànhe cye kurugo, Yesu nyé na jínabii kòre na yige pifeebil'e.

Sùmakɔɔg'à pêe, ŋka sùmakwɔɔnbil'à cyére

³⁵ Nyé Yesu mpyi na jaare na mâre kànbwoyi ná kànpyèere puni na. U mpyi na sùpyire kálali *Kile Jwumpe kàlambayi i, maa Jwumpe Nintanmpe yu mà yyaha tíi ná *Kile Saanre e, maa yampii puni ná cwòhɔmɔfeebii puni cùuŋi. ³⁶ U à supyiŋyahare nya ke, ka pi jùŋaare si u ta sèl'e, jaha na ye ti mpyi a kànha maa jcwónrɔ, mu à jwo mpàa pi nyé piye jùŋɔ kurugo. ³⁷ Ka Yesu si jwo u *cyelempyiibil'á: «Sùmakɔɔg'à pêe, ŋka sùmakwɔɔnbil'à cyére. ³⁸ Lire e ke yii kerege foo jàare, u u pìi bàra sùmakwɔɔnbii na.»

Yesu à u cyelempyiibii yyer'a tun

(Marika 3.13-19; Luka 6.12-16)

10¹Lire kàntugo ka Yesu si u *cyelempyiibii ke ná shuunniŋi yyere, maa fànhe kan pi á, pi jà pi a jínabii kòre pi a yige pifeebil'e, pi raa yampii puni ná cwòhómòfeebii puni cùunji. ²Tùntunmpii ke ná shuunniŋi meyi yi nye nje: niŋcyiŋi u nye Simò pi maha mpyi Pyeri ke, ná u sijnɛŋi Andire ná Zebede jyaabii Yakuba ná u còŋŋi Yuhana ³ná Filipi ná Baritelemi ná Tomasi ná Macwo nge u mpyi na múnalwòore shuu ke, ná Alife jyanji Yakuba ná Taadi^c ⁴ná Simò pi maha mpyi Zelcti^d ke, ná Zhudasi Isikariyoti nge u sí n-pa Yesu le cye e ke.

(Marika 6.7-13; Luka 9.1-6)

⁵Pire shiin ke ná shuunniŋi Yesu à yere maa nta a pi tun. U à jwo pi á: «Yii àha nɔyè *Samar shiinbii kànyi ná *supyishiŋi sanŋi wuy'e me, ⁶ŋka yii a sì *Izirayeli shiinbii yyere, pire mpiimu pi nye mu à jwo mpàpinniye ke. ⁷Mà yii niŋkaribii yaha, yii a Jwumpe Nintanmpe yu sùpyir'á na *Kile Saanre tèn'à byanhara. ⁸Yii raa yampii cùunji, yii raa kwùubii jèni, yii raa *tògofeebii cùunji, yii raa jínabii kòre yii a yige sùpyire e. Yii à ti ta mana, yii a ti kaan mana. ⁹Yii àha seen, lire nye me wyère, lire nye me wyérepya lwó si nde yii dufaabil'e me. ¹⁰Yii àha kùshebɔrii lwó me, yii àha vànantinye shònwuyo lwó me, yii àha tanhaŋyi yabere lwó mbàra yii tooyi wuyi na me, yii àha kàbii lwó me. Yii li cè na báarapyiŋ'à yaa u a ŋkaan u a lyí.

¹¹Yii aha jyè kànbwòh'e, lire nye me kànbilere e, yii sùpya cya ngemu u sí nɛe yii sunmbage na ke. Yii aha uru sùpya ta, yii i ŋkwòro wani fo yii sà nɔ yii tèekani na. ¹²Yii aha jyè pyenge maha pyeng'e ke, yii pi shéere «Kile u yyeniŋke kan yii á.» ¹³Kuru pyenge shiin ká yii fwùŋi shwò, pi sí kuru yyeniŋke ta. Ŋka pi aha mpyi pi nye a yii fwùŋi shwò me, pi sí kuru yyeniŋke ta me.

¹⁴Yii aha ŋkàre cyage k'e, ka pi i yii sunmbage cyé, maa mpyi pi nye a jèn'a yii jwumpe lógo me, yii niwvorobii kuru kànhe e, yii yii tooyi bambaŋi kwòro kwòr'a wu wani^e. ¹⁵Sèenji na mii sí yi jwo yii á, canŋke Kile sí sùpyire puni sàra si ntàanna ná ti kapyiŋkil'e ke, nde li sí yire kànyi sùpyire ta ke, lire sí n-waha mà tòro Sòdòmu kànhe ná Gòmòri kànhe shiinbii wuuni na.»

^c10.3 Taadi, kuru ku nye u mege shònwoge. Mege niŋcyiige ku nye Zhudasi (Luka 6.16).

^d10.4 Zelcti: kuru mege jwòhe ku nye: «kìni kyal'à táan ngemu á sèl'e ke».

^e10.14 Mà tooyi bambaŋi kwòro kwòr'a wu kànha na: lire jwòhe ku nye, wuu nàzhan à fworo yii karigil'e, yii nùŋɔ tuguro ti. Yii Marika 6.11 ná Luka 9.5 wíi.

(Marika 13.9-13; Luka 21.12-17)

¹⁶ Ka Yesu si núr'a jwo: «Yii lógo! Mii sí yii tun, ñka yii sí n-pyi sùpyire shwòhòl'e mu à jwo mpàa pi ñye sige yaaya shwòhòl'e. Yii a yiye kàanmucaa bà wwòdo ñye me, yii pyi tateennugo sùpyii mpánmpòròyò^f fiige. ¹⁷ Yii a yiye kàanmucaa sùpyire na, ñaha na ye pi sí n-kwò n-pa raa yii yiri yukyaabii yyére, s'a yii bwùnun ná kàsòrigil'e pi *Kile Jwumpe kàlambayi i. ¹⁸ Pi mú sí n-kwò raa yii cwòre raa sì fànhafeebii ná saanbii yyére, mà li ñunke pyi na yii na ñye mii cyelempyii. Lire cye kurugo yii sí mii kyaa jwo *Yahutuubil'á, sí mii kyaa jwo *supyishiñi sanñ'á mú. ¹⁹ ñka tènì i pi sí n-pa raa yii leni cye e ke, jwumpe yii sí n-jwo, ná pyiñkanni na yii sí pu jwo ke, yii àha lire tège yiye funñò pen me. Jwumpe yii à yaa yi jwo ke, lire tènì yabiliñi i, puru sí n-tíge yii funñ'i. ²⁰ Yii li cè na yii yabilimpil'e bà puru jwumpe sí n-fworo me, yii Tuñi u ñye Kile ke, uru Munaani li sí raa yu yii cye kurugo.

²¹ Pii sí n-pa raa pi cìmpyibii kaan pi a bùu, tiibii pii sí n-pa raa pi pyiibii kaan pi a bùu, pyiibii pii mú sí n-pa n-yíri pi sifeebii kurugo si pi kan pi bò. ²² Yii kyaa sí n-pen sùpyire pun'á mii mege kurugo. ñka ñgemu ká jà a uye waha maa ntèen Kile kuni i fo mà sà nò tegeni na ke, urufoo sí n-shwò. ²³ Pi aha yii kyérege kànhe k'e, yii fê a fworo kur'e, yii raa sì kabere. Sèenji na mii sí yi jwo yii á, mà jwo yii pi Izirayeli shiinbii kànyi puni ñaara a kwò ke, *Supyañi Jyañi sí nùru n-pa.

²⁴ Cyelempyañi sì n-jà n-pêe n-tòro u cyelentuñi na me, biliwe mú ñye a pêe u kàfoonji na me. ²⁵ Li tegeni li ñye cyelempyañi u pa mpyi cyelentuñi fiige, biliñi mú sí mpa mpyi u kàfoonji fiige. Ná pi à jà a pyengefoo tàanna ná jínabii ñunjufoonji Belizebuli i, mpii pi ñye pyengefoo shiinbii ke, pire wuuni sì n-tòro mà?

(Luka 12.2-9)

²⁶ Lire kurugo yii àha raa fyáge pi na me. Yii li cè, kyaa maha kyaa l'à ñwòhò ke, cyire puni sí n-pa raa ñaa. Kyaa maha kyaa li ñye numpini i ke, lire là mú sì n-kwòro ñcèmbaa me. ²⁷ Mii aha jwumpe mpemu jwo yii á numpini i ke, yii a puru yu canñke e. Mpe mii à jwo yii á katilwòhòre e ke, yii dùgo yii a puru jáare katanñyi ñun'i. ²⁸ Mpii pi maha jà a sùpyañi cyeere bò, ná pi sì n-jà u múnaani bò me, yii àha raa fyáge pire na me. Kileñi u maha jà a sùpyañi múnaani ná u cyeere shi bò nafugombaage e ke, uru na yii à yaa yii a fyáge.

²⁹ Tá zíziine shuunni maha mpére daashi niñkin kanna me? ñka lire zíziini là niñkin sì n-kwù yii Tuñi Kile pàama me. ³⁰ Yii pi ke, ali ñunjoore ti ñye yii ñunyi i ke, Kile à tire puni pèrege cè. ³¹ Lire kurugo yii àha nùru

^f10.16 Yahutuubii mpyi maha mpánmpòròyò wii fyinme ná tateennugo sanpceenre.

kyaa tège yii yiye funṅo pen me! Yii shin maha shin kan'à waha Kile na mà tòro tire zíiziine nṅyahara na.

³²Shin maha shin ká yyére li na sùpyire nyii na na uru na nyé mii wu ke, mii Tuṅi u nyé nṅnyinṅi na ke, mii mú sí n-yyére li na uru nyii na na urufoo na nyé mii wu. ³³Ḳka ḡgemu ká mii cyé sùpyire nyii na ke, mii Tuṅi u nyé nṅnyinṅi na ke, mii mú sí urufoo cyé uru nyii na.

(Luka 12.51-53; 14.26-27)

³⁴Yii àha raa sṅṅi na mii à pa si mpa jwumabenṅke le sùpyire ná tiye shwṅhṅ'e nṅṅke na mà de! Mii nyé a pa ná yyeṅṅke e me, ná kàshige e mii à pa. ³⁵Naha kurugo ye mii à pa mpa “jyafoonṅi ná tufoonṅi láha piye na, si pworofoonṅi ná nufoonṅi láha piye na, si napworonṅi láha nacwoṅi na.

³⁶Pii u zàmpenmii sí n-pa n-pyi pi pyenge shiinbii yabilimpíiḡ.” ³⁷Shinṅi u à u tuṅi, lire nyé me u nuṅi kyaa táan uy'á mà tòro mii na ke, urufoo nyé a yaa ná mii cyelempyigire e me. Shinṅi u à u jyaṅi, lire nyé me u pworonṅi kyaa táan uy'á mà tòro mii na ke, urufoo nyé a yaa ná mii cyelempyigire e me. ³⁸Shinṅi la ku nyé si mpyi mii cyelempya ke, urufoo u taha mii fye e, pi méé mpyi na sí urufoo bò kworokworocige na. Lire baare e urufoo nyé a yaa ná mii cyelempyigire e me. ³⁹Ḳgemu la ká mpyi si u nṅjaanṅi yaa ṅwṅ ke, urufoo nùmpañṅke sí n-kèège, ḡka ḡgemu ká kàntugo wá u nṅjaanṅ'á mii kurugo ke, urufoo sí nùmpañṅa ta.

(Marika 9.41)

⁴⁰Shin maha shin ká yii cùmu leme ṅwṅ ke, urufoo mú à mii cùmu leme ṅwṅ, ḡgemu sí ká mii cùmu leme ṅwṅ ke, urufoo mú à mii tunvoonṅi cùmu leme ṅwṅ. ⁴¹Ḳgemu ká *Kile tùnntunṅi wà cùmu leme ṅwṅ, mà lire ṅṅṅke pyi na u na Kile tùnnture yu ke, tṅṅṅi Kile sí n-pa n-kan Kile tùnntumpil'á ke, uru tṅṅṅi Kile sí n-kan urufol'á. Sùpyire ti nyé na fyáge Kile na ke, wà ha tire tà cùmu leme ṅwṅ, mà lire ṅṅṅke pyi na ti na fyáge Kile na, Kile sí urufoo sàra tire fiige. ⁴²Ḳgemu ká lùṅṅe fùṅṅcwokwunṅyaga kan ḡge nàṅkocyaanṅi wà á, mà lire ṅṅṅke pyi na u na nyé mii *cyelempya ke, sèṅṅi na mii sí yi jwo yii á, urufoo sí n-sii lire tṅṅṅi ta.»

11 ¹Nye Yesu à kwṅ yire yeréyi ḡkanṅi na u cyelempyiibii ke ná shuunninṅ'á ke, maa ḡkàr'a sà a sùpyire kálali, maa Jwumpe Nintanmpe yu pi á pi kànyi na.

Yuhana Batizelipyinṅi à tùnntunmii tun Yesu á

(Luka 7.18-35)

²Nye mà Yuhana Batizelipyinṅi yaha kàsunṅi i, u mpyi a *Kile Nṅṅcwṅṅṅi kapyiinṅkii kyaa lógo. Ka u u *cyelempyiibii pii tun Yesu á

³ pi sà yíbe na: «Ŋge kyaa l'à jwo na u sí n-pa ke, mu u nyε u wi laa, wuu a wabere sigili?»

⁴ Ka Yesu si pi pyi: «Yii à ndemu lógo maa ndemu nya ke, yii a sì, yii i sà lire yyaha jwo Yuhana á na ⁵ “Fyinmpii naha na jaa, tonkegeyifeebii sí i jaare, *tògofeebii na ncùunji, nùncunnibii sí i nùru, kwùubii sí i jèni, Jwumpe Nintanmpe sí i yu fònjofeebil'á. ⁶ Nye mii kapyiinikii ká mpyi cyi nyε a ngemu pyi u à cye láha mii na mε, urufoo wuun'à jwo.”»

⁷ Nye Yuhana cyelempyiibil'à kàre ke, ka Yesu si wá na Yuhana kyaa yu sùpyir'á, u à jwo: «Canŋke yii ná ŋkàre síwage e ke, taha nyεεε yii mpyi a kàr'a sà wíi kafeεge sí i ku nyàha la? ⁸ Naha yii sí mpyi a kàr'a sà wíi ye? Vàansinayafoo la? Yii li cè na mpíi pí maha v àansinayi leni ke, pire maha mpyi saanbii bayi i. ⁹ Lire sannii ke, jaha yii mpyi a sà wíi ye? *Kile túnntunŋo la? Mii sí yi jwo yii á, u bá à fànha tò Kile túnntunŋo na.

¹⁰ Naha kurugo ye Kile Jwumpe Semeŋi à jwo ngemu kyaa na na

“Wíi, mii sí na túnntunŋi tun

u sà mu kuni yaa mu yyaha na^h” ke,

uru túnntunŋi u nyε Yuhana. ¹¹ Sèeŋi na mii sí yi jwo yii á, sùpya sàha ŋkwò a si ngemu u à fànha tò Yuhana Batizelipyiŋi na mε, lire ná li wuuni mú i, *Kile Saanre shiinbii puni nimbilen'à fànha tò Yuhana na.

¹² Mà lwó Yuhana Batizelipyiŋi Kile jwumpe tèejwuuni na, mà pa nɔ numε na, mpíi la ku nyε si jyè Kile Saanre e ke, shinpiibii na pire kyérege, pi s'à piye waha si jyè t'e. ¹³ Kile túnntunŋi *Musa *Saliyaŋi ná Kile túnntunmpii sanmpil'à jwo Kile Saanre kyaa na, fo mà pa nɔ Yuhana tɛni na. ¹⁴ Kampyi yii sí n-jà n-dá pu na, *Eliŋi mpaŋi shɛenre Kile Jwumpe Semeŋi a jwo ke, yii li cè uru u nyε Yuhana. ¹⁵ Ŋgemu la ká mpyi si kariii yyaha cè ke, urufoo u u niŋgyigigii cyán sèl'e.

¹⁶ Ná jaha shi i mii sí nte sùpyire shiŋi tàanna ye? Ti na nyε mu à jwo nàŋkopyire, ntemu ti nyε na báhare káfuge na ke, tà na báhare maa ŋko ti shèrefeebil'á ¹⁷ “Wuu à tiinmpini wyi yii á, yii nyε a jɛn'a kwòhɔ mε. Wuu à jáhampe myahigii cêe yii á, yii nyε a jɛn'a mεε sú mε.” ¹⁸ Yii li cè, Yuhana à pa ke, u mpyi na njyitɔɔn wu lyi mε, u mú mpyi na sinmε byii mε, ka pi i jwo na jina u nyε u e. ¹⁹ Nye *Supyaŋi Jyaŋi à pa, maa lyi maa byii, ka pi i jwo na u sɔnŋore nyε a taha yaage kabere na mε, fo njyini ná sinmbyaani kanni, maa nùr'a pyi mepenge shiinbii cevoo mu à jwo múnalwɔore shwofeebii.

Ŋka yákilifente Kile maha ŋkaan ke, tire ká mpyi wà á, li maha jɛcè urufoo kapyiinkil'e.»

^h11.10 Malaki 3.1

Yesu à kànyi yà faha

(Luka 10.13-15)

²⁰Nye kànyi na Yesu à tòro maa kakyanhala karii ninyahagii pyi, ka yire kànyi shiin si mpyi pi nye a ñen'a pi toroŋkanni kèenŋe mɛ, ka Yesu si wá na yire shiinbii fare. ²¹U à jwo: «Yii Korazen kànhe shiinbii, yii wuun'à kèeŋe! Yii Betisayida kànhe shiinbii, yii wuun'à kèeŋe! Naha na ye kakyanhala karigii cyi à pyi wani yii yyére ke, kampyi Tiri kànhe ná Sidon kànhe eⁱ, cyire mpyi a pyi, numɛ mpyi na sí pi ta pi à pi toroŋkanni kèenŋe maa láha *kapegigii na fo tèmɔni i, maa cafubɔrigii le mà pyi pi vaaŋpyi, maa cwɔɔnre wu piye na. ²²Lire kurugo mii sí yi jwo yii á, canŋke Kile sí sùpyire puni sàra si ntàanna ná ti kapyiŋkil'e ke, nde li sí n-pyi yii na ke, lire sí n-waha mà tòro Tiri ná Sidon kànyi wuuni na.

²³Yii Kaperenamu kànhe shiinbii pi ke, yii na sɔŋŋi na yii sí n-kàre Kile yyére ninyiŋi na bɛ? Lire mpyi nye mɛ, yii sí n-sii n-tírige fo *ñiŋke ñwɔhɔ shiinbii cyage e. Naha kurugo ye kakyanhala karigii cyi à pyi wani yii yyére ke, kampyi Sɔdɔmu kànhe e cyire mpyi a pyi, ku shiinbii mpyi na sí n-yyére pi kapegigii na. Ku mú mpyi na sí n-pyi wani fo mà sà nɔ ninyjaa na. ²⁴Lire kurugo mii sí yi jwo yii á, canŋke Kile sí sùpyire puni sàra si ntàanna ná ti kapyiŋkil'e ke, nde li sí yii Kaperenamu kànhe shiinbii ta ke, lire sí n-waha n-tòro Sɔdɔmu kànhe shiinbii wuuni na.»

Yesu u maha taŋŋke kan sùpyaŋ'á

(Luka 10.21-22)

²⁵Nye Yesu à kwɔ puru na ke, maa jwo: «Tufoŋŋi Kile, ninyiŋi ná ñiŋke Kafoŋŋi, mii fwù nye mu na, naha na ye kani mu à ñwɔhɔ yákiilifeebii ná kaceempii na ke, mu à lire cyêe nàŋkopyire na. ²⁶Sèe wi, Tufoŋŋi, mu à lire pyi mà tàanna ná ma nyii wuuni i.»

²⁷Lire kàntugo maa jwo sùpyir'á: «Mii Tuŋi à karigii puni le mii cye e. Sùpya nye a Jyafuŋŋi cè Tufoŋŋi baare e mɛ. Sùpya mú nye a Tufoŋŋi cè Jyafuŋŋi baare e mɛ, fo Jyafuŋŋi la ká mpyi si u cyêe ŋgemu na ke.

²⁸Yii a ma mii yyére, yii pi à kànha maa ntugo ke, mii sí taŋŋɔ kan yii á. ²⁹Yii a báaraŋi pyi mii á, yii i na yaha s'a yii kèenŋi. Lire ká mpyi, yii sí taŋŋɔ ta, naha na ye mii nye ñumpiŋefoo, mii karigii mú sí nye a waha mɛ. ³⁰Mii báaraŋi pyim'à táan, tugure mii sí n-tèŋe yii ñuŋ'i ke, tir'à faha.»

ⁱ11.21 Tiri ná Sidon na mpyi kànbwoyo shuunni njemu y'à cè ná kapegigii mpyiŋi i ke (Ezayi 23.1-18; Ezekiyeli 26; Zhouweli 3.4-8; Amosi 1.9-10).

Nje Yesu à jwo canḡḡke kyaa na ke

(Marika 2.23-28; Luka 6.1-5)

12¹Nje canḡḡka, Yesu ná u *cyelempyiibii mpyi na ntùuli sùma kooyi y'e, kuru canḡḡke na mpyi *canḡḡḡ. Cyelempyiibii katege wuubii pi mpyi, ka pi i sùmancahayi yà kwòḡn na mínage na ḡkùru¹.
²*Farizheenbii pìl'à lire nya ke, maa Yesu pyi: «Wíi, mu cyelempyiibii na canḡḡḡke kafuunḡkii pyi^{k1}!»

³Ka u u pi pyi: «Nde Saanḡi *Dawuda à pyi ke, yii nje a lire kâla mà? Canḡḡka mà u ná u fyèḡwòḡshiinbii katege wuubii yaha, ⁴u à jyè Kile bage e, maa sárage bwúuruḡi wà lwó a kyà, maa wà kan u fyèḡwòḡshiinbil'á. Mà li ta sáragawwuubii kanni pi mpyi a yaa pi jà a uru bwúuruḡi kyà.

⁵Taha yii nje a li kâla Kile Jwumpe Semèḡi i na sáragawwuubii ká báara pyi *Kileḡaarebage e canḡḡḡke e, lire nje na ntòre *kapegigil'e me?
⁶Mii sí yi jwo yii á, wà na nje naha ḡgemu u à pèe Kileḡaarebage na ke.
⁷Jwumpe Kile à jwo na yii aha a ḡḡḡaara taa yiye na, na lir'à táan ur'á mà tòro sáragawwuuni na¹ ke, kampyi yii mpyi a puru ḡwòḡhe cè, sùpyire ti nte yii à ti cèḡe mà li ta ti nje a yaaga pyi me, yii mpyi na sì ḡe lire pyi me. ⁸*Supyaḡi Jyaḡi ká kyaa maha kyaa jwo mà yyaha tíi ná canḡḡḡke e ke, li sì n-jà n-tòro lire na me.»

Yesu à cyenḡkwugoofo cùḡḡ canḡḡḡke e

(Marika 3.1-6; Luka 6.6-11)

⁹Lire kàntugo Yesu à yíri wani, maa ḡkàre kuru cyage shiin *Kile Jwumpe kàlambage e. ¹⁰Lir'à nàḡi wà ta wani ná cyenḡkwuge e. Ka pi i Yesu pyi: «Mà sùpya cùḡḡḡ *canḡḡḡke e, tá lir'à yaa ná mpyi i^{m?}» Kaḡḡḡ pi mpyi na ḡcaa ná kuru yibige e, si nta ḡḡḡre cyán Yesu na. ¹¹Ka Yesu si pi pyi: «Jofoo u nje yii shwòḡl'e, ná mpà niḡkin na nje u á, ka uru mpàḡi si ḡcwo wyige e mà bê ná canḡḡḡke e, urufoo sí ḡe u yaha wwùmbaa ye?
¹²Yii nje a li cè na sùpyaḡi tayyèḡḡ'à pèe mpàḡi woge na sèe sèl'e mà? Yii li cè, mà tàanna ná Kile Saliyaḡi i, kacenni mpyiḡ'à ḡwò canḡḡḡke e.»

^j12.1 Kile Jwumpe Semèḡi à li cyèe na wà katege wu ká a ntùuli kerege e, na u sí n-jà sùmanḡi wà kwòḡn ná cyege e, si ḡjyí wani kerege e (Duterenòmu 23.25).

^k12.2 Mà tàanna ná Farizheenbii sòḡḡḡkanni i, mu aha sùma kwòḡn ná cyege e, mu à báara pyi. Lire e pi à Yesu cyelempyiibii cèḡe na pi à báara pyi canḡḡḡke (Èkizodi 34.21).

^l12.7 Oze 6.6

^m12.10 Farizheenbii u sòḡḡḡkanni i, shinḡi u nje na múnaa tawwuyo caa ke, uru kanni wà sí n-jà n-tèḡe canḡḡḡke.

¹³Nye u à kwò puru na ke, maa jwo cyenkwugefol'á: «Ma cyege sànhana.»
U à ku sànhana ke, ka ku u jwùuṅṅo ku sanṅke fiige.

¹⁴Nye *Farizheenbii pi mpyi wani ke, ka pire si fwor'a kàr'a sà piye taanna Yesu boṅkanni na.

Kile báarapyiṅi niṅcwɔnrɔṅi u nṅye Yesu

¹⁵Yesu à pa yire cè ke, maa yíri kuru cyage e, u niṅkareṅi, shinpyahara mpyi a taha u fye e, ka u u yampii puni cùuṅṅo. ¹⁶Maa yi jwo a waha pi á na pi àha sùpya yaha u yi cè me. ¹⁷Lire pyiṅkanni na, *Kile tùnntunṅi Ezayi jwump'à fùṅṅo, u mpyi a jwo: ¹⁸«Kile à jwo:

“Mii báarapyiṅi u nṅye ṅge, mii à u cwɔnrɔ.

U kan'à waha mii na sèl'e, u kapyiṅkil'à táan mii á mú.

Mii sí na Munaani pyi li tēen u e,
u sí raa supyishiṅi sanṅi leni kuni nintiini i.

¹⁹U sì raa jwumɔ òrili ná wà e me, u sì raa sere wà na me.

Wà sì u jwupyahama lógo sùpyire tabinni y i me.

²⁰Ali kaṅkyange, u sì ku kebe me,
fùkinanṅi u nṅye na tafuguyo caa ke, u sì uru fùgo me.

U sí n-kwôro pur'e,
fo si ntūṅi kuni le sùpyire puni taan.

²¹Supyishiṅi puni sí n-pa pi sòṅṅore taha u naⁿ.”»

Pyiṅkanni na Yesu maha jínabii kòre ke

(Marika 3.22-30; Luka 11.14-23)

²²Nye lire kàntugo, ka pi i mpa ná jínacyanṅi w'e Yesu á. Uru nàṅi mpyi na naa me, maa mpyi búbu. Ka Yesu si u cùuṅṅo u à jà na yu maa naa. ²³Ka li i sùpyire puni bilibili fo pi na piye yíbili maa ṅko: «Taha *Dawuda Tuluge Shin bà u nṅye ṅge nàṅi me?» ²⁴Nye *Farizheenbil'à yire lógo ke, ka pi i jwo: «Ṃge nàṅi nṅye a sii na jínabii kòre na yige pifeebil'e ná fàṅhe kabèr'e, jínabii nùṅufooṅi Belizebuli woge kàntugo na me!»

²⁵Ná Yesu sí mpyi a pi funzɔnrɔre cè, ka u u jwo pi á: «Kìre maha kire li nṅye na liye tūnni ke, lire maha mpa jya. Kàṅhe ṅkemu, lire nṅye me pyenge ṅkemu shiin ká yíri piye kurugo ke, kuru maha mpa jya mú. ²⁶Sitaanniṅi ká a u báarapyiibii kòre, u na uye tūnni. Lire ká mpyi, u saanre sì n-kwò mà? ²⁷Yii aha jwo na mii na jínabii kòre na yige pifeebil'e ná jínabii nùṅufooṅi Belizebuli fàṅhe e, lire sanni i ke, yii shiinbii pi nṅye na pi kòre ke, ná jofoo u fàṅhe e pire maha pi kòre ye? Yii shiinbii yabilimpíi pi sí jwumpe pyi pu cwo yii puṅ'i. ²⁸Ṃka yii li cè na mii na jínabii kòre na yige pifeebil'e ná *Kile Munaani fàṅhe e, lir'à li cyêe na *Kile Saanre à nɔ yii

ⁿ12.21 Ezayi 42.1-4

na mà kwɔ. ²⁹ Wà sɪ n-jà n-ɟyè fànhanyahagafoo bage e, si u yaayi lwɔ́, ná u nyɛ a bage foo pwo a cyán maa nta a ɟyè mà yɛ. Urufoo ká jà a u pwo a cyán, lire e u maha jà a bage yaayi pyi u ɲɛmpe.

Sùpyaŋi sí n-yíbe u ɲwɔɟwumpe kurugo

³⁰ Shinɟi u nyɛ u nyɛ ná mii i mɛ, urufoo nyɛ mii zàmpeɲ, ɲgemu u nyɛ u nyɛ na mii tère na sùpyire wàa tiye na mɛ, urufoo na ti ɲùɲɔ kyáŋge.

³¹ Lire kurugo mii sí yi jwo yii á: *kapegigii shiɲi puni ná Kile mɛkɛɛge jwumpe puni sí n-jà yàfa sùpyire na. Ɔka ɲgemu ká *Kile Munaani mege kɛɛge ke, lire sɪ n-sii yàfa urufoo na mɛ. ³² Wà ha jwumpime jwo Supyaŋi Jyaŋi na, lire sí yàfa urufoo na. Ɔka ɲgemu ká jwumpime jwo Kile Munaani na ke, lire kapiini sɪ yàfa urufoo na ɲge tiɲi i mɛ, li mú sɪ yàfa urufoo na tiɲi nimpaŋi i mɛ.

(Luka 6.43-45)

³³ Cige ká ɲwɔ, ku maha yasere ɲɲɛɲɛɲɛ pyi. Cige ká mpyi ku nyɛ a ɲwɔ mɛ, ku nyɛ na yasere ɲɲɛɲɛɲɛ pyi mɛ. Cige shiɲi maha ɲɛɛ ku yasere cye kurugo. ³⁴ Yii màcwɔɲ fiige sùpyiibii! Mà pege yaha yii funɲ'i, yii sɪ n-sii n-jà jwupɛɲɛɲɛ jwo mɛ. Sùpyaŋi zòmbilin'à ɲi ndemu na ke, lire u ɲwɔge maha yu. ³⁵ Ɔgemu u zò u à ɲwɔ ke, uru maha jwupɛɲɛɲɛ yu. Ɔgemu u nyɛ ná zòmpi i ke, uru maha jwumpimpe yu. ³⁶ Mii sí yi jwo yii á, canɲke Kile sí sùpyire puni sàra si ntàanna ná ti kapyiɲkil'e ke, jwumɔ maha jwumɔ sùpyir'à jwo, ná pu nyɛ laaga baa ke, Kile sí ti yíbe puru puni na. ³⁷ Shin maha shin ɲwɔɟwumɔ kurugo, Kile sí n-jwo na u à tíi, lire nyɛ mɛ u à cɛɛge.»

Yesu tayyéreg'à fànhà tò Zhonasi woge na, ɲka sùpyire nyɛ a u ɲwɔmɛɲi cù mɛ

Marika 8.11-12; Luka 11.29-32

³⁸ Nyɛ ka *Kile Saliyaŋi cyelentiibii ɲii ná *Farizheenbii ɲii si jwumpe lwɔ́ maa jwo: «Cyelentuŋi, wuu la naha maa kani là pyi a cyèe wuu na, ndemu li sí li cyèe na mu à fwooro Kile e ke.» ³⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Mpii pi à pi, maa kàntugo wà Kile na ke, pire maha ɲcaa si kakyanhala kani là nya tapyige e. Ɔka nde l'à pyi Kile tùnntunɲi Zhonasi na ke, lire baare e kakyanhala kyaa saha sɪ n-pyi n-cyèe pi na mɛ. ⁴⁰ Yii li cè, bà Zhonasi a canmpyaa taanre ná numpiliyi taanre pyi fyabwɔhe funɲke e mɛ, amuni *Supyaŋi Jyaŋi mú sí canmpyaa taanre ná numpiliyi taanre pyi fanɲke e. ⁴¹ Canɲke Kile sí sùpyire puni sàra si ntàanna ná ti kapyiɲkil'e ke, Ninive kànhè shiinbii sí n-pa n-yíri n-yyére si pire kapimpyiibii cɛɛge, naha na ye Zhonasi à sà Kile jwumpe jwo Ninive shiinbil'á ke, pi à pi toroŋkanni

kêenɛ. Mà li ta wà na nyɛ naha, ɲɛmu u tayyérege k'à fànha tò Zhonasi woge na ke, pire kapimpyiibii sí nyɛ a ɲɛn'a pi toronkanni kêenɛ me.

⁴² Kuru canɲke, saancwoɲi u mpyi Sheba kîni ɲunɲo na ke, uru mú sí n-pa n-yîri n-yyére si pire kapimpyiibii cêɛge, ɲaha na ye uru saancwoɲi mpyi a yîri diɲyɛɲi ɲunɲke kà na, mà sà saanɲi Solomani yákilifente jwumpe lógo. Mà li ta wà na nyɛ naha, ɲɛmu u yákili u à pèe Solomani wuɲi na ke, pi sí nyɛ a ɲɛn'a lógo uru ɲwɔ na me.

(Luka 11.24-26)

⁴³ Jína ká fworo sùpya e, u maha sà ɲaara síwage yyaha kurugo maa tateɛnge cya. U aha mpyi u nyɛ a kà ta me, ⁴⁴ u maha jwo “Mii sí nùru raa wà na tayirige e.” Nyɛ u aha nùr'a pa urufoo ta bawaga fiige, ɲkemu k'à pwɔ́, maa ku funɲke bégel'a ɲwɔ ke, ⁴⁵ u maha nùr'a kàr'a sà jínahii baashuunni lwɔ́ a bâra uye na, mpîi pi à pi mà tòro u yabilinɲi na ke, maha mpa jyè urufol'e. Lire ká mpyi, urufoo pyinɲkanni nivɔnn'a sî nâar'a pi mà tòro niɲjyeeni na. Amuni pire kapimpyiibii wuuni mú sí n-pyi.»

Mpii pi nyɛ Yesu nuɲi ná Yesu cìnmpyiibii ke

(Marika 3.31-35; Luka 8.19-21)

⁴⁶ Mà Yesu yaha puru jwumpe na ná sùpyire e, u nuɲi ná u cìnmpyiibil'à pa yyére cyíinɲi na, maa ɲcaa si jwo ná u e. [⁴⁷ Ka wà si Yesu yyere maa jwo: «Mu nuɲi ná mu cìnmpyiibii naha cyíinɲi na, pi naha na mu kyaa pyi.»] ⁴⁸ Ka Yesu si urufoo pyi: «Mpire pi nyɛ mii nuɲi ná mii cìnmpyiibii ye?» ⁴⁹ U à puru jwo ke, maa cyege sànhu u cyelempyiibii kàmpanɲke na, maa jwo: «Mii nuɲi ná mii cìnmpyiibii pi nyɛ mpîi. ⁵⁰ Yii li cè na mii Tuɲi u nyɛ niɲyini na ke, ɲge u nyɛ na uru ɲyii wuuni pyi ke, uru u nyɛ mii cìnmpworonɲi ná mii nuɲi.»

Ñɛɛnugunɲi bàtaage

(Marika 4.1-20; Luka 8.4-15)

13 ¹ Kuru canɲke yabilinɲi i, Yesu à fworo bage e maa ɲkàr'a sà ntèen baɲi ɲwɔge na. ² Ka shinɲyahara si mpa bínni u taan, li nyɛ a pa ɲwɔ me, ka u u jyè a tèn bakwɔge k'e lwɔhe ɲun'i, ka sùpyire si yyére kùmpoge na. ³ Ka u u ti kâla kariii niɲyahagii na ná *bàtaay'i. ⁴ U à jwo: «Ñɛɛnugunɲi wà u ná fwor'a kàre ɲɛmɛ tanuguge e. Mà u yaha u u sùmashiɲi wàa fini fiige, wà à cwo kuni ɲwɔge na, ka saɲcyɛɛnre si mpa uru jò.

⁵ Ka wà tacwugo si mpa bê ná kafaafoge e, pworo niɲyahara mpyi kuru cyage e me. Ka uru si fyîn wahawaha, ɲaha na ye u mpyi a jyè ɲinɲke e sèl'e me. ⁶ Nyɛ canɲk'à pa fworo ke, ka yifyinre si fàan maa waha, ndìre kuunɲi na.

⁷ Ka wà tacwugo si mpa bê ngurotaha na, ka ngure si yîr'a uru cû.

⁸ Ìjka wà tacwug'à pa bê ná ñìjke ñìjcenjke e, maa fyîn, maa lye, maa se. Sùmacire tà à sùmapyanji se mà nò ñkuu ñkuu (100) na, tà mpyi beetaanre taanre (60) tà mpyi bejjaaga ná ke ke.

⁹ Ìjgemu la ká mpyi si karii yyaha cè ke, urufoo u u ñingyigigii cyán sèl'e.»

¹⁰ Ka Yesu cyelempyiibii si file u na, maa u yíbe: «Ñaha na mu nye na bàtaayi yu sùpyir'á ye?» ¹¹ Ka Yesu si pi pyi: «Karigii cyi à yyaha tíi ná *Kile Saanre e, ná cyi à ñwòhò ke, yii á cyire ñcèn'á kan, u sí nye a kan sùpyire sannt'á me. ¹² Ñaha kurugo ye ñgemu u à yaaga cè ke, là sí n-bâra urufoo u tacenjke na sèl'e. Ìjka ñgemu u nye u nye a yaaga cè me, urufoo bá na sônji na ur'à nimbileni ndemu cè ke, lire sí n-shwò urufoo na. ¹³ Lire kurugo mii na bàtaayi yu pi á, ñaha na ye pi nyiigil'à cwôro, ñka pi nye na ñaa me, ñingyigigii na nye pi á, ñka pi nye na núru me, pi nye na karii yyaha cìni me. ¹⁴ *Kile túnntunji Ezayi mpyi a jwumpe mpemu jwo ke, pur'à fûnjo pi kàmpañjke na. U mpyi a jwo:

“Yii sí raa núru, ñka yii sì raa yafyin yyaha cìni me.

Yii nyiigii sí n-cwôro ñka yii sì raa yafyin ñaa me.

¹⁵ Yii li cè, nte sùpyire ñingyigigil'à waha,

pi à pi ñingyigigii tò, maa pi nyiigii tò,

bà pi si mpyi pi àha raa ñaa s'a núru me,

pi yákilibii mú ká raa karii yyaha cìni me.

Ñaha kurugo ye pi la nye sì núru mpa mii yyére, mii i pi shwò me^o.”

¹⁶ Ìjka yii pi ke, yii wuun'à ñwò, ñaha na ye yii na ñaa yii nyiigil'e, maa núru yii ñingyigigil'e. ¹⁷ Sèenji na mii sí yi jwo yii á, nde yii à nya maa ndemu lógo ke, Kile túnntunmii ñiyahamii ná Kile ñwòmèecuvee ñiyahamii la mpyi si lire nya, si li lógo. Ìjka pi nye a jà a li nya, maa li lógo me.

¹⁸ Nye kuru bàtaage k'à jwo mà yyaha tíi ná ñeenugunji i ke, yii ku ñwòhe lógo. ¹⁹ Kuni ñwòge na, sùmashiji tacwug'à pa bê ke, kuru ku nye mu à jwo shinji u à Kile Saanre kani jwumpe lógo, maa mpyi u nye a pu yyaha cè me, ka Sitaanniji si mpa pu wwû u funji ke.

²⁰ Kafaafoge ñunji sùmashiji tacwug'à pa bê ke, kuru ku nye mu à jwo sùpyire t'à Kile jwumpe lógo maa ntíl'a ñe pu na ná funntange e ke. ²¹ Ìjka pu nye a jà a ndire le t'e me, ti ñwòmèeni kèngeme nye a pen me. Kawaa, lire nye me yyefugo kyaa ká ti ta Kile jwumpe kurugo, ti maha fworo Kile kuni i.

²²Ŋgure shwɔhɔl'e sùmashiŋi tacwug'à pa bê ke, kuru ku nyɛ mu à jwo sùpyire t'à Kile jwumpe lógo, ka diŋyɛŋi karigii funmpeɛnre ná nàfuunji lage si pu cwɔnrɔ, pu nyɛ a jà a yasere pyi mɛ.

²³Niŋke niŋcɛnŋke na sùmashiŋi tacwug'à pa bê ke, kuru ku nyɛ mu à jwo sùpyire ti nyɛ na Kile jwumpe nùru maa pu yyaha cini ke. Tire sùpyire na nyɛ sùmaseŋe fiige, sùmacire tà à sùmaŋi se mà nɔ ŋkuu ŋkuu (100) na, ka tà si se mà nɔ beetaanre taanre (60) na, ka tà si se mà nɔ beŋjaaga ná ke ke na.»

Nyèpege bàtaage

²⁴Nyɛ Yesu à nùr'a *bàtaage kà jwo pi á na: «*Kile Saanre à fwo ro nde kani kurugo: faapyiŋi wà à sùmashi niŋcɛnŋe nùgo u kerege e. ²⁵Mà sùpyire yaha ŋɔmpe na numpilage e, u zàmpeŋi wà à pa nyèpege kà shi wà kerege e maa nùr'a kàre. ²⁶Nyɛ ka ku ná sùmaŋi si fyin maa lye siŋcyan.

²⁷Kerege foo báarapyiibil'à sà kerege ta amuni ke, ka pi i sà u pyi “Nùŋufoonji, sùmashiŋi mu mpyi a nùgo ma kerege e ke, taha u bà mpyi a jwɔ mɛ? Nyèpege sí ku wá kerege e ke, taa kur'à yîri ke?” ²⁸Ka kerege foo si jwo “Mii zàmpeŋi wà u à ŋke báarapege pyi amɛ.” Ka báarapyiibii si u pyi “Mu la nyɛ wuu u sà ku kɔŋg'a wwû sùmaŋi shwɔhɔl'e la?” ²⁹Ka kerege foo si jwo “Yii ku yaha wani, lire baare e, ku takɔŋge e yii sí raa sùmaŋi kɔŋge ná k'e. ³⁰Yii ku ná sùmaŋi yaha u a lyɛge siŋcyan, sùmakwɔŋgigii ká nɔ, mii sí yi jwo sùmakwɔŋbil'á pi i kuru nyèpege kwɔn a yige sùmaŋi i, pi pɔw pɔw pi i ku súugo fɔlɔ, pi i nta a sùmaŋi kwɔn a le na bwùnni i.”»

Kile Saanre maha sù nimbilere maa mpère

(Marika 4.30-34; Luka 13.18-21)

³¹Nyɛ Yesu à nùr'a *bàtaage kà jwo pi á. U à jwo: «Kile Saanre na nyɛ mu à jwo mutaridi cige pyà nàŋi wà à ŋgemu nùgo u cikɔŋge e ke. ³²Kuru cige pyàŋ' à yilege cire sannte puni wuŋi na. Ŋka u aha nùgo, u maha fyin maa mpyi cibwɔhɔ mà tòro kanyɛge yawyɛere puni taan, fo sanpyɛnre maha ti shèere yaa ku ŋkɛnyi i.»

³³U à nùr'a bàtaage kà jwo pi á na: «Kile Saanre na nyɛ mu à jwo bwúuruŋi yîrigeyirige yaani. Ceewe ká li nimbilere le farini mbyime niŋyaham'i mà cwɔnhɔ, li maha puru mbyimpe niŋcwɔnhɔmpe puni yîrige.»

³⁴Nyɛ Yesu à puru jwumpe puni jwo bàtaay'i sùpyir'á. Bàtaayi jwumpe baare e, u mpyi na pabere yu ná t'e mɛ. ³⁵Lire e jwumpe *Kile túnntunŋi mpyi a jwo ke, pur'à fùŋŋɔ, u mpyi a jwo:

«Bàtaayi mii sí raa yu pi á,
karigii cyi à ñwǎhǎ fo ñinyeñi tasiige e ke, cyire mii sí raa yu pi áP.»

Yesu à nyèpege bàtaage ñwǎhe jwo

³⁶ Nye Yesu à kwò puru jwumpe na ke, maa jyè bage e, ka u *cyelempyiibii si file u na, maa jwo: «*Bàtaage mu à jwo mà yyaha tí ná nyèpege e sùmañi shwǎhǎle ke, kuru yyaha jwo wuu á.»

³⁷ Ka u u pi pyi: «Sùmashiñi ñiñcenni ñugufooni u nye *Supyañi Jyañi. ³⁸ Kerege e sùmashiñi ñiñcenni'á ñúgo ke, kuru ku nye ñinyeñi. Sùmashiñi ñiñcenni u nye mpíi pi à ñee *Kile Saanre na ke, nyèpege ku nye Sitaanniñi fyèñwǎhǎshiinbii. ³⁹ Zàmpenni u à nyèpege wà sùmañi shwǎhǎle ke, uru u nye Sitaanniñi. Sùmakwǎonre ti nye ñinyeñi tèekwooni, sùmakwǎonbii pi nye *Kile mèlekèebii. ⁴⁰ Pyiñkanni na nyèpege maha ñkòong'a wwù sùmañi shwǎhǎle maa ku súugo ke, amuni li mú sí n-pyi ñinyeñi tèekwooni. ⁴¹ Kuru canñke Supyañi Jyañi sí u mèlekèebii tun. Yaaga maha yaaga ku nye na sùpyire ñùñwǎ kyáñge Kile na, ná mpíi pi maha *Kile Saliyañi kèege ke, pi sí pire puni cwǎonrǎ n-yige Kile Saanre e, ⁴² si ñgà nafugombaage e. Wani pi sí raa mee súu s'a ñkyàñhigii kùru. ⁴³ Ñka mpíi pi à Kile ñwǎmèeni cù ke, pire sí raa bèenmpe yige canña nyii fiige pi Tunji Saanre e. Ñgemu la ká mpyi si kariii yyaha cè ke, urufoo u u ñingyigigii cyán sèl'e.»

Nàfuunji ñiñwǎhǎñi ná kóonji kani

⁴⁴ *Kile Saanre na nye sahañki mu à jwo nàfuu ñgemu u à ñwǎhǎ kerege k'e ke. Nàñi wà à sà fworo uru nàfuunji na tañwǎhǎge e, maa u yal'a ñwǎhǎ sahañki. U funntanga wuñi, maa ñkàr'a sà u cyeyaayi puni pér'a tég'a kuru kerege shwǎ.

⁴⁵ Kile Saanre à fworo nde kani kurugo: cwǎhǎñi wà u mpyi na kóon nisinaña caa. ⁴⁶ U à kóonbile loñgara wu nya ke, maa ñkàr'a sà u cyeyaayi puni pér'e, maa li shwǎ.

Nde li sí n-pyi ñinyeñi tèekwooni i ke

⁴⁷ *Kile Saanre à fworo nde kani kurugo: fyacuumpii pii mpyi a cwò wà lwǎhe e, ka uru cwòñi si fyaabii shiñi puni cù. ⁴⁸ U à ñí ke, ka pi i u ñir'a yige kùmpoge na, maa ntèen maa fyaabii ñiñcennmpii cwǎonr'a le yalenke e, maa tóon baa wuubii wà. ⁴⁹ Nye amuni li mú sí n-pyi ñinyeñi tèekwooni i. *Kile mèlekèebii sí shinpiibii cwǎonrǎ si ñgwù shincennmpil'e, ⁵⁰ si pi wà nafugombaage e. Wani pi sí raa mee súu s'a ñkyàñhigii kùru.

⁵¹ Yesu à puru jwo ke, maa u cyelempyiibii yíbe na pi à mpe jwumpe lógo la? Ka pi i jwo: «Ɔɔn, wuu à pu lógo.» ⁵² Ka Yesu si jwo: «*Kile Saliyanji cyelentuji cye k'à le mà yyaha tíi ná Kile Saanre e ke, uru maha kàla nivɔnɔ ta maha bàra nijyenji na maha yaha uye e, mu à jwo nàfupunɔ na yige na ŋkaan.»

Yesu kànze shiinbil'à cyé u na

(Marika 6.1-6; Luka 4.16-30)

⁵³ Yesu à kwɔ puru jwumpe na ke, maa yíri wani, ⁵⁴ maa ŋkàre u tukanhe na. U à nɔ wani ke, maa jyè pi *Kile Jwumpe kàlambage e, maa sùpyire kàlali. U kàlanji pyinɔkanni mpyi a sùpyire kàkyanhala fo pi na ŋko: «Di u à pyi maa mpyi yákilifoo ye? Di u à pyi maa kàkyanhala karigii pyi ye? ⁵⁵ Taha cíkyanganji tooyo wunji bà u nyé u wi mɛ? Taha u nuji bà u nyé Mariyama mɛ? U cínmpyiibii bà pi nyé Yakuba ná Yusufu ná Simɔ ná Zhude mà? ⁵⁶ U ná pùceribii pi nyé nu na ke, pire nyé naha ná wuu e mà? Di u s'à pyi maa jà na nyii karigii pyi ye?» ⁵⁷ Nyé tire sɔnɔr'à pi pyi pi à nùɔ tugo Yesu na. Ka Yesu si jwumpe lwɔ maa jwo pi á: «Kile túnntunɔ maha le njire e cyeyi puni i fo u tukanhe ná u tupyenge ye!» ⁵⁸ Nyé pi dánabaare kurugo, Yesu nyé a kàkyanhala karii nijyahagii pyi wani me.

Yuhana Batizelipyinji kwùɔkanni

(Marika 6.14-29; Luka 9.7-9)

14 ¹ Nyé saanji *Erɔdi à pa a Yesu shenre núru ke, ² maa jwo u báarapyiibil'á: «Yuhana Batizelipyinji wi, u à nɛ à fworɔ kwùɔ i, lire kurugo u à jà na kàkyanhala karigii pyi amɛ.»

³⁻⁴ Yii li cè na Erɔdi mpyi a u sìnɛenji Filipi cwoɔji kwɔn a lwɔ mà pyi u cwo. Uru ceenji mege na mpyi Erɔdiyadi. Lire e ka Yuhana si yi jwo Erɔdi á na u nyé a yaa u u sìnɛenji cwoɔji shwɔ u na mɛ. Ka puru jwumpe si waha Erɔdi na, ka u u pi pyi pi à Yuhana cù a pwɔ a le kàsɔji i. ⁵ Erɔdi la mpyi si Yuhana bò, ŋka u mpyi na fyáge Yahutuubii yyaha na, jaha na ye pi puni mpyi a li cè na Yuhana na nyé *Kile túnntunɔ.

⁶ Nyé Erɔdi canzeg'à pa màhana a nɔ lire yyeeni ke, ka u u pìi yyere maa kataan pyi. Nyé mà pi yaha lire kataanni na, Erɔdiyadi pworon'á pa a ŋkwɔhɔli shinyyerebii shwɔhɔl'e, ka lire si ntáan Erɔdi e, ⁷ fo u à kâa pùcwoɔ'á na u aha yaaga maha yaaga jáare ur'á ke, kuru sí n-kan u á. ⁸ Ka pùcwoɔji nuji si jwo a kan pùcwoɔ'á na u sà jwo saan'á na u Yuhana Batizelipyinji nùɔke kwɔn a le ŋkunan'i, u pa ŋkan ur'á. ⁹ Ka puru jwumpe si saanji yyahe pyi k'à tanha. Ŋka u mpyi na sɔ n-jà n-cyé mɛ, jaha na ye u mpyi a kâa u shinyyerebii nyii na. Nyé ka u u pìi pyi pi sà Yuhana

jùŋke kwòŋ kàsuni i pi pa ŋkan pùcwoŋ'á. ¹⁰Nye ka pi i Yuhana jùŋke kwòŋ ¹¹mà le ŋkunan'i, mà kan pùcwoŋ'á, ka u u ku kan u nuŋ'á.

¹²Nye lir'à pyi ke, ka Yuhana cyelempyiibii si mpa u buwuŋi lwó mà sà ntò, maa sà u sàŋge wyi Yesu á.

Yesu à shiin kampwòhii kaŋkuro jwò cya

(Marika 6.30-44; Luka 9.10-17; Yuhana 6.1-14)

¹³Nye Yesu à puru jwumpe lógo ke, maa yíri kuru cyage e, maa jyè bakwòge k'e, mà kàre sige funŋke e. Sùpyir'à pa u saha cè ke, maa fworò pi kànyi i, maa ŋkàre u fye e tóore na. ¹⁴Yesu à fworò bakwòge e mà pi nya pi à nyaaha sèl'e ke, ka pi jùnaare si u ta sèl'e, yampii pi mpyi tire sùpyire shwòhòl'e ke, ka u u pire cùŋŋ.

¹⁵Nye yàkoŋk'à pa nò ke, ka u *cyelempyiibii si file u na maa jwo: «Cyelentuŋi! Sige funŋke e wuu nye, canŋke s'à kwò a kwò. Sùpyire cye yaha bà ti si mpyi si sà njyì shwò jwòkurugo kànyi i me.» ¹⁶Ka Yesu si pi pyi: «Lire nye a pi kakarala kwò me, yii yabilimpii pi pi kan pi lyí.» ¹⁷Ka pi i u pyi: «Bwúuru jùnyò kaŋkuro ná fyapya shuunni kanna cyi naha wuu nuŋi.» ¹⁸Ka u u pi pyi: «Yii a ma ná y'e.»

¹⁹Nye pi à pa ná y'e ke, ka u u sùpyire pyi t'à tèn nyege nuŋ'i. Pi à tènna kwò ke, ka u u bwúuru jùnyò kaŋkuruŋi ná cyire fyapyaagii shuunniŋi lwó, maa yyahe yíriŋe nìnyinŋi i, maa fwù kan Kile á yi kyaa na. Maa bwúuruŋi kwòŋ kwòŋ a kan u cyelempyiibil'á, pi à kan sùpyir'á. ²⁰Sùpyire ti mpyi wani ke, tire pun'à lyí a tìn. Ka pi i ŋkwò maa shàhii ke ná shuunni jì njyìpaanyi na. ²¹Pire lyilyibil'e, nàmbaabii kanni mpyi a shiin kampwòhii kaŋkuro (5.000) kwò, cyeebii ná nàŋkopyire nye a tòro me.

Yesu à jaara lwòhe nuŋ'i

(Marika 6.45-52; Yuhana 6.16-21)

²²Nye lire jwòhò na, mà Yesu yaha u u sùpyire cye yare, u à u *cyelempyiibii pyi pi à jyè bakwòge e, maa baŋi jyiile u yyaha na. ²³Nye Yesu à ti cye yaha ke, maa ŋkàr'a sà Kile jaare naŋke kà na, u kanni. U à kwòro wani fo mà pa nò yàkoŋke na.

²⁴Nye bakwòge e cyelempyiibii mpyi na baŋi jyiile ke, lir'à kuru ta ku u byanhare lwòhe niŋke na. Ka kafæge si wá na fwu na lwòhe tère na bakwòge ŋwòŋi na wàa kàmpanŋyi puni na. ²⁵Nye numpilag'à pa lye ke, ka Yesu si yíri na jaare na ŋkège pi fye e lwòhe nuŋ'i. ²⁶Cyelempyiibil'á u nimpaŋi nya lwòhe nuŋ'i ke, maa fyá sèl'e fo na jcyèenni maa jwo: «Buŋi wà fwòŋgò ku nye ŋke!» Mà pi fyagara wuubii yaha, pi mpyi na kwuuyi

wàa. ²⁷ Mâ pi yaha pur'e, ka Yesu si ntíl'a jwumpe lwó maa pi pyi: «Yii yákilibii tñe, yii áha vyá me, mii wi.»

²⁸ Ka Pyeri si jwo: «Kampyi mu u nye u wi, na yaha si jaara lwóhe nuñ'i, si ma nùñò bê.» ²⁹ Ka Yesu si u pyi: «Ta ma.» Ka u u fworo bakwóoge e na jaare na Yesu nùñò bēni lwóhe nuñ'i. ³⁰ Ñka u à pa kaféegé nya k'à pēe maa fyá ke, ka u u li jwó cū na ntíri lwóhe jwóh'i, maa ñkwúuli: «Kafoonji, na shwó!» ³¹ Ka Yesu si ntíl'a cyege sánha, maa u cū maa jwo: «Mu dániyañ'à cyére de! Naha na mu nye a funñke pyi niñkin mà ye?» ³² Ka Yesu ná Pyeri si jyè bakwóoge e, ka kaféegé si ntíl'a yyére. ³³ Nye lir'à pyi ke, mpíi pi mpyi bakwóoge e ke, ka pire si niñkure sín Yesu á maa jwo: «Nàkaana baa, Kile Jyañi u nye mu.»

Yesu à yamii cùñò Zhenezareti kàmpañyi na

(Marika 6.53-56)

³⁴ Nye Yesu ná u *cyelempyiibil'à bañi jyiile ke, maa jyè Zhenezareti kùluni i. ³⁵ Kuru cyage shiinbii mpyi a Yesu cè, lire e pi à Yesu mpañi jwo puru màhampe puni i. Ka sùpyire si wá na ma ná yampii shinñi puni i Yesu á. ³⁶ Pi mpyi na Yesu jáare na u pire yaha pi i bwòñ u vàanntinñke zhwòore na kanna. Yampii pi mpyi maha bwùun u na ke, pire puni mpyi maha jñcùñi.

Karigii cyi nye na wuu jwóre Kile yyahe taan ke

(Marika 7.1-23)

15 ¹ Nye canñka *Farizheenbii pìi ná *Kile Saliyañi cyelentiibii pìl'à yîri Zheruzalemu kànhe e mà pa Yesu yyére, maa u yíbe: ² «Naha na mu *cyelempyiibii nye na wuu *tulyeyi làdaabii karigii leni njire e mà ye? Naha na pi aha a si raa lyí, pi nye na pi cyeyi jyí mà tàanna ná pire làdaabil'e mà ye?»

³ Ka Yesu si pi pyi: «Naha na yii à kàntugo wà Kile toñ'á, maa ntaha làdaabii fye e ye? ⁴ Yii li cè na Kile à jwo “Ma tuñi ná ma nuñi pēe^r. Ñgemu ká jwumpime jwo a wà u tuñi, lire nye me u nuñi na ke, urufoo sí n-bòs.” ⁵ Ñka yii pi ke, yii maha yi yu sùpyir'á na “Wà ha jà a jwo u sifeebil'á na yaayi uru mpyi a yaa u tég'a pi tégé ke, na ur'à yire kan Kile á mà kwò, ⁶ na urufoo méé ká mpyi u nye na yaaga kaan u sifeebil'á sahanñki

^q15.2 Yahutuubii n'a mpyi na sí raa lyí, pi mpyi maha pi cyeyi jyè jyinñkanni là na maa sòñji na lire jyinñkanni maha pire fñiñe Kile á. Mà tàanna ná Ëkizodi 30.18-21 i, Kile sáragawwuubii kanni pi mpyi a yaa pi a lire pyi, ñka Farizheenbil'à jwo na shin maha shin u nye na Kileparege pyi ke, na pire pun'à yaa ná le.

^r15.4 Ëkizodi 20.12; Duteremmu 5.16

^s15.4 Ëkizodi 21.17; Levitiki 20.9

mε, na tapege nye yire e mε.” M̀a t̀aanna ǹa lire e, yii à k̀antugo ẁa Kile jwump'á, maa ntaha yii l̀adaabii fye e. ⁷Yii pi à fyinmε t̀o wwomɔ na ke! *Kile t̀unntunɔi Ezayi mpyi a jwumpe mpemu jwo yii kyaa na ke, pur'̀a s̀aa pyi s̀e. U mpyi a jwo na

⁸“Kile à jwo ‘Nte s̀upyire na mii p̀ere jwɔyi i kanna, m̀a li ta pi z̀omp̄ii laag'̀a t̀ɔn mii na.

⁹Pi na mii p̀ere tawage e, jaha na ye k̀alaɔi pi nye na ŋkaan ke, ur'̀a lwɔ́ a pwo s̀upyire l̀adaabii kanni na'.”»

¹⁰Puru jwɔhɔ na, Yesu à s̀upyire yyere maa jwo t'̀a: «Yii n̄ngyigigii p̄ere, yii raa ǹuru s̀e'̀e. ¹¹Yaaga maha yaaga ku nye na jyè s̀upyaɔi jwɔge e ke, kuru k̀a nye na j̀a a u jwɔhɔ mε. Ŋka nje yi nye na fwore s̀upyaɔi jwɔge e ke, yire yi maha j̀a a u jwɔhɔ.»

¹²Nye Yesu à puru jwo ke, ka u cyelempyiibii si file u na maa jwo: «Mu nye a c̀e na mu jwump'̀a waha Farizh̄enbii na m̀a?» ¹³Ka Yesu si pi pyi: «Cige maha cige ku nye ku nye a cenmε mii Tuɔi n̄nyi wuɔi cye kurugo mε, yire puni sí n-kò n-wà. ¹⁴Yii Farizh̄enbii yaha wani, fyinmii pi à fyinmii yyaha c̀u. Fyin k̀a u fyinɔe k̀abii c̀u, pi mú shuunniɔi sí n-t̀ige wyige k'̀e.»

¹⁵Ka Pyeri si jwo: «Puru jwumpe jwɔhe jwo wuu á.» ¹⁶Ka Yesu si pi pyi: «Yii yabilimp̄ii, ali nume ỳakilitan nye yii á m̀a? Mpe mii na yu ke, yii nye na puru ǹuru m̀a? ¹⁷Yii nye a li c̀e na yaaga maha yaaga ku maha jyè s̀upyaɔi jwɔge e ke, na u yaceni i kuru maha ŋk̀are, u aha sh̀a yaare e, k'̀a s̀i fworo m̀a? ¹⁸Ŋka nje yi nye na fwore s̀upyaɔi jwɔge e ke, u z̀oɔi i yire maha fwore, yire mú sí yi maha u jwɔhɔ Kile á. ¹⁹Yii li c̀e na s̀upyaɔi z̀oɔi i s̀oɔpeere maha fwore, mu à jwo: supyibuuni ná *jacwɔre ná silege baa karigii ná n̄nkaage ná kafinare ná jwoore. ²⁰Cyire karigii cyi maha s̀upyaɔi jwɔre Kile á. Lire baare e m̀a yalyige lỳi cyeyi n̄yimbaa, lire nye na jin'a s̀upya jwɔhɔ mε.»

Supyishini sanɔi cwoɔi ẁa à dá Yesu na

(Marika 7.24-30)

²¹Ka Yesu si ỳiri wani m̀a k̀are Tiri ná Sidɔn k̀anyi k̀ampanɔke na. ²²M̀a pi yaha wani, Kana shiinbii cwoɔi^u ẁa à pa Yesu á, maa jwo f̀anha na: «Kafooɔi! *Dawuda Tuluge Shinɔi! Ǹuɔara ta na na, maa s̀a na pworɔi k̀aanmucya. Jinaɔi ẁa u ẁa a u t̄enmε pen.» ²³Yesu nye a jen'a u jwɔ shwɔ mε. Ka cyelempyiibii si jwo Yesu á: «Ŋge ceenɔi cye yaha, jaha na ye

^t15.9 Ezayi 29.13

^u15.22 Ŋge ceen'̀a fworo supyishini w'̀e, ŋgemu u mpyi a fỳanha a pyi Izirayeli shiinbii z̀amp̄nmii ke.

u na ñkwúuli wuu ñwòh'i.»²⁴ Ka Yesu si pi pyi: «Izirayeli shiinbii kanni mɛɛ na Kile à mii tun, pire mpiimu pi ñye mpàa nimpinnimii fiige ke.»

²⁵ Ñka lire ná li wuuni mú i, ceen'á pa ññkure sín Yesu taan maa jwo: «Kafoonji! Cyé le na á.»²⁶ Ka Yesu si jwo: «Mà nàñkopyire yalyire lwó a wà pwunmpyir'á^v, lire ñye a ñwò mɛ.»²⁷ Ka ceenji si jwo: «Kafoonji, yire ñye sèe, ñka pyengefoo ká a lyí, ñjyípaanre ti maha ñcwò ññke na ke, pwunmpyire maha tire lyí.»²⁸ Ñye ceen'á yire jwo ke, ka Yesu si jwo: «Ceewe, ñka mu naha a dá mii na de! Nde mu à cya mii á ke, lire sí n-pyi mu á.» Ñye ka u pworonji si ntíl'a cùuñjò.

Yesu à shiin kampwòhii sicyɛere ñwò cya

(Marika 8.1-10)

²⁹ Ñye lire kàntugo Yesu à yíri kuru cyage e maa ñkàre Galile banjì ñwòge na, maa dùg'a tɛɛn ñaŋke kà ñuñ'i.³⁰ Ka supyikurumbwòhò si mpa u á. Kuru supyikuruñke e, pii mpyi a pa ná dìshiyifel'e, pii s'à pa ná fyinmil'e, pii sí ñye ná yatanñkegeyefel'e, pii sí ñye ná búbul'e, pii sí ñye ná yampii shi ñjnyahamil'e. Pi mpyi na ma ná pire yampil'e Yesu á, ka u u pi cùuñjò.³¹ Li mpyi a sùpyire bilibili mà búbuubii ñya pi à jà na yu, yatanñkegeyifeebii sí i ñcùuñji, dìshiyifeebii sí i ñaare, fyinmpii sí i ñaa, lire kurugo pi à Izirayeli shiinbii u Kilenji kɛe.

³² Ñye ka Yesu si u *cyelempyiibii yere maa jwo: «Ñke supyikuruñke ñuñjaare naha mii na, ñaha na ye pi canñke taanre woge ku ñye naha mii taan, yalyire ñye pi á mɛ. Mii la ñye si pi cye yaha ñjyimbaa mɛ, lire baare e katege sí pi fànha kwò kuni na.»³³ Ka cyelempyiibii si jwo: «Di wuu si n-jà ñjyì ta naha ñke síwage e, si ntɛge ñke supyikuruñke fiige ñwò cya ye?»³⁴ Ka Yesu si pi pyi: «Bwúuru ñuñyò jùuli yi wá yii ñuñ'i ye?» Ka pi i jwo: «Bwúuru ñuñyò baashuunni ná fyapyire ti naha wuu ñuñ'i.»³⁵ Ka u u sùpyire pyi t'à tɛɛn ññke na,³⁶ maa bwúuru ñuñyi baashuunni ña tire fyapyire lwó, maa fwù kan Kile á yi kyaa na, maa yi kwò ñ kwò mà kan u cyelempyiibil'á, ka pire si yi táa ti na.³⁷ Kuru supyikuruñke pun'à lyí a tin, ka pi i ñkwò maa saanya baashuunni ñi ñjyípaanyi na.³⁸ Pire lyilyibil'e, nàmbaabii kanni mpyi kampwòhii sicyɛere (4.000) cyeebii ná nàñkopyire ñye a tòrò mɛ.

³⁹ Ñye lire ñwòhò na, u à ta a sùpyire cye yaha, maa jyè bakwòge k'e, mà kàre Magadan kùluni i.

^v15.26 Sùpyiibii pi ñye pi ñye Yahutuu mɛ, Yahutuubii mpyi maha pire wíi pwuun fiige.

**Farizheenbii ná Sadusiibil'à jwo na Yesu u kyaa pyi,
nde l'à li cyêe na u à fworò Kile e ke**

(Marika 8.11-21; Luka 12.54-56)

16¹Nye canŋka *Farizheenbii ná *Sadusiibil'à file Yesu na, si u pere ŋcú, maa u pyi na u kani là pyi ndemu l'à li cyêe na u à fworò Kile e ke.

[²Ka Yesu si pi pyi: «Yii aha kileŋi yyahe nya k'à jàaŋa yàkoŋke, yii maha jwo na zànhe sì n-pa nŋjaa me. ³Nyège na, yii aha kileŋi yyahe nya k'à wwò, yii maha jwo na zànhe sí n-pa nŋjaa. Nye yii à jà a cyire karigii puni tèepyiŋkii cè, ka naha si li ta ŋcyii cyi nye na mpyi yii shwòhòl'e nume ke, yii nye a jà a cyire cè mà ye?]⁴Mpii pi à pi, maa kàntugo wà Kile na ke, pire maha ŋcaa si kacyele nya tapyige e. Ŋka nde l'à pyi Kile tùnntunŋi Zhonasi na ke, lire baare e kakyanhala kyaa saha sì n-pyi n-cyêe pi na me.» Nye u à puru jwo ke, maa yiri pi taan mà kàre.

⁵Lire kàntugo ka Yesu *cyelempyiibii si baŋi jyiil'a kàre kùmpoge sanŋke na. Pi à sà nò ke, ka pi i li kàanmucya mà li ta pi funŋ'à wwò, pi nye a bwúuru lwó me. ⁶Ka Yesu si yi jwo pi á: «Yii a yiye kàanmucaa *Farizheenbii ná *Sadusiibii bwúuruŋi yirigeyirige yaani na.» ⁷Ka u cyelempyiibii si pi funŋi cya puru jwumpe na, maa jwo piye shwòhòl'e: «Bà wuu à pyi wuu nye a pa ná bwúuru i me, lire e u à mpe jwo be?»

⁸Nye Yesu à pa pi kunuŋke ŋwòhe cè ke, maa jwo: «Yii dáníyaŋ'à cyéere de! Naha kurugo bwúuruŋi wuun'à yii funŋò wwòoŋo ye? ⁹Ali nume yii yákilibii sàha ŋkwò a múgo mà? Canŋke mii à bwúuru ŋùnyi kanŋkuruŋi tég'a nàmbaa kampwòhii kanŋkuruŋi (5.000) ŋwò cya, ka shàhigii dáŋi ŋgemu si ŋi nŋyipaanyi na pi lyiŋkwooni kàntugo ke, yii funŋ'à wwò lire na la? ¹⁰Canŋke mii à bwúuru ŋùnyi baashuunniŋi tég'a nàmbaa kampwòhii sicyereŋi (4.000) ŋwò cya, ka yii i ŋkwò maa saanyi ŋi nŋyipaanyi na pi lyiŋkwooni kàntugo ke, taha yii funŋ'à wwò lire na mú? ¹¹Ná yii funŋò nye a wwò lire na me, mii à yii pyi na yii a yiye kàanmucaa Farizheenbii ná Sadusiibii bwúuruŋi yirigeyirige yaani na, ka yii i wá na sòŋi na bwúuru kyaa mii nye na yu ke, naha na yii nye a jà a puru jwumpe ŋwòhò cè mà ye?»

¹²Nye ka cyelempyiibii si li cè na bwúuruŋi yirigeyirige yaani na bà Yesu à jwo pi a piye kàanmucaa me, ŋka Farizheenbii ná Sadusiibii kàlaŋi kyaa li.

Pyeri à jwo na Kile Nijcwɔnrɔŋi u nyɛ Yesu

(Marika 8.27-30; Luka 9.18-21)

¹³Nyɛ Yesu à kàr'a sà nɔ Sezare Filipi kùluni na ke, maa u *cyelempyiibii yíbe: «Joofo sùpyire nyɛ na *Supyaŋi Jyaŋi sɔŋŋi yɛ?» ¹⁴Ka pi i u pyi: «Pìi wá na ŋko na Yuhana Batizelipyiŋi u nyɛ mu, pìi sí i ŋko na Kile túnntunŋi Eli u nyɛ mu, pìi sí i ŋko na Kile túnntunŋi Zheremi u nyɛ mu, pìi mú sí i ŋko na *Kile túnntunmpii sanmpii pi à tòro ke, na uru wà u nyɛ mu.» ¹⁵Ka Yesu si pi pyi: «Yii de? Joofo yii nyɛ na mii sɔŋŋi yɛ?» ¹⁶Ka Simɔ Pyeri si jwo: «*Kile Nijcwɔnrɔŋi u nyɛ mu, Kileni nyii wuŋi Jyaŋi.»

¹⁷Ka Yesu si u pyi: «Zhonasi jyaŋi Simɔ! Mu wuun'à jwɔ. Naha na yɛ sùpya bà u à ŋge sèenji cyêe mu na me, mii Tuŋi u nyɛ nìnyìŋi na ke, uru u à u cyêe mu na. ¹⁸Mii sí jwo mu á, mii sí mu mege le Pyeri (kuru jwɔhe ku nyɛ kafaaga.) Mii sí kuru kafaage tɛge na dánafeebii kurunke jwɔho cyán, kwùŋi mú bà sà n-jà yaaga pyi kuru ŋkemu na me. ¹⁹Mii sí *Kile Saanre tirikyanhigii kan mu á. Mu aha jcyé kyaa maha kyaa na jìŋke na ke, lire mú sí jcyè ta u à pyi lire na nìnyìŋi na. Mu aha jɛe kyaa maha kyaa na jìŋke na ke, lire mú sí jɛe ta u à pyi lire na nìnyìŋi na.» ²⁰Nyɛ ka Yesu si yi jwo a waha cyelempyiibil'á na pi àha ŋkwɔ yi jwo sùpya á na uru u nyɛ Kile Nijcwɔnrɔŋi me.

Kyaage Yesu sí n-ta ke, u à kuru kyaa jwo

(Marika 8.31-33; Luka 9.22)

²¹Nyɛ mà lwɔ fo lire tɛni na, ka Yesu si wá na u *cyelempyiibii kálali na fànha ki uru u kàre Zheruzalemu kànhe e, si ŋkyaaala sèl'e kacwɔnrìbii ná *Kile sáragawwuubii jùŋufeebii ná *Kile Saliyaŋi cyelentiibii cye e. Pi sí uru bɔ, ŋka uru kwùŋi canmpyitanrewuuni, uru sí jɛ. ²²Nyɛ Yesu à puru jwo ke, ka Pyeri si u fɛen ŋkere na maa u cɛge na: «Ma hà puru jwo me, Kafoonji! Kile u ma shwɔ lire na, lire fiige kà zii ma ta me.» ²³Ka Yesu si Pyeri wíi ná nyiŋkeni i maa jwo: «Yíri na taan, Sitaanna wà we! Mu na mii jùŋɔ kyáŋge. Mu nyɛ na sɔŋŋi Kile nyii wuuni na me, fo sùpyire nyii wuuni!»

Pyiŋkanni na wuu à yaa wuu taha Supyaŋi Jyaŋi Yesu fye e ke

(Marika 8.34-9.1; Luka 9.23-27)

²⁴Nyɛ ka Yesu si jwo u *cyelempyiibil'á: «ŋgemu la ká mpyi si ntaha mii fye e ke, urufol'à yaa u cyé u yabilinji nyii karigii na, u u ntɛen kyaage taan u u ntaha mii fye e, pi mée ká mpyi na sí urufoo bɔ kworokworocige na. ²⁵Naha na yɛ ŋgemu la ká mpyi si u nijjaanji yaa jwɔ ke, urufoo si nùmpañja ta me, ŋka ŋgemu ká kàntugo wà u nijjaan'á mii kurugo ke,

urufoo sí nùmpañja ta. ²⁶ Naha li sí ñwɔ sùpɔyɔn'á mà ma nyii yaayi puni ta nge diɲyeɲi i niɲjaa, mu nùmpañke si sà ñkèege ye? Sùpya si n-jà yafyin tège u múnaani ñùɲɔ wwû nùmpañja me. ²⁷ Yii li cè na canɲka, *Supyaɲi Jyaɲi sí nùru n-pa ná u Tuɲi sìnampe ná u mèlèkɛɛbil'e. Kuru canɲke, u sí shin maha shin sâra si ntàanna ná u kapyiɲkil'e. ²⁸ Sèeɲi na mii sí yi jwo yii á, yii mpii pi nyɛ naha ke, pi na nyɛ yii e, pire si n-kwú ná pi nyɛ a Supyaɲi Jyaɲi saanra wuɲi nimpaɲi nya mà ye.»

Yesu pyiɲkann'à kèenɲe

(Marika 9.2-13; Luka 9.28-36)

17 ¹ Nyɛ canmpyaa baani kàntugo, ka Yesu si Pyeri ná Yakuba ná u cɔɔɲi Yuhana lwɔ, maa ñkàre ná pire kanni i ñaɲke kà nintɔngɔ ñuɲi. ² Mà pi yaha wani, Yesu pyiɲkann'à pa ñkèenɲe pi nyii na. U yyahe mpyi na ñi canɲa nyiini fiige, ka u vaaɲyi si fíniɲe bèenmpe fiige. ³ Kuru tanuge e, ka tècyiini *Kile túnntunmpii *Musa ná *Eli si mpa Yesu *cyelempyiibii mú taanre nyii na, mà pa a yu ná u e. ⁴ Ka Pyeri si jwo Yesu á: «Kafoonji, wuu à pa naha ke, lir'à ñwɔ. Mu aha ñɛɛ, mii sí vùnyɔ taanre kwòro naha, niɲkin sí n-pyi mu wogo, niɲkin sí n-pyi Musa wogo, niɲkin sí n-pyi Eli wogo.»

⁵ Mà Pyeri yaha puru jwumpe na, ka ñahaɲa si mpa pi tò, kuru ñahaɲke mpyi na bèenmpe yige. Ka mejwu u si fwo kuru ñahaɲke e na: «Mii Jyaɲi u nyɛ nge, u kan'à waha mii na sèl'e, u kapyiɲkil'à táan mii á mú, yii a nùru u ñwɔ na.» ⁶ Nyɛ cyelempyiibil'à lire mejwuuni lógo ke, ka fyagare si pi ta fo pi à cwo cwo ñiɲke na maa yyahayi cyígile. ⁷ Ka Yesu si file maa bwɔn pi na maa jwo: «Yii yíri, yii àha raa fyáge me.» ⁸ Nyɛ pi à ta naha yyahayi yíriɲe ke, pi saha nyɛ a wà nya me fo Yesu kanni.

⁹ Mà pi yaha pi i ntíri ñaɲke na, ka Yesu si yi jwo a waha pi á: «Nde yii à nya ke, yii àha ñkwɔ li jwo sùpya á me, fo *Supyaɲi Jyaɲi ká ñè a fwo kwùɲi i.»

¹⁰ Nyɛ ka cyelempyiibii si u pyi: «Ko *Kile Saliyaɲi cyelentiibii s'à jwo na Kile túnntunɲi Eli u à yaa u fyâha a pa *Kile Niɲcwɔnɔɲi yyaha na.»

¹¹ Ka u u pi pyi: «Sèe wi, Eli à yaa u fyâha a pa si karigii puni kurigii tíi.

¹² ɲka mii sí yi jwo yii á, Eli à pa a kwɔ, sùpyire nyɛ a u cè me, maa u pyi pi nyii pyiɲkanni na. Lire pyiɲkanni ninuuni na, pi sí Supyaɲi Jyaɲi kyérege mú.» ¹³ Nyɛ u à puru jwo ke, ka u cyelempyiibii si li cè na Yuhana Batizelipyiɲi kyaa u nyɛ na yu.

Yesu à pyàñi wà jína kòr'a yige u e

(Marika 9.14-29; Luka 9.37-43a)

¹⁴Nye pi à kàr'a sà nɔ sùpyire cyage e ke, ka nàñi wà si mpa niñkure sín Yesu fere e maa jwo: ¹⁵«Kafooñi, mii na mu náare maa jwɔ na jyañi na, kirikirisani u nyɛ u e na u kànre sèl'e, u maha u cyáan nage e tèrigii cyil'e, maa u cyáan lwohe e tèrigii cyil'e. ¹⁶Mii à pa ná u e mu *cyelempyiibii yyére, ñka pire nyɛ a jà a u cùuñɔ mɛ.»

¹⁷Ka Yesu si jwo: «Ei! Yii dánabaa sùpyiibii nimpibii, fo naha tère e mii sí n-kwôro ná yii e ye? Mii sí yii kapyiñkii kwú naye e n-sà nɔ fo naha tère na ye? Yii a ma ná pyàñi i na á.» ¹⁸Nye pi à pa ná pyàñi i ke, ka Yesu si fànha cyán jínañi na, ka u u fworo pyàñi i, ka pyàñi si jɔcùuñɔ lire tèenuuni i.

¹⁹Nye lire kântugo, ka cyelempyiibii si file Yesu na pi mɛge cyage e maa u yíbe na naha na pire nyɛ a jà a ñge jínañi kòr'a yige pyàñi i mà ye? ²⁰Ka Yesu si pi pyi: «Yii dáníyañi jɔcyèrɛñi u à pa ná l'e. Sèñi na mii sí yi jwo yii á, yii dáníyañi mée n'a mpyi a cyére mutaridi bile fiige, yii mpyi na sí n-jà ñke ñanke pyi “Kò a yíri naha ñke cyage e” ku mú mpyi na sí lire pyi. Yaaga mpyi na sí n-jà yii jà pyige mɛ. [²¹Kilejarege ná súnñi baare e, ñge jínañi shiñi nyɛ na fwore sùpya e mɛ.]»

Yesu à u kwùñi ná u jèñi kyaa jwo sahañki

(Marika 9.30-32; Luka 9.43b-45)

²²Canñka mà Yesu ná u *cyelempyiibii yaha siñcyan Galile kùluni i, u à jwo pi á: «Pi sí n-pa *Supyañi Jyañi le sùpyire cye e pi bò, ²³ñka u kwùñi canmpyitanrewuuni, u sí jè.» Ka puru jwumpe si cyelempyiibii yyahayi tanha sèl'e.

Yesu ná Pyeri à Kilejarebage wyéreni sâra

²⁴Nye Yesu ná u cyelempyiibil'à sà nɔ Kaperenamu kànhe e ke, mpii pi maha *Kilejarebage wyéreni shuu ke, ka pire si file Pyeri na maa u pyi: «Taha yii cyelentuñi bà nyɛ na Kilejarebage wyéreni sârali mɛ^w?» ²⁵Ka Pyeri si pi pyi: «U maha u sârali kɛ!» U à jyè bage e ke, ka Yesu si jwumpe lwo yycyiige na, maa jwo: «Simɔ, naha mu nyɛ na sônñi ye? Jofoo na ñge diñyeñi saanbii maha múnalwoore shuu, lire nyɛ mɛ na wyérewuuge cyáan ye? Pi pyiibii na laa, nàmpwuunbii na?» ²⁶Ka Pyeri si jwo: «Nàmpwuunbii.» Ka Yesu si jwo: «Pi pyiibii kɔni nyɛ a yaa pi a u

^w17.24 Yahutuubil'á, shin maha shin u mpyi a nɔ yee benjaaga ná kântugo na ke, yee maha yee uru mpyi maha yaa u wyérenwoge kà sâra Kilejarebage e (Ekizodi 30.11-16).

sârali mɛ. ²⁷Ɔka ná wuu la sí nyɛ sî ncyé u sâraga pi lùgigii cyi kwò a yîri mɛ, lire e, ta sî baŋi nɔwɔge na, maa ma myàhani wà lwɔhe e. L'aha fyaŋi niŋcyiŋi ŋgemu cû ke, maa uru nɔwɔge múgo, mu sí wyére ta wani, uru sí n-bê mii ná mu wuŋi na.»

Sùpyaŋi u nyɛ shinbwoŋi Kile Saanre e ke

(Marika 9.33-37; Luka 9.46-48)

18 ¹Nyɛ lire tɛni i, ka cyelempyiibii si file Yesu na, maa u pyi: «Joofo u nyɛ shinbwoŋi *Kile Saanre e yɛ?»

²Nyɛ ka Yesu si pyàŋi wà yyere, maa u yyéɛɛ pi shwɔhɔ'l'e, maa jwo: ³«Sèeŋi na mii sí yi jwo yii á, ná yii nyɛ a kɛɛɛɛɛ mà pyi nàŋkopyire fiige mɛ, yii sî n-sii n-jà n-nyè Kile Saanre e mɛ. ⁴Lire e shinŋi u à uye tîrige ŋge pyàŋi fiige ke, uru u sí n-pyi Kile Saanre shinbwoŋi.

⁵Shin maha shin u à nɛn'a ŋge pyàŋi fiige cùmu leme nɔwɔ mii kurugo ke, urufol'à mii cùmɔ leme nɔwɔ mú.

Karigii cyi maha sùpyaŋi yaha kapiini na ke, u à yaa u láha cyire na

(Marika 9.42-48; Luka 17.1-2)

⁶Nte nàŋkopyire t'à dá mii na mà kwò ke, shin maha shin ká lire là niŋkin nùŋɔ kyán, l'à pɔwɔ urufol'á pi kafaabwɔhɔ nɔwɔ u yacige e, pi i u wà baŋi i.

⁷Dinyeŋi sùpyire wuun'à kɛɛge pi nùŋkyaŋ karigii kurugo. Karigii cyi nyɛ na sùpyire nùŋɔ kyáŋge ke, cyire mpyimbaa nyɛ mɛ. Ɔka ŋgemu ká mpyi kapuŋɔ maa sùpya nùŋɔ kyán Kile na ke, urufoo wuun'à kɛɛge!

⁸Mu cyɛge kà niŋkin, lire nyɛ mɛ mu tɔwɔge kà niŋkin ká a si mu pyi mu u *kapii pyi, ku kwòɛn a wà tatɔwɔge e, naha na yɛ mu cye niŋkin wuŋi, lire nyɛ mɛ mu tɔwɔge niŋkin wuŋi u jyè shìŋi niŋkwombaŋi i, lir'à pɔwɔ pi mu wà nafugombaage e ná ma tooyi shuunniŋi ná ma cyeyi shuunniŋi i.

⁹Mu nyiini là ká a si mu pyi mu u kapii pyi, li wwûl'a wà tatɔwɔge e, naha na yɛ mu nyii niŋkin wuŋi u shìŋi niŋkwombaŋi ta, lir'à pɔwɔ pi mu wà nafugombaage e ná ma nyiiigii shuunniŋi i.»

Mpàŋi nimpinniŋi bàtaage

(Luka 15.3-7)

¹⁰Ka Yesu si núr'a jwo u *cyelempyiibil'á: «Yii a yiye kàanmucaa de! Yii àha nɔwɔ ŋge nàŋkocyaŋi w'e mɛ. Naha na yɛ mii sí yi jwo yii á, pi

mèlekeebii^x nye ñnyinji na mii Tuñi Kile yyahe taan tèrigii puni i. [¹¹ Mpii pi à pînni ke, *Supyañi Jyañi à pa mpa pire shwɔ.]

¹²Naha yii nye na sônji ye? L'aha mpyi mu à jwo mpàa ñkuu (100) na nye wà á, ka ñinjin si mpînni pire e, tá urufoo sì pi sanmpii beecyèere ná ke ná baacyèerenji (99) yaha waber'á ñaŋke ñuñ'i, si sà a nimpinñi caa me? ¹³Sèñji na mii sí yi jwo yii á, u aha jà a u cya a nya, u nyañi funntange sí n-pêe u á mà tòro pi sanmpii beecyèere ná ke ná baacyèerenji (99) woge na, pire mpiimu pi nye pi nye a pînni me.

¹⁴Amuni li mú nye, yii Tuñi u nye ñnyinji na ke, li nye a táan ur'á ñge pyàñi wà ñinjin si mpînni me.»

Wurugofooñi lenkanni kuntiini i

¹⁵«Mu cìmpworo ká wurugo mu á, sà u yyer'a fêen, mu ná uru kanni, maa u kapyiini cyêe u na. U aha ñen'a lógo mu á, yii cìmpworoge sí n-têen ku lyempe e. ¹⁶Ñka u aha mpyi u nye a ñen'a lógo mu á me, shin ñinjin, lire nye me shiin shuunni yyer'a bâra maye na, maa jwo ná u e, bà y'à séme na “Karigii pun'à yaa cyi cwɔɔnrɔ shiin shuunni taanre nyii na^y” me. ¹⁷U aha ñcyé lógogo pir'á, sà yi yyaha jwo dánafeebii kurun'k'á. U aha mpyi u nye a lógo dánafeebii kurun'k'á me, ma hà núru raa u leni Kile kuni ñaarafeebil'e me, ta u wíi mu à jwo *múnalwɔɔre shwofoo.

¹⁸Sèñji na mii sí yi jwo yii á, yii aha ñcyé kyaa maha kyaa na ñinje na ke, lire mú sí ñcyè ta u à pyi lire na ñnyinji na. Yii aha ñee kyaa maha kyaa na ñinje na ke, lire sí ñee ta u à pyi lire na ñnyinji na mú.

¹⁹Mii sí yi jwo yii á mú, sèñji na, yii shiin shuunni ká bê li na, maa yaaga maha yaaga ñáare mii Tuñi á, uru u nye ñnyinji na ke, u sí kuru kan yii á. ²⁰Naha kurugo ye cyaga maha cyag'e shiin shuunni taanr'à bínni mii mege na ke, mii nye pi shwɔhɔl'e.»

Yàfambaanji kani

²¹Nye ka Pyeri si file Yesu na, maa jwo: «Kafooñi! Mii cìmpworo ká ñkwôro na wuruge mii á, tooyi jùuli i mii à yaa mii u yàfa u na ye? Fo tooyo baashuunni la?» ²²Ka Yesu si u pyi: «Mii sì n-jwo mu á tooyo baashuunni me. Ñka mii sí n-jwo mu á tooyo beetaanre ná ke (70) tatènye baashuunni^z!

^x18.10 Yahutuubii mpyi na sônji na shin maha shin ná u mèleke u nye ñnyinji i, ñgemu u nye na u kàanmucaa ke, na sùpyire ti nye ná tayyérege e ke, tire u mèlekeebii kanni pi mpyi na sí n-jà nɔ Kile cyage e.

^y18.16 Duterencɔmu 17.6; 19.15

^z18.22 Pii maha jwo: «tooyo beetaanre ná ke ná baashuunni (77).»

²³Lire kurugo *Kile Saanre à fworò nde kani kurugo: saanji wà u ná mpyi a li lwó uye funji si u báarapyibii fwòhigii pèrege cè, bà pi si mpyi si cyi sàra me. ²⁴Mà u yaha cyire fwòhigii kataanmpe na, pi à pa ná báarapyiñi w'e u yyéere, saanji miliyoo niñyahamii fwoo mpyi uru nàñi na. ²⁵Ná lire fwooni sàrasara sí mpyi uru báarapyiñi na me, ka u nùñufooñi si jwo na pi u ná u cwoñi ná u pyiibii ná u cyeyaayi puni pére, bà lire fwooni si mpyi si ntò me. ²⁶Nye báarapyiñ'á yire lógo ke, maa niñkure sín u nùñufooñi fere e maa jwo “Mii nùñufooñi! Maye sanja yaha, maa na tàanna, mii sí mu fwooni puni tò mu á.” ²⁷Nye u nùñaar'á jyè nùñufooñi i ke, ka u u lire fwooni puni yaha a cyán, maa u cye yaha.

²⁸Nye ka uru báarapyiñi si fworò na ñkèege mà sà bê ná u báarapyiñeñi w'e. U wyéebilere fwoo mpyi uru na, ka u u uru cyán a cwôro yacige e, maa u pyi “Na fwooni sàra!” ²⁹Ka u báarapyiñeñi si niñkure sín u fere e, maa u jáare sèl'e “Maye sanja yaha maa na tàanna, mii sí mu fwooni tò.” ³⁰Ñka u nye a ñe me, maa nàñi tò kàsuni i, fo u aha uru fwooni tò.

³¹Nye u báarapyiñeñii sanmpil'á lire nya ke, ka li i mpen pi e sèl'e, ka pi i ñkàr'a sà yire paara nùñufooñ'á. ³²Ka nùñufooñi si pi pyi pi à u yyere. U à pa ke, ka nùñufooñi si u pyi “Shinpi wà we! Mii à mu fwooni puni yaha a cyán, naha na ye mu à mii jáare. ³³Mii à mu nùñaara ta tanjanni ndemu na ke, mu mpyi na si n-jà nùñaara ta ma báarapyiñeñi na amuni mà?” ³⁴Nye ka nùñufooñi lùyiri wuñi si uru báarapyiñi pyi pi à le kàsuni i u a ñkyaali fo u aha uru fwooni puni tò.

³⁵Nye lire pyiñkanni na li mú nye, yii shin maha shin u nye u nye na yàfani u cìmpworonji na ná u zòmbilini puni i me, amuni Kile sí urufoo cù.»

Nòñi nye à yaa u u cwoñi nàmbage kwò me

(Marika 10.1-12)

19¹Nye Yesu à kwò puru jwumpe na ke, maa yîri Galile kùluni i, mà kàre *Zhude kùluni i, Zhuruden banji kàntugo. ²Shinnyahara mpyi a taha u fye e, mpìi pi mpyi na yà ke, ka u u pire cùuñj wani.

³Ka *Farizheebii pìi si file si u père ñcù ná jwumpe e, maa u yíbe: «Mà tàanna ná wuu Saliyañi i, tá nòñ'á yaa u jà a u cwoñi nàmbage kwò nùñyi puni na be?» ⁴Ka Yesu si pi pyi: «Ñje y'á sémé Kile Jwumpe Semèñi i ke, yii nye a yire kàla mà? Dinyeñi tasiige e, dinyeñi Davoonji à “sùpyañi yaa nò ná ceewe^a.” ⁵“Lire kurugo nòñi sí u tuñi ná u nuñi yaha si mpwò u cwoñi na, pi mú shuunni si mpyi shin niñkin^b.” ⁶Lire e pi saha si n-pyi

^a19.4 Zhenezi 1.27

^b19.5 Zhenezi 2.24. Lire ñwòhe ku nye: «Lire kurugo nòñi ná u cwoñi sí n-wwò si mpyi shin niñkin, nòñi ná u cwoñi shwòhñ'á yaa u ñwò mà tòro nòñi ná u sifeebii wuñi na.»

shiin shuunni me, nka pi sí n-pyi shin niŋkin. Lire kurugo Kile à mpiimu pyi niŋkin ke, sùpya nye a yaa u pire láha piye na me.»

⁷Nye ka Farizheenbii si núr'a jwo: «Lire sannii i ke, naha na *Kile túnntunŋi *Musa s'à jwo na nò ká a nko raa u cwonji nàmbage kwúu, u nàmbage kwòkwò sémenji kan ceen'á, u u nta a ku kwò ye?»⁸ Ka Yesu si pi pyi: «Yii njíngage kurugo, Musa à cyeebii nàmbakwooni kuni kan yii á. Lire baare e dínyenji téesiini i, amuni bà li mpyi me. ⁹Ŋka mii sí yi jwo yii á, shin maha shin u à u cwonji nàmbage kwò nùŋke kabere na, mà ta *jacwòrò bà me, maa ceenji wabere lèŋe ke, urufol'à jacwòrò pyi.»

¹⁰Nye ka *cyelempyiibii si jwumpe lwó maa jwo: «Kampyi nòŋi tayyérege ku nye kure mà yyaha tíi ná u cwonji i, nùŋò mú bá naha cilenjeni na me.»¹¹ Ka Yesu si pi pyi: «Sùpyire puni sà n-jà cilenjambaani na me, fo Kile ká li pyime táan mpiimu á ke. ¹²Karii niŋyahagii na nye wani ncyiimu cyi maha já a nòŋi sige cilenjeni na ke. Pii na nye wani, pi sà n-jà ceewe lèŋe me, naha na ye pi à si amuni. Pii u cilenjambaani nùŋk'à fworò sùpyire e, naha na ye pi à pi nànte kèege. Pii mú maha ncyé cilenjeni na *Kile Saanre kurugo. Ŋgemu u sí n-jà nje puru jwumpe na ke, urufoo u nje pu na.»

Yesu à jwó le nàŋkopyire tà á

(Marika 10.13-16; Luka 18.15-17)

¹³Nye lire kàntugo, sùpyiibii píl'à pa ná nàŋkopyire t'e Yesu yyére, bà u si mpyi si u cyeyi taha ti na, si Kile náare t'á me. Ka cyelempyiibii si pi faha. ¹⁴Ka Yesu si jwo: «Yii nàŋkopyire yaha t'a ma mii yyére, yii àha ti sige na na me. Naha kurugo ye sùpyire t'à tiye pyi nte nàŋkopyire fiige ke, Kile Saanre nye pire woro.»¹⁵ Nye u à puru jwo ke, maa u cyeyi taha ti nùnyí na maa jwó le t'á, maa nta a yíri kuru cyage e mà kàre.

Nàfuufooŋi kani

(Marika 10.17-31; Luka 18.18-30)

¹⁶Nye mà Yesu niŋkarenji yaha, nàŋi wà à file u na maa jwo: «Cyelentunji! Kacenni ndire mii à yaa mii u pyi si shìŋi niŋkwombaani ta ye?»¹⁷ Ka Yesu si u pyi: «Naha na mu nye na mii yíbili kacenni kyaa na ye? Shin niŋkin kanna u à nwo. Mu la ká mpyi si shìŋi sèe wunji ta, ta Kile toŋi kurigii jaare.»¹⁸ Ka nàŋi si Yesu yíbe: «Kurigii ncyire ye?» Ka Yesu si jwo: «“Ma hà sùpya bò me, ma hà zínni ná wabere cwo e me, ma hà nàŋkaaga pyi me, ma hà vini ntaha wà na me, ¹⁹ma tunji ná ma nunji pèe^c.” “Ma supyiŋeenji kyaa táan may'á bà mu kyal'à táan may'á me^d.”»²⁰ Ka nàŋjiŋi si Yesu pyi: «Mii na cyire karigii puni pyi. Naha shi saha k'à

^c19.19 Ekizodi 20.12-16; Duterenjmu 5.16-20

^d19.19 Levitiki 19.18

mii fô ye?»²¹ Ka Yesu si u pyi: «Kampyi mu la nyɛ si mpyi tìgirecyaga baa, ta sì maa sà ma cyeyaayi puni pére, maa uru wyérenji kan fòŋɔfeebil'á. Lire ká mpyi, mu sí nàfuu ta Kile yyére. Maa nta a pa ntaha na fye e.»

²²Nyɛ uru nàŋjiin'á puru lógo ke, ka u yyetanha wunji si ŋkàre, jaha na ye nàfuubwɔhɔ foo u mpyi u wi.

²³Nyɛ ka Yesu si yi jwo u *cyelempyiibil'á: «Sèenji na mii sí yi jwo yii á, nàfuufooŋi jyim'à pɛn *Kile Saanre e. ²⁴Mii sí yi jwo yii á sahaŋki, ŋwɔhɔŋi jyim'à táan músenneŋi wyiini i, mà tòro nàfuufooŋi u jyè Kile Saanre e.» ²⁵Ka puru si u cyelempyiibii kàkyanhala fo mà tòro, ka pi i jwo: «Lire sanni i ke, jofoo u sí n-jà nùmpañja ta be?» ²⁶Ka Yesu si pi wíi wíi maa jwo: «Lir'à sùpyire jà, ŋka kyaa nyɛ na Kile jini me.»

²⁷Ka Pyeri si jwumpe lwó maa Yesu pyi: «Wuu de? Wuu à kàntugo wà wuu karigii puni na, maa ntaha mu fye e! Wuu nàzhanŋi u nyɛ ŋgire ye?»

²⁸Ka Yesu si pi pyi: «Sèenji na mii sí yi jwo yii á, yaayi puni ká mpa mpyi nivɔnyɔ tɛni ndemu i ke, *Supyaŋi Jyaŋi ká mpa ntɛen u fànhe tateenge nisinaŋke e tɛni ndemu i ke, yii pi nyɛ mii fyèŋwɔhɔshiinbii ke, yii sí n-pa n-tɛen fànhe tateenye ke ná shuunni i, s'a *Izirayeli tùluyi ke ná shuunniŋi shiinbii kɛenŋi. ²⁹Nyɛ shin maha shin ká ŋen'à kàntugo wà u bayi, lire nyɛ me u sɪŋɛbii, lire nyɛ me u sifeebii, lire nyɛ me u pyiibii, lire nyɛ me u kereyi na mii mege kurugo ke, urufoo sí yire fiigii ŋkuu (100) ta, si shìŋi niŋkwombaani ta. ³⁰Ŋka yyahe yyére shiin niŋyahamii sí n-pyi kàntugo yyére shiin, kàntugo yyére wuu niŋyahamii mú sí n-pyi yyahe yyére wuu.»

Báarapyiibii sàraŋi kani Kile saanre e

20¹«Nyɛ *Kile Saanre à fworo nde kani kurugo: kerege fooŋi wà à yíri nyèsɔɔge na maa ŋkàr'à sà a báarapyii caa u ɛezen cikɔɔge báaraŋi mee na. ²Báarapyiibii kerege fol'à ta ke, u ná pir'à bê canmpunke sàraŋi na. Nyɛ ka u u pi yaha a kàre cikɔɔge e. ³Canŋk'à pa nɔ cyage e ke, ka kerege foo si sà sùpyire tà ta kàfuge na pi à tɛen là mpyimbaa. ⁴Ka u u pi pyi “Yii yíri mú, yii a sì na ɛezen cikɔɔge e, yii i sà a báaraŋi pyi, yii ná sàraŋi u à yaa ke, mii sí uru kan yii á.” ⁵Ka pire si ŋkàre cikɔɔge e. Nyɛ ka cikɔɔge foo si núr'a fworo canvwuge na, maa pii ta. Canvyinge laage e, maa núr'a pii ta, maa pire puni pyi pi à kàre kerege e. ⁶Yàkoŋke laage e u à pa fworo sahaŋki, mà sà pii ta pi i yyérelɪ cyage k'e, ka u u jwo pir'á “Naha na yii à yyérel'a canŋke kwò là mpyimbaa ye?” ⁷Ka pire si u pyi “Mu aha li jya amuni, wà nyɛ a wuu lwó báaraŋi na niŋjaa me.” Ka u u jwo “Yii a sì na ɛezen cikɔɔge e.”

⁸Nyɛ yàkoŋk'à pa nɔ ke, ka cikɔɔge foo si jwo u pyenge kacwɔnrɔŋ'á “Báarapyiibii yyere ma a pi sàraŋi kan pi á, ŋka báarapyiibii pi à pa

kàntugo ke, ku sii pire na, ma a sì niŋcyiibil'á.”⁹ Mpii pi à pa yàkoŋke ke, pir'à canmpuŋke sàraŋi ta.¹⁰ Nye ka báarapyiibii niŋcyiibii si file, maa sônŋi na pire u nintaŋi si nyaha, ŋka yaaga nye a bâra u na me, pi shin maha shin à canmpuŋke sàraŋi ta mú.

¹¹Nye wyéreni kanŋkwooni kàntugo pi á, ka pi i wá na cikwooge foo nùŋke tare maa ŋko¹² “Mpii pi à pa yàkoŋke ke, tère nimbilere kanna báara pir'à pyi, ka mu u wuu ná pire u sàraŋi pyi niŋkin, mà li ta wuu à canmpuni pyi báaraŋi na, canŋke kafuge e.”¹³ Ka cikwooge foo si jwumpe lwó maa jwo pi wà niŋkin á “Na cevoo, mii nye a cwo mu na me. Taha canmpuŋke sàraŋi na bà mii ná mu mpyi a bê me? ¹⁴Ma sàraŋi shwo maa yîri naha. Ŋge u à kan mu á ke, l'à táan mii á mii i uru ninuŋi kan kàntugo yyére shinpaŋ'á.¹⁵ Lire sanni i, taha mii wu bà u nye na wyéreni me? Kacenni mii à pyi ke, taha lire yiŋcyege ku nye mu i?”

¹⁶Amuni li mú nye, kàntugo yyére shiin niŋyahamii sí n-pyi yyahe yyére shiin, yyahe yyére shiin niŋyahamii mú sí n-pyi kàntugo yyére shiin.»

Yesu saha à jwo u kwùŋi ná u jèŋi kyaa na

(Marika 10.32-34; Luka 18.31-34)

¹⁷Nye mà Yesu niŋkarenj yaha Zheruzalemu kàhe e, u à u cyelempyiibii ke ná shuunniŋi yyere pi mege cyage e kuni na maa jwo:¹⁸ «Wuu niŋkaribii pi mpii Zheruzalemu i, wani pi sí *Supyaŋi Jyaŋi le *Kile sáragawwuubii nùŋufeebii ná *Kile Saliyaŋi cyelentiibii cye e. Pire sí n-jwo na u à yaa u bò,¹⁹ si u le Kilecembraabii cye e, pire sí u fwóhɔɔ, si u bwòd ná tiripaanni i, si u kwòro cige na si mbò. Ŋka u kwùŋi canmpyitanrewuuni, u sí jè.»

Zebede jyaabii yacyage

(Marika 10.35-45)

²⁰Nye ka Zebede cwoŋi si file Yesu na ná u jyaabil'e, maa niŋkure sín, maa u jáare.²¹ Ka Yesu si u yíbe: «Naha shi la ku wá mu na ye?» Ka u u jwo: «Mii jyaabii pi mpii ke, mu aha mpa ntèen ma saanre e tèn ndemu i ke, ma a wà yaha u tèn ma *kàniŋke na, ma a u sanŋi yaha ma kàmeni na.»²² Ka Yesu si pi pyi: «Yaage yii na jáare mii á ke, yii nye a ku shi cè me. Kyaage lwohe mii sí n-bya ke, yii sí n-jà kuru bya la?» Ka pi i u pyi: «Ɔɔn, wuu sí n-jà.»²³ Ka u u pi pyi: «Yii sí kyaage lwohe bya mii fiige. Ŋka mà tèn mii kàniŋke ná mii kàmeni na, mii bà u nye yire kanvoonj me. Mii Tunj à yire tateenyi bégele sùpyire ntemu me na ke, u sí yi kan tir'á.»

²⁴Nye Yesu *cyelempyiibii kenj sanj'à puru jwumpe lógo ke, ka pire lùgigii si yîri mpii cìmpyiibii shuunniŋi taan.²⁵ Yesu à pa kuru cyage

wíl'a nya ke, maa yi jwo u cyelempyiibii pun'á: «Yii a núru, yii à cè naha n̄ŋke na, k̄ini n̄ŋufeebii maha nt̄een k̄ini s̄ùpyire n̄ŋ'i f̄anhe e, k̄ini shinbwoobil'a s̄i wá na pi f̄anhe cyáan k̄ini s̄ùpyire na. ²⁶ Li n̄ye a yaa li pyi amuni yii shw̄h̄ol'e m̄e. Ŋgemu la ku n̄ye si mpyi shinbwo yii shw̄h̄ol'e ke, urufol'à yaa u uye pyi yii sanmpii báarapyi. ²⁷ Ŋgemu la ku n̄ye si mpyi yii yyaha yyére shin̄ŋi ke, urufol'à yaa u uye pyi yii sanmpii biliwe. ²⁸ Naha kurugo ye *Supyaŋi Jyaŋi n̄ye a pa diŋyeŋi i s̄ùpyire si mpa mpyi u báarapyii m̄e. U à pa si mpa uye pyi s̄ùpyire báarapyi, si uye kan pi b̄ò, si mpyi shin̄ŋyahara *kapegigii shw̄shw̄ lw̄w̄.»

Yesu à f̄yinmii shuunni nyii múgo

(Marika 10.46-52; Luka 18.35-43)

²⁹ Yesu ná u cyelempyiibii nivworobii Zheriko k̄anhe e, supyikurumbw̄h̄o mpyi a taha u fye e. ³⁰ F̄yinmii shuunni mpyi a t̄een kuni n̄w̄oge na, pir'à pa lógo na Yesu u n̄ye na nt̄uuli ke, ka pi i wá na yu f̄anha na: «Kafooŋi! *Dawuda Tuluge Shin̄ŋi! N̄ŋpaara ta wuu na.» ³¹ Ka s̄ùpyire si pi faha na pi fyâha. Ŋka pi n̄ye a n̄en'a fyâha m̄e, maa là bâra pi s̄ēge na: «Kafooŋi! Dawuda Tuluge Shin̄ŋi! N̄ŋpaara ta wuu na!»

³² Ka Yesu si yyére maa pi yyere maa pi yíbe: «Naha yii la n̄ye mii u pyi yii á ye?» ³³ Ka pi i jwo: «Kafooŋi, wuu nyiigii múgo, wuu raa n̄aa.» ³⁴ N̄ye ka pi n̄ŋpaare si u ta s̄èl'e, ka u u bw̄n pi nyiigii na. Lire t̄eni mujye e, ka pi i nt̄ii na n̄aa, maa ntaha u fye e.

Saan̄ŋi Yesu à jyè Zheruzalemu k̄anhe e

(Marika 11.1-11; Luka 19.28-40; Yuhana 12.12-19)

21 ¹ Mà pi yaha pi i byanhare Zheruzalemu k̄anhe na, pi mpyi a n̄o Betifajye k̄anhe na, *Olivye cire n̄aŋke k̄ampan̄ke na. Ka Yesu si u *cyelempyiibii pii shuunni tun, ² maa pi pyi: «K̄anhe ku n̄ye yii yyaha na ke, yii a s̄i k'e. Yii aha sà n̄o wani, yii sí n-tí pi ta pi à dùfaan̄cwo ná u pyà pw̄o wani. Yii i yi s̄anha, yii pa ŋkan na á. ³ Wà ha yà jwo yii na, yii i urufoo pyi “Yi kyaa li n̄ye Kafooŋi na, u aha ŋkw̄o yi na, yi sí n-pa.”»

⁴ Yesu à yire dùfaan̄nyi cya, bà t̄ēcyiini Kile t̄unntun̄ŋi jwumpe si mpyi si f̄un̄ŋo m̄e. U mpyi a jwo: ⁵ «Yii yi jwo *Siȳn̄ k̄anhe shiinbil'á na:

“Yii wí! Yii saan̄ŋi wá na ma yii yyére,
u n̄ŋk'á pi s̄èl'e,
u à dùg'a t̄een dùfaan̄ŋa n̄ŋ'i'e,
dùfaan̄ŋi pyìge kà n̄ŋ'i'f.”»

^e21.5 Saanwa ká dùgo dùfaan̄ŋa na, lire li mpyi yyen̄ŋke ná maye nt̄irigen̄i san̄cȳenni.

^f21.5 Zakari 9.9

⁶Nye ka cyelempyiibii mú shuunni si ñkàre, nde Yesu mpyi a jwo ke, maa sà lire pyi. ⁷Pi à pa ná dùfaannuñi ná u pyìge e ke, maa pi v àanñyi yà taha ku na, ka Yesu si dùg'a tèn na ñkèege.

⁸Sùpyire ñnyahara mpyi kuni jwøge na, ka ti ñnyahara si ti v àanntinñyi yà wwû mà pili pili Yesu yyaha na kuni i, ka pìi si weyi kwòn kwòn a pili kuni i⁸. ⁹Sùpyire ti mpyi Yesu yyaha na ná nte ti mpyi u kàntugo ke, tire puni mpyi na ñkwúuli maa ñko:

«Yabwøhe! *Dawuda Tuluge Shinñi wi!

Ïgemu u ñye na ma Kafoonji Kile mege na ke, Kile u jwó le u á^h!

Pèente ti taha Kile na ñnyicyeyi puni i.»

¹⁰Nye Yesu à pa jyè Zheruzalemu kànhe e ke, ka kànhe puni si yîr'a taha, fo pi na piye yîbili: «Taha jofoo u wà urufoo ye?» ¹¹Ka sùpyire si pi pyi: «Yesu wi, Kile tùnntunñi u à yîri Nazareti i, Galile kùluni i ke.»

Yesu à cwðhømpii kòr'a yige Kileñaarebage ntàani na

(Marika 11.15-19; Luka 19.45-48; Yuhana 2.13-22)

¹²Nye ka Yesu si ñkàre *Kileñaarebage ntàani na. Mpii pi mpyi na perempe ná zhwoñi pyi wani ke, maa pire kòre, maa wyérefaabii tàbalibii ná sanmpanmperebii yatænñyi ñwøñ'a cyán cyánⁱ. ¹³Maa pi pyi: «“Mii bage sí n-pa a yiri Kileñaarebaga^j.” Yire y'à séme Kile Jwumpe Semenji i. Ïka yii pi ke, yii à ku kèenñ'a pyi “nànkaalii tabinniga^k”.»

¹⁴Ka fyinmpii pìi ná dìshiyifeebii pìi si file u na Kileñaarebage e, ka u u pire cùuñj. ¹⁵Nye *Kile sáragawwuubii jùnufeebii ná *Kile Saliyañi cyelentiibil'à cyire kakyanhala karigii ñya tapyige e, maa nàñkopyire ñya ti i yu fànha na: «Yabwøhe! *Dawuda Tuluge Shinñi wi!» ke, ka pire lùuni si yîri^l, ¹⁶maa Yesu pyi: «Ñje pi ñye na yu ke, taha mu wá na yi núru me?» Ka Yesu si pi pyi: «Mii naha na yi núru. Taha yii sàha ñkwò a mpe jwumpe

⁸21.8 Saanñi pi ñye na mpère ke, pi maha ñcyii karigii pyi si u bê (2 Saanbii 9.13).

^h21.9 Zaburu 118.26

ⁱ21.12 Yahutuubii pi mpyi maha yîri cyeyi yabere e ke, wyérefaabii mpyi maha pire wyérenji fare Kileñaarebage wuñi na. Lire pyiñkanni na, wyérenjwøge ku mpyi a yaa k'a sàrali Kileñaarebage e ke, pi mpyi maha jà a kuru sàra, maa nùr'a jà a ntège pyi. Yatwore ti maha yaa ti jà a pyi sàraga ke, pérempyiibii mpyi maha tire péreli pir'á. Pi mpyi maha ti lwore dùrgo.

^j21.13 Ezayi 56.7

^k21.13 Zheremi 7.11

^l21.15 «Nde l'à pi lùuni yîrige ke»: lire bà li ñye na Yesu à pérempyiibii kòrø kanna me, ñka u à fyinmpii ná dìshiyifeebii yaha pi à jyè Kileñaarebage e. Lire na mpyi kafuun Yahutuubil'á.

kâla Kile Jwumpe Semɛŋi i na “Kile à u pèente jwumpe le nàŋkopyire ná jiriŋwɔɔ pyiibii jwɔyi i^m” mɛ?»

¹⁷ Ka Yesu si yîri pi taan, maa fworɔ kànhe e, mà kàre Betani kànhe e, maa shwòn wani.

Yesu à fizhiye cige lánja

(Marika 11.12-14, 20-24)

¹⁸ Kuru canŋa nùmpaŋa, Yesu ninuruŋi na ŋkèege Zheruzalemu i, ka katege si u ta. ¹⁹ Ka u u *fizhiye cige nya kuni na, maa file ku na. Wyɛere baare e, u nye a yasere ta ku na mɛⁿ, maa jwo ku na: «Ma hà zii núru yasere se nya mɛ!» Ka cige si ntíl'a waha.

²⁰ Cyelempyiibil'à lire nya ke, ka li i pi bilibili fo pi à yíbe na: «Di ŋke fizhiye cig'à pyi maa waha tèneuuni i ye?» ²¹ Ka Yesu si pi pyi: «Sèenji na mii sí yi jwo yii á, yii aha nta yii à dányanji pyi ná funŋɔ niŋkin i, nde mii à pyi ŋke fizhiye cige na ke, yii sí lire fiige pyi, lire kanni bà mɛ, yii aha jwo ŋke jaŋke ku kò a yîri ku tatɛenge e ku sà jɔwo baŋi i, lire sí n-pyi. ²² Yii aha Kile jáare yaaga maha yaaga kurugo ná dányanji i ke, yii sí kuru ta.»

Pi à Yesu yíbe u fànhe tatage kyaa na

(Marika 11.27-33; Luka 20.1-8)

²³ Ka Yesu si jyè *Kilepaarebage e, maa sùpyire kâlali. Mà u yaha lire na, ka *Kile sáragawwuubii jùŋufeebii ná Yahutuubii kacwɔnribii si shà u yyéere, maa u yíbe: «Ná kuni ndire e mu na jɔyii karigii pyi ye? Jofoo u à kuni kan mu á, mu u a cyi pyi ye?»

²⁴ Ka Yesu si pi pyi: «Mii mú sí yii yíbe kyaa niŋkin na, yii aha mii jwo shwɔ, lire tènì i, ŋge u à kuni kan mii á, mii u a jɔyii karigii pyi ke, mii sí n-ta urufoo cyêe yii na. ²⁵ Mii à jwo yo, jofoo u mpyi a Yuhana Batizelipyiŋi tun u pa a sùpyire *batizeli ye? Kile laa, sùpyire?»

Nye ka pi i ŋkàr'a sà piye taanna maa jwo: «Wuu aha jwo na Kile u mpyi a Yuhana tun, u sí n-jwo na jaha na wuu sí nye a jɛn'a dá u na mà ye? ²⁶ Wuu sí ká jwo na sùpya u mpyi a u tun, sùpyire sì li yaha wuu na mɛ, jaha na ye pi pun'à tèn ná l'e na Yuhana na mpyi Kile túnntunŋɔ.» ²⁷ Pi à piye taanna a kwò ke, maa núr'a kàr'a sà Yesu pyi: «Shinji u mpyi a u tun ke, wuu nye a cè mɛ.»

Ka Yesu si pi pyi: «Nye l'aha mpyi amuni, ŋge u à kuni kan mii á, mii u a jɔyii karigii pyi ke, mii mú sì uru cyêe yii na mɛ.»

^m21.16 Zaburu 8.3

ⁿ21.19 Ŋke fizhiye cige ku nye ná wejyahayi i yasere baa ke, kuru na nye Yahutuubii jùŋufeebii fiige, mpiimu pi à fyinme tò wwomɔ na ke.

Jyafeebii shuunniḡi kani

²⁸ Ka Yesu si núr'a jwo: «Naha shi yii nyε na sônḡi mpe e ye? Nànḡi wà u ná mpyi ná jyafee shuunni i, maa jwo nijcyiinḡ'á “Na jya, sà báara na *erezen cikōḡge e nijjaa.” ²⁹ Ka jyafoonḡi si jwo “Mii nàha na sì mε.” Ḥka kàntugo yyére, u à pa ntêr'a nûru, maa ḡkàre cikōḡge e. ³⁰ Ka tufoonḡi si puru ninumpe taha jyafoonḡi shônwuḡ'á, ka uru si jwo “Baa, mii sí n-kàre” ḡka u nyε a pa ḡkàre mε. ³¹ Pire shiin shuunniḡi i, u ḡgire u à tufoonḡi jyi wuuni pyi ye?»

Ka pi i jwo: «Jyafoonḡi nijcyiinḡi.» Ka Yesu si pi pyi: «Sèenḡi na mii sí yi jwo yii á, *múnalwōre shwofeebii ná fwòrobacyeebii sí n-nyè *Kile Saanre e yii yyaha na. ³² Naha kurugo ye Yuhana Batizelipyinḡi à pa ntiḡi kuni cyêe yii na, yii nyε a jæn'a dá u na mε. Ḥka múnalwōre shwofeebii ná fwòrobacyeebil'à jæn'a dá u na. Yii sí pi à lire nya ke, yii nyε a jæn'a têr'a nûru maa dá u na mε.»

Èezen kōḡge faafeebii bàtaage

(Marika 12.1-12; Luka 20.9-19)

³³ Ka Yesu si núr'a jwo: «Yii *bàtaage kà lōḡo sahanḡi. Pyengefoonḡi wà u ná *erezen cikōḡḡ yaa, maa ku kwûulo, *erezen lwōhe maha wwû wyige ḡkemu i ke, maa kuru tûḡo, maa ḡkubaga yaa cikōḡge kàanmucyafoonḡi mεε na. Lire kàntugo maa faafee lwó a yaha k'e, u ná pire s'a ku yasεere táali piye na, maa nta a kàre kùlutōōnl'e. ³⁴ Nyε erezenḡi yasεere tèekwōōnn'à pa nō ke, ka u u u báarapyiibii pìi tun u cikōḡge faafeebil'á pi sà uru nàzhan yasεere shwō pi a ma. ³⁵ Ka faafeebii si pire báarapyiibii cyán a cú, maa wà bwòn, maa wà bō, maa u sanḡi wà ná kafaayi i. ³⁶ Ka cikōḡge foo si núr'a báarapyiibii piiberε tun pi á, pire mpyi a nyaha mà tòro nijcyiibii na, ka faafeebii si pire pyi nijcyiibii fiige. ³⁷ Ka cikōḡge foo si ḡkànha a u yabilinḡi jyanḡi tun pi á, maa jwo “Pi sí n-sílege mii jyanḡi na.” ³⁸ Ḥka faafeebil'à cikōḡge foo jyanḡi nya ke, maa wá na yu piy'á “Cikōḡge foo koolyinḡi u nyε ḡge. Yii a wá, wuu u bō, kōḡge sí n-pyi wuu wogo.” ³⁹ Ka pi i jyafoonḡi cyán a cú mà wà cikōḡge kàntugo, maa u bō.»

⁴⁰ Nyε Yesu à puru jwo ke, maa sùpyire yíbe: «Numε, cikōḡge foo ká mpa, naha u sí n-pyi ku faafeebii na be?» ⁴¹ Ka pi i u pyi: «Cikōḡge foo sí pire shinpiibii puni bompere bō, si cikōḡge kan piiberil'á, mpiimu pi sí raa ku yasεere kaan u á ti tèewwuuni i ke.» ⁴² Ka Yesu si jwo: «Nje y'à séme Kile Jwumpe Semεḡi i ke, taha yii nyε a yire kála mε? Y'à séme:

“Bafaanribil'à cyé kafaage ḡkemu na ke,
kuru k'à pa mpyi *bage kafaage sèe woge bage mbìini na.
Kafoonḡi Kile u à lire pyi,

l'à pyi kakyanhala wuu nyii na⁰.”

⁴³Lire kurugo mii sí yi jwo yii á: yii sí n-yige *Kile Saanre e, si supyishinji wabere lèñe t'e, mpiimu pi sí raa Kile nyii wuuni pyi ke. [⁴⁴Nye shin maha shin u à cwo kuru kafaage ñuñ'i ke, urufoo sí n-kyeëge n-kyeëge, kuru kafaage sí ká ñcwo shin maha shin ñuñ'i ke, ku sí urufoo cwòñhòñò.]»

⁴⁵Nye *Kile sáragawwuubii ñuñufeebii ná *Farizheenbil'à Yesu bàtaayi lógo ke, ka pi i nta a cè na pire kyaa na u mpyi. ⁴⁶Ka pi i wá na ñcaa si u cù, ñka pi mpyi na fyáge sùpyire yyaha na, ñaha na ye sùpyire mpyi a t'een ná l'e na u na nyé *Kile túnntunñò.

Cikwàñre lyìmbwooni bàtaage

(Luka 14.15-24)

22 ¹Ka Yesu si núr'a *bàtaaga jwo pi á, u à jwo: ²«*Kile Saanre à fworo nde kani kurugo: saanji wà à kataan nimbwoo bégele u jyañi cikwàñre tooy'e. ³U à bégel'a kwò ke, mpìi pi mpyi a yyere ke, ka u u u báarapyiibii tun pi sà pire pyi pi a ma, ka pi i ñcyé paña. ⁴Ka u u núr'a báarapyiibii pìi tun, maa pire pyi “Yii sà yi jwo shinyyerebil'á na mii naha a lyìmbwoo yaa, na mii naha a na nupyahigii cyii ná yatòore sinme woore tà bò, na mii naha a bégel'a kwò, na pi a ma cikwàñre zànnèeg'á.”

⁵Ñka pi wà nyé a saanji yini lwó a wíi me. Ka wà bá si yír'a kàre u kerege e, ka wà si ñkàre u cwòhònt'á, ⁶ka pi sanmpii si saanji báarapyiibii cyán a cù, maa pi kyéerege, maa pi bò. ⁷Ka saanji lùuni si yíri, ka u u u kàshikwàñbii yírige pi à sà pire shinbompìi bò, maa pi kànhe súgo.

⁸Nye ka u u núr'a jwo u báarapyiibil'á “Cikwàñre ñjyìñj'á bégele, ñka shinyyerebii ná uru ñjyìñj mpyi a yaa me. ⁹Yii a sì kurunyi na, yii aha shin maha shin ñya ke, yii uru yyere cikwàñre zànnèege na.” ¹⁰Ka báarapyiibii si yír'a kàre kurigii ñwòyi na. Shin maha shin pi à ta wani ke, maa pire puni yyer'a pa ntèg'a cikwàñre bage ñî, shinpìi bàra shincenmii na.

¹¹Ka saanji si jyè si shinyyerebii wíi, mà nàñj wà ta pi shwòhòl'e, cikwàñvaanji baa. ¹²Ka saanji si u pyi “Na cevoo! Di mu à pyi maa jyè naha mà ta cikwàñvaanji nyé mu na mà ye?” Uru nàñj nyé a yà ta a jwo me. ¹³Ka saanji si u báarapyiibii pyi “Yii u tooyi ná u cyeyi pwò, yii i u wà cyíñj na numpini i, wani sùpyire maha myahigii súu marii ñkyàñhigii kùru.”»

¹⁴Yesu à bàtaage jwo a kwò ke, maa núr'a jwo: «Yii li cè na Kile à shinnyahara yyere, ñka shinnyahara nyé a cwàñrò me.»

Pi à Yesu yíbe múnalwǎore ñkanñi kyaa na

(Marika 12.13-17; Luka 20.19-26)

¹⁵Nye ka *Farizheenbii si ñkàr'a sà piye taanna, si kànhaja cyán Yesu na, bà pi si mpyi si u ta ñcû ná u yabiliñi ñwǎjwumpe e me. ¹⁶Maa pi cyelempyibii pii ná *Eródi toñkuni shiinbii pii tun Yesu áP, ka pire si sà u pyi: «Cyelentuñi! Wuu à li cè na mu ñye na fyáge sèeñi tajwuge e me. Jwumpe mu sí ñye na yu mà yyaha tíi ná Kile kuni i ke, puru na ñye sèe, mu ñye na fyáge sùpya na me, mu ñye a sùpya pwǎwǎ sùpya na me. ¹⁷Lire e ke ma tanyage jwo wuu á: wuu à yaa wuu a múnalwǎore kaan *Dromu saanbwǎhe *Sezari á la?»

¹⁸Ñka Yesu mpyi a fwooro pire cwofeebii cwǎore ñwǎhǎ na, ka u u pi pyi: «Yii pi à fyinme tò wwomǎ na ke, ñaha na yii na mii père si ñcû ye? ¹⁹Wyérenji yii ñye na ntège na múnalwǎore sàrali ke, yii uru wà cyèe na na wee.» Ñye ka pi i uru wyérenji tǎwǎñke kà cyèe u na. ²⁰Ka u u pi pyi: «Jofoo nàñja ná u mege ku ñye ñge wyérenji na ye?» ²¹Ka pi i u pyi: «Saanbwǎhe Sezari.» Ka Yesu si pi pyi: «Ñye yii a Sezari wuñi kaan Sezari á, yii raa Kile wuñi kaan Kile á.» ²²Pi à Yesu ñwǎshwǎore lógo ke, ka li i pi kàkyanhala, ka pi i yíri u taan mà kàre.

Sadusiibil'à Yesu yíbe kwùubii ñèni kyaa na

(Marika 12.18-27; Luka 20.27-40)

²³Kuru cannuge e, *Sadusiibii pi maha jwo na kwuñene ñye nùmpañja me, pire pil'à file Yesu na maa jwo: ²⁴«Cyelentuñi! *Kile tùnntunñi *Musa à jwo “Nǎ ká ceewe lèñe maa ñkwù mà ta u ñye a pyà si u na me, u cǎwǎñ'à yaa u ceenji lèñe zànbangara na, u u pyii si u na, u yyahafoonji niñkwuñi mege na.” ²⁵Ñye sùñee baashuunni na mpyi naha wuu yyéere. Pi puni niñjyen'à ceewe lèñe maa ñkwù, u ñye a pyà ta u na me. Ñgemu u à taha u na ke, ka uru si ceenji lèñe. ²⁶Ka uru mú si mpa ñkwù, u ñye a pyà ta u na me. Ka tanrewuñi wuuni mú si mpyi amuni fo mà sà ñkwǎ pi baashuunniñi na. ²⁷Pire puni kàntugo, ka ceenji mú si mpa ñkwù. ²⁸Ñye ná pire nàmbaa baashuunniñi puni s'à uru ceenji lèñ'a círi, kwùubii ñèni ká bú nta sèe, pi aha bú ñè canñke ñkemu i ke, pi ñgir'á ceenji sí n-kan ye?»

²⁹Ka Yesu si pi pyi: «Yii à wurugo, lir'à ta yii ñye a Kile Jwumpe Semèñi yyahe cè, si nta ñjyéere Kile sífente na me. ³⁰Yii li cè, Kile yyéere, sùpyire

P22.16 Eródi shiinbii ná Farizheenbii mpyi na bēni me. Dromu shiinbii fānhe mpyi a táan Eródi shiinbil'á, ka pi i wá na sǎñji na múnalwǎore ñgwùñ'à yaa. Farizheenbii mpyi na sǎñji Kafoonji Kile u ñye pire ñùñj na: lire e, mà múnalwǎore kan Dromu saanbwǎhe Sezari á, lir'à li cyèe na mu à ñee u fānhe na maa ñcyé Kafoonji Kile na.

ká jè a fworò kwùñi i, nò sî ceewe lèñe mɛ, ceewe mú sî n-kan nò á mɛ. Ti sí n-pyi *Kile mèlekɛɛbii fiige. ³¹Nje y'à séme Kile Jwumpe Semenji i kwuñeni kyaa na ke, yii nyɛ a yire kâla mà? Kile à jwo ³²“Mii u nyɛ *Ibirayima ná Ishaka ná *Yakuba u Kilenji^q.” Nyɛ puru jwump'à li cyêe na pire mpîi nyii wuu pi nyɛ wani Kile yyére. Sùpyire nyii woore ti maha Kile pêre, kwùubii kyaa bà mɛ.»

³³Sùpyire ti mpyi na núru Yesu jwɔ na ke, u kàlañ'à pire puni kàkyanhala.

Kile Saliyañi kabilini l'à fànha tò cyi sanñkii na ke

(Marika 12.28-34; Luka 10.25-28)

³⁴Nyɛ *Farizhɛɛnbil'à pa lógo na Yesu à jwumpe cyán *Sadusiibii na ke, ka pi i ñkàr'a sà bínni Yesu taan. ³⁵*Kile Saliyañi cyelentuñi wà na mpyi pi e, ka uru la si mpyi si Yesu pɛrɛ ñcù maa u yíbe: ³⁶«Cyelentuñi! Saliyañi kabilini ndi l'à fànha tò cyi sanñkii na ye?»

³⁷Ka Yesu si u pyi: «“Ma Kafoonji Kile kyaa táan may'á ná ma zòmbilini ná ma múnaani ná ma sòñjɔre puni i^r.” ³⁸Saliyañi kabilini niñcyiini li nyɛ lire, lire l'à fànha tò cyi sanñkii puni na. ³⁹Shɔnwuuni l'à taha lire na ke, lire tayyéreg'à pèe niñcyiini fiige. Lire li nyɛ “ma supyijɛɛñi kyaa táan may'á bà mu kyal'à táan may'á mɛ^s.” ⁴⁰Kile Saliyañi kapyaagii sanñkii puni ná Kile túnntunmpii jwump'à lwɔ a pwo ñcyii kapyaagii shuunnji na.»

Kile Niñcwɔnrɔñi nyɛ Dawuda Tuluge Shin kannà mɛ

(Marika 12.35-37; Luka 20.41-44)

⁴¹Mà Farizhɛɛnbii nimbinnibii yaha, Yesu à pi yíbe. ⁴²U à jwo: «*Kile Niñcwɔnrɔñi kyaa l'à jwo ke, ñaha yii nyɛ na sòñji mà yyaha tíi ná u e ye? Jofoo túluge e u sí n-fworò ye?» Ka pi i Yesu pyi: «*Dawuda Tuluge Shin wi.» ⁴³Ka Yesu si pi pyi: «Mà *Kile Munaani yaha l'à Dawuda yyaha cù, ñaha kurugo u à u yyere uru Kafoonji ye? ⁴⁴Yii li cè na Dawuda à jwo “Kafoonji Kile à jwo mii Kafoonji á
“Ta ma a pa ntèen na *kàniñe cyɛge na,
fo mii aha mu zàmpeɛnbii le
mu tooyi jwɔh'it.””

⁴⁵Ná Dawuda na Kile Niñcwɔnrɔñi yiri “Kafoonji” lir'à li cyêe na Dawuda Tuluge Shin kannà bà mɛ, u Kafoo mú wi, sèe bàl'à?»

^q22.32 Ekizodi 3.6

^r22.37 Duterɛnɔmu 6.5

^s33.39 Levitiki 19.18

^t22.44 Zaburu 110.1

⁴⁶ Pi wà nyɛ a jà a Yesu nɔwɔ shwɔ mɛ. Mà láha kuru canŋke na, wà saha nyɛ a nɛn'a u yíbe mɛ.

Yesu à Kile Saliyaŋi cyelentiibii ná Farizheenbii cêege

(Marika 12.38-40; Luka 11.39-52; 20.45-47)

23¹ Nyɛ supyinyahare ti mpyi a taha Yesu fye e ke, ka u u tire ná u cyelumpyiibii pyi: ² «*Kile Saliyaŋi cyelentiibii ná *Farizheenbii nyɛ ndemu laage e ke, lire li nyɛ: na *Musa Saliyaŋi yyaha yu sùpyir'á. ³ Karigii pi nyɛ na yu yii á ke, yii cyire le barag'e yii raa cyi kurigii paare, ŋka nde pi yabilimpii nyɛ na mpyi ke, yii àha raa lire pyi mɛ. Naha kurugo ye nde pi maha yu ke, lire bà pi maha mpyi mɛ. ⁴ Pi maha Kile *Saliyaŋi pyi tuguro sùpyire nɔŋ'i, ti sɔ n-jà ntemu lwɔ mɛ, pi yabilimpii sí nyɛ na nɛɛg'a sùpyire tɛɛɛ ti nɔwɔnɔ na, ali nimbilere me.

⁵ Pi kapyiŋkii puni nyɛ sùpyire nyinyaga karigii. Lire kurugo yaayi i pi maha Kile Jwumpe sɛmɛ maha le a pɔwɔ pi byahigii ná pi cyeyi na ke, pi maha yire pyi nitabaaya. Mà bâra lire na, pi maha pi vâanntinmbwoyi zhwɔnre tɔɔn^u. ⁶ Wà ha pi yyere kataan nɔyɔ na, lire nyɛ mɛ pi aha shà *Kile Jwumpe kàlambayi i, bwompe tateenyi pi maha nɔca. ⁷ Sùpyire tabinniyyi i, pi la maha mpyi sùpyire s'a pire pɛre s'a pi shéere, s'a pi yiri “Cyelentuŋi”.

⁸ Ŋka yii pi ke, yii àha nɛɛ sùpya u a yii pyi “Cyelentuŋi” mɛ, naha na ye yii mú puni na nyɛ cɔnmpyii, Cyelentu niŋkin u nyɛ yii á. ⁹ Yii àha raa sùpyaŋi wà tufiige yiri “Tufooŋi” niŋke na mɛ, naha na ye Tufoo niŋkin u nyɛ yii á, uru u nyɛ niŋyini na. ¹⁰ Yii àha sùpyire yaha t'a yii pyi “Nùŋufooŋi” mɛ, naha na ye Nùŋufoo niŋkin u nyɛ yii á, uru u nyɛ *Kile Niŋcwɔnɔŋi. ¹¹ Ŋgemu u nyɛ yii shwɔhɔl'e shinbwoŋi ke, urufoo u pyi yii sanmpii báarapyi. ¹² Shin maha shin u à uye dùrugo ke, urufoo sí n-tîrige, ŋka shin maha shin u à uye tîrige ke, urufoo sí n-dùrugo.

¹³ Yii Kile Saliyaŋi cyelentiibii ná Farizheenbii, yii pi à fyɔnme tò wwomɔ na ke, yii wuun'à kèege! Naha na ye yii na *Kile Saanre tajyinyɔge tûni, yii sɔ n-nyè mɛ, mpɔi la ku nyɛ si jyè ke, maa pire tegele kwɔn.

[¹⁴ Yii Kile Saliyaŋi cyelentiibii ná Farizheenbii, yii pi à fyɔnme tò wwomɔ na ke, yii wuun'à kèege! Naha na ye yii maha lenkwucyeebii cyeyaayi shuu pi na ná yii nɔwtanyi i. Yii maha Kile nâare na mɔni sùpyire nyinyage na. Lire kurugo nde li sí n-pa yii ta ke, lire sí n-waha sèl'e.]

^u23.5 Yahutuubii mpyi maha Kile Saliyaŋi jwumpe pà sɛmɛ maha le yatɔre seeyi i, maha mpɔwɔ pi byahigii na, lire nyɛ mɛ kàmene cyege na (Èkizodi 13.9; 16; Duterɔnɔmu 6.8). Pi maha zhwɔre le pi vâanntinnyi nɔwɔnɔnyɔ na, s'a piye funɔ cwo pi Saliyaŋi na (Nɔmburu 15.37-41; Duterɔnɔmu 22.12). Farizheenbil'à cyire karigii cû ná sèl'e si li cyèe na pire na Kile nâare mà tòro sùpyire sannte na.

¹⁵ Yii Kile Saliyaŋi cyelentiibii ná Farizheenbii, yii pi à fyinme tò wwomɔ na ke, yii wuun'à kèege! Naha na ye yii maha jaare ñiŋke ná lwohe cyeyi puni ñuŋ'i, maa sùpyire caa na lèŋi yii Kile kuni i. Ŋka yii aha wà ta, nde li sí urufoo pyi u yaa ná nafugombaage jnyŋi i fo tooyi shuunni mà tòro yii yabilimpìi taan ke, lire kuni yii maha le urufoo taan.

¹⁶ Yii wuun'à kèege! Naha na ye yii fyinmii wuubii pi à sùpyire yyaha cù, maa ŋko pi á na sùpya ká ŋkâa Kilejaarebage na, kuru ŋgwùŋi nye fànha urufoo na me, ŋka wà ha ŋkâa Kilejaarebage funŋke sèenŋi na, kuru ŋgwùŋi na nye fànha urufoo na. ¹⁷ Yii na nye funŋo baa shiin maa mpyi fyinmii, sèenŋi u à fànha tò laa, Kilejaarebage k'à sèenŋi le ñjire e ke, kuru k'à fànha tò? ¹⁸ Yii à jwo mú na sùpya ká ŋkâa sárayi tawwuge na, na yafyin sù urufoo ta me, ŋka sárage yaage k'à wwùl'a yaha sárayi tawwuge ñuŋ'i ke, na sùpya ká ŋkâa kuru na, na urufol'à yaa u kuru kàage wwù. ¹⁹ Fyinnmii pi pi! Sárage yaage k'à fànha tò laa, sárayi tawwuge ku maha sárage le ñjire e ke, kuru ki? ²⁰ Shinŋi u à kâa sárayi tawwuge na ke, urufoo mú à kâa ku ñuŋo yaayi puni na. ²¹ Shinŋi u à kâa Kilejaarebage na ke, urufol'à kâa Kilejaarebage ná ku foonŋi Kile na. ²² Shinŋi u à kâa ñiŋyiŋi na ke, urufol'à kâa Kile saanre yateenŋke ná ku teenfoonŋi Kile na.

²³ Yii Kile Saliyaŋi cyelentiibii ná Farizheenbii, yii pi à fyinme tò wwomɔ na ke, yii wuun'à kèege! Naha na ye yii maha yii nànyeyi ná kaŋyeyi yafwɔhɔfwɔhɔre sannte puni yáhaŋi wwù, mà li ta karigii cyi à fànha tò *Saliyaŋi kapyaaŋii puni na ke, yii à cyire fènn'a yaha ŋkere na. Cyire cyi nye: ntiŋi ná ñiŋjaare ná ñwɔmɛefente. Cyire yii sí mpyi a yaa yii a mpyi, yii i cyi sanŋkii bàra cyire na. ²⁴ Fyinnmii pi pi! Yii à sùpyire yyaha cù mà li ta yii yabilimpìi nye na jaa me. Yii maha yii lùbyage fyiinne si sisɔnŋi wwù k'e, mà li ta yii na ñwɔhɔyi jwoore k'e!

²⁵ Yii Kile Saliyaŋi cyelentiibii ná Farizheenbii, yii pi à fyinme tò wwomɔ na ke, yii wuun'à kèege! Naha na ye yii maha yii yajigiyi kàntuyi jyíi na fíniŋi, mà li ta yi funŋy'à ñi nàŋkaage ná sɔnŋopeere na. ²⁶ Yii Farizheenbii, yii na nye fyinnmii! Yajigiyi funŋyi yii à yaa yii fyànha a jyé, lire ká mpyi, kàntugo yyérenŋi mú maha *fíniŋe.

²⁷ Yii Kile Saliyaŋi cyelentiibii ná Farizheenbii, yii pi à fyinme tò wwomɔ na ke, yii wuun'à kèege! Naha na ye yii na nye mu à jwo fanŋjyeye, pi à ñjemu fíniŋe ke, mu aha yi kàntuge wíi, mu a sù yi leme ta p'à ñwɔ, yi funŋke s'à ñi kaciyyi ná kàkyayi na^w. ²⁸ Amuni yii nye, yii maha yiye pyi

^v23.24 Yahutuubil'á, sisɔnmpii ná ñwɔhɔy'à ñwɔhɔ.

^w23.27 Yyee maha yyee, bilereŋkwoŋi kataanni ká byanhara, sùpyire maha kwònhigii fíniŋe, bà shinparantorobii si mpyi s'a cyi jaa raa ñcwúu, pi àha ŋkwè ntòro mbwònd cyi na me. Naha na ye pi aha bwònd cyi na, pi saha nye a fíniŋe Kile á me fo mà cibilaage máhana, pi mú saha sù n-jà n-pyi bilereŋkwoŋi kataanni i me.

mu à jwo yii à tí sùpyire sannte nyii na, mà li ta yii à fyìnme tò wwomò na, yii funnyi s'à jî pege na.

²⁹Yii Kile Saliyaŋi cyelentiibii ná Farizheenbii, yii pi à fyìnme tò wwomò na ke, yii wuun'à kèege! Naha na ye yii maha *Kile túnntunmpii kwònhigii yaa na faanre, sùpyire t'à tí ke, maa kacenŋkuure yaa tire kwònhigii na, ³⁰maa ŋko “Kampyi wuu mpyi wuu tulyeyi tiŋi i, wuu mpyi na si jee n-bàra pi na si Kile túnntunmpii bò me.”

³¹Lire pyiŋkanni na, yii yabilimpill'à li cyêe na mpai pi à Kile túnntunmpii bò ke, yii mú à pi pire fiige. ³²Nye sòŋke yii tulyey'à lyêele ke, yii yyaha le yii i ku fàl'a nò ku tɛgeni na! ³³Wwòpiyi yà ye! Yii màcwòn tùlugo sùpyiibii! Di yii sí n-jà n-shwò n-jwo nùmpanŋa nage na ye?

³⁴Lire e ke yii lógo, mii sí raa Kile túnntunmpii pìi ná yàkilifeebii pìi ná Kile Saliyaŋi cyelentiibii pìi tunni yii á. Yii sí n-bò pi e, si pìi kwòro cige na, si pìi bwòn *Kile Jwumpe kàlambayi i, si pìi kyérege kànyi yyaha kurugo. ³⁵Lire e Kile sí n-tíge yii na pire shintiibii puni mbòŋi i: Abeli u à tí ke, mà lwó uru tèeboni na, fo mà sà nò Baraki jyaŋi Zakari mbòŋi na, Zakari pi à bò Kilepaarebage sèecyage ná sàrayi tawwuge shwòhò'le ke. ³⁶Sèeŋi na mii sí yi jwo yii á, Kile sí yii ná yii tulyeyi cêege tire boore puni kurugo.»

Yesu à jwo Zheruzalemu kànze kyaa na

(Luka 13.34-35)

³⁷Ka Yesu si nùr'a jwo: «Ei! Zheruzalemu shiinbii, yii Zheruzalemu kànze shiinbii, yii pi maha Kile túnntunmpii bùu, maa Kile jwumpe jwufeebii wàa ná kafaay'i maha bùu ke, y'à tooyo niŋyahaya kwò mii la mpyi si yii bínni yiye e s'a yii kàanmucaa, bà ŋkùnuŋi maha u pyire bínni tiye e, maa bùru ti puŋ'i me. Ŋka yii nyè a jee lire e me. ³⁸Ku ke nume! Kile sí cye wwù yii kànze taan si yii yaha yiye kanna na. ³⁹Yii li cè, mà lwó nume na, yii nyiini saha si n-tège mii na me, fo canŋke yii sí n-pa raa ŋko “Ŋgemu u nyè na ma Kafoonŋi Kile mege na ke, Kile u jwó le ur'á^x.”»

Yesu à jwo na Kilepaarebage sí n-jya

(Marika 13.1-23; Luka 21.5-24)

24¹Nye mà Yesu yaha u u si raa fwoe *Kilepaarebage e, ka u *cyelempyiibii si file u na maa u pyi na u Kilepaarebage ŋwòŋkanni wíi. ²Ka u u pi pyi: «Ŋke basinaŋke yii nyè na ŋan'ame ke, sèeŋi na mii sí yi jwo yii á, canŋa na ma, ku puni sí n-sii n-pwòn n-cyán, si ku ŋkunupyi puni waraga, fo si ku kafaayi láha láha yiye na.»

^x23.39 Zaburu 118.26

³Nye ka Yesu sí n-kàr'a sà ntèen *Olivye cire ñanke ñuñ'i. Ka u cyelempyiibii kanni si file u na, maa u pyi: «Wuu cyelentuñi, ñaha tère e cyire karigii sí n-pyi ye? Nde li sí mu tènuruni ná ñinyeñi tèekwooni cyêe wuu na ke, lire jwo wuu á.»

⁴Ka Yesu si pi pyi: «Yii a yiye kàanmucaa! Yii àha sùpya yaha u yii wurugo me. ⁵Yii li cè na shinnyahara sí mii mege le piye na, si mpa jwo yii á na *Kile Nijcwónróni kyaa l'à jwo ke, na pire pi ñye ure. Pi sí raa shinnyahara ñwò fáanñi s'a wuruge. ⁶Yii sí raa kàshiyi shenre núru yiye táan, s'a yi shenre núru laatónyi i, lire kà yii funño pen me. Yii li cè na cyire karigii mpyimbaa ñye me, ñka lire bà li ñye ñinyeñi tèekwooni me. ⁷Supyishiñi wà sí n-pa n-yîri n-sà n-cwo wà na, kini là sí n-pa n-yîri n-sà n-cwo là na. Katibwòhe ná ñinke ñcyèenñeñi sí n-pyi cyeye ñinyahay'e. ⁸Ñcyii karigii puni na ñye kanhare tasiige, bà laani maha yîri maa nta a yaa ná li zini i me.

⁹Pi sí n-pa raa yii leni cye e, pi raa yii kyérege, s'a yii bùu, yii kyaa sí n-pen supyishiñi pun'á mii mege kurugo. ¹⁰Lire sí shinnyahara pyi ti fworo Kile kuni i, s'a tiye leni zàmpeñbii cye e, si tiye kyaa pen tiy'á. ¹¹Kafiniviniibii pii sí n-pa piye pyi Kile tünntunmii, si shinnyahara wurugo. ¹²Pege mpèñi kurugo, tàange sí n-pa n-cyére shinnyahara á. ¹³Ñka ñgemu ká jà a uye waha maa ntèen Kile kuni i fo mà sà nò tégèni na ke, urufoo sí n-shwò.

¹⁴Jwumpe Nintanmpe p'à yyaha tíi ná *Kile Saanre e ke, puru sí n-jwo ñinyeñi supyishiñi pun'á, bà pi si mpyi si sèñi lógo me. Lire kàntugo ñinyeñi tèekwooni sí n-ta nò.

¹⁵Nye yapege k'à sàa pen Kile á, ná *Kile tünntunñi Daniyeli à ku kyaa jwo ke^y, yii aha kuru ñya Kileñaarebage sèecyage e tènì ndemu i ke, ñgemu ká mpe jwumpe lógo ke, urufoo u yyaha le u u pu ñwòhe cya a cè! ¹⁶Nye lire tènì ká nò mà shin maha shin ta *Zhude kùluni i ke, pìrefee pi a fi pi a wá ñanyi kàmpañke na. ¹⁷L'aha ñgemu ta u bage kàtanñke ñuñ'i ke, urufoo kà núru ntíge si yaaga lwó bage e me, u u ntíl'a tíge u a fi. ¹⁸L'aha ñgemu ta kerége e ke, urufoo kà núru raa ma pyenge si mpa u vànntinmbwòhe lwó me. ¹⁹Cyire canmpyaagii sí n-waha lahigiifèe ná pyinèebii na sèl'e. ²⁰Yii a Kile ñáare, bà yii canveñke si mpyi k'àha mbé ná wyeere tènì i, lire ñye me ná *canñonke e me. ²¹Yire canñyi sí n-waha sèl'e. Mà lwó ñinye tasiige e, mà pa bwòn ñinñaa na, uru ñgahanñi fiige saha mpyi a ñya me, fo mà sà ñinye kwò, uru ñgahanñi fiige sàha mú si n-pyi me. ²²Kàmppyi Kafoonñi Kile mpyi a uru ñgahanñi tènì bere me, sùpya mpyi na sè n-shwò me. Ñka u à u tènì bere u ñijcwónribii kurugo, bà pire si mpyi si shwò me.

^y24.15 Daniyeli 9.27; 11.31; 12.11

²³ Nye shin ká jwo yii á na Kile Nijɔcwɔnrɔŋi na wá naha, lire nye me u wá meŋi i, yii àha ndá urufoo na me. ²⁴ Naha kurugo ye kafinivinibii pìi sí n-yîri na pire pi nye Kile Nijɔcwɔnrɔŋi, pìi sí raa ŋko na pire na nye Kile túnntunmii. Pi sí raa kacyeen̄kii cyêre, s'a kakyanhala karigii pyi, bà pi si mpyi, kampyi pi sí n-jà, s'a Kile nijɔcwɔnrɔŋi mû bá wuruge me. ²⁵ Yii lógo! Mii à jcyii karigii jwo yii á, mà jwo cyi tɛni li nɔ ke.»

Yesu sí nûru n-yîri nìnyin̄i na si mpa

(Marika 13.24-27; Luka 21.25-28)

²⁶ Ka Yesu si nûr'a jwo: «Nye wà ha jwo yii á na *Kile Nijɔcwɔnrɔŋi na wá síwage e, yii àha ŋkàre wani me. Wà ha yii pyi na u na wá bage k'e, yii àha ndá yire na me. ²⁷ Bà sùpyire puni maha kilejini nya l'à yîri dipyen̄i ñùŋke kà na, maha sà fworò ñùŋke san̄ke na me, amuni *Supyaŋi Jyaŋi sí nya u cannuruge. ²⁸ Cyage e yakwugo nye ke, wani cinmpun̄nyi nye na bínnini.

²⁹ Cyire canmpyaagii yyefuge ká ntòro,

“Can̄ja nyiini sí n-tíi n-pyi numpire,
yiŋke sàha mú sà raa bèenme yige me.

Wɔrigii sí raa n-cwu,

yire kakyanhala yaayi yi nye nìnyin̄i na ke,

yire sí n-cún̄ŋɔ n-cún̄ŋɔ n-yîri yi tateenyi i^z.”

³⁰ Nye lire tɛni i, *Supyaŋi Jyaŋi fyèŋi sí n-ta nya nìnyin̄i na, ñùŋke supyishiŋi puni sí raa mɛɛ súu, pi puni sí u nimpaŋi nya nahanyi i ná fànhe ná sìnampe nimbwompe e. ³¹ Lire kàntugo mpurubwɔhɔ mɛɛ sí n-fworò fànha na, u sí u mèlekɛɛbii tun dipyen̄i kàmpaŋyi sicyɛɛɛɛŋi puni na, pi i Kile nijɔcwɔnrɔŋi wà piye na, mà lwɔ dipyen̄i ñùŋke kà na mà sà nɔ ku san̄ke na.»

Yii a kacyeen̄kii kàanmucaa

(Marika 13.28-31; Luka 21.29-33)

³² Ka Yesu si nûr'a jwo: «Yii *fizhiye cige kàanmucya a wíi ke! K'aha ŋkɛnye nìwɔnyɔ yige, maa fún tɛni ndemu i ke, yii maha jwo na nùŋgwɔh'à byanhara. ³³ Lire pyiŋkanni na, yii aha mpa cyire karigii puni nya cyi i mpyi, yii i ntɛen ná l'e na tèn'à byanhara, li bá a nɔ. ³⁴ Sɛen̄i na mii sí yi jwo yii á, mpìi pi à dá mii na ke, pire sí cyire karigii nya tapyige e^a. ³⁵ Nìnyin̄i ná ñùŋke sí n-pa n-tòro, ŋka mii jwumpe sí n-kwôro fo tèekwombaa.»

^z24.29 Ezayi 13.10; 34.4

^a24.34 Pii maha jwo: «nde tɛni shiin̄bii sí cyire karigii nya tapyige e.»

Kile kanni u à Supyaŋi Jyaŋi Yesu tènuruni cè

(Marika 13.32-37; Luka 17.26-30, 34-36)

³⁶⁻³⁷ Ka Yesu si núr'a jwo: «Nde li nyɛ *Supyaŋi Jyaŋi nùruŋi ke, shin niŋkin nyɛ a sìi ŋgemu u à u tènuruni ná u cannuruge cè mɛ. Ali *Kile mèlekɛɛbii ná Jyafoonji nyɛ a kuru canŋke cè mɛ. Tufoonji Kile kanni u à ku cè. Karigii cyi mpyi na mpyi Nuhu tiŋi i ke, cyire shiŋi sí raa n-pyi. ³⁸ Nuhu tiŋi i, mà jwo lùbwooni li pa ke, sùpyire mpyi na lyî marii byii, cyeebii mpyi na ŋkaan nàmbaabil'á, nàmbaabii sí i cyeebii lèŋi fo mà sà nɔ canŋke Nuhu à jyè bakwɔɔge e ke, ³⁹ pi mpyi na sɔŋŋi yafyin na mɛ, ka lùbwooni si mpa pi puni shi bò. Nyɛ amuni Supyaŋi Jyaŋi tènuruni mú sí n-pa n-pyi.

⁴⁰ Nyɛ lire tɛni ká shiin shuunni ta kɛrege e, wà sí n-lwɔ́ si u sanŋi yaha. ⁴¹ L'aha cyee shuunni ta pi i sùmaŋi tirili tirage na, wà sí n-lwɔ́ si u sanŋi yaha.

⁴² Lire e ke yii bégele tɛrigii puni i, jaha na ye yii nyɛ a yii Kafoonji cannuruge cè mɛ. ⁴³ Yii lógo! Kàmpyi bage foo mpyi maha nàŋkaanji tɛpani cè numpilage e, u mpyi maha si jɛɛ zínni ŋɔ́ si u yaha u kakyaare pyi mɛ. ⁴⁴ Lire kurugo yii mú à yaa yii bégel'a kwôro, jaha na ye canŋke ku nyɛ yii nyɛ a tɛn ná k'e mɛ, kur'e Supyaŋi Jyaŋi sí n-pa.

⁴⁵ Nyɛ báarapyiŋi na jùŋufoon'á dá pi sanmpii shwɔ́hɔ́l'e, u yákiŋi mú s'á pɛe ke, uru báarapyiŋi shiŋi jùŋufoonji maha yaha u u pyenge karigii cwɔ́nre, maa jyiŋi kaan báarapyiibii sanmpil'á u tɛkan'l'e. ⁴⁶ Lire e báarapyi maha báarapyi jùŋufoo, u à pa u ta u u báaraŋi niŋcɛnŋi pyi amuni ke, uru wuuni sí jwɔ́. ⁴⁷ Sɛɛŋi na mii sí yi jwo yii á, uru báarapyiŋi jùŋufoonji sí u pyenge karigii puni jùŋufente le u cye e. ⁴⁸ Ŋka báarapyiibii kacwɔ́nɔ́ŋi ŋgemu ká mpyi shinpi maa sɔŋŋi uye funŋ'i na uru jùŋufoonji sí mɔ lire kùluni i, ⁴⁹ maa wá na u báarapyiŋɛebii bwùun, maa uye yaha jyiŋi ná sinmbyaani laage e ná sinmbyampiyi i ke, ⁵⁰ canŋke ku nyɛ uru báarapyiŋi nyɛ a tɛn ná k'e mɛ, ná tɛni li nyɛ u nyɛ a sɔŋŋɔ́ ná l'e mɛ, u jùŋufoonji sí n-páa n-pa. ⁵¹ U sí uru báarapyiŋi kyérege sèè sèl'e, mpii pi à fyinmɛ tò wwomɔ́ na ke, si u ná pire sàraŋi pyi niŋkin. Wani u sí raa mɛɛ sùu s'a ŋkyànhigii kùru.»

Pùcepyire keŋi bàtaage

25 ¹ Ka Yesu si núr'a jwo: «*Kile Saanre jyiŋi sí n-fworo nde kani kurugo: pùcepyire ke ti ná fùkinabii lwɔ́ a kàre cipoonji jùŋɔ́ tabeŋke e. ² Pi shiin kaŋkuro na mpyi funŋɔ́ baa, pi sanmpii kaŋkuruŋi sí mpyi yákiŋifee. ³ Mpii pi mpyi funŋɔ́ baa ke, pir'á pi fùkinabii lwɔ́ a kàre,

pi nye a sìnme lwó piye cye e me. ⁴Ɔka yákilifeebil'à pi fùkinabii lwó maa sìnme pà lwó piye cye e.

⁵Nye cipoonjà mɔ u nye a pa me, ka ɛɔmpe si pi puni jà, ka pi i ɛɔ. ⁶Nye nìŋk'à pa jì ke, ka mejwuu si fworò fànha na “Cipoonji u ɛge! Yii fworò, yii i u nùŋɔ bê!” ⁷Ka tire pùceepyire keŋi si jè ɛɔmpe na, maa pi fùkinabii bégele. ⁸Ka funŋɔ baa wuubii si wá na yákili wuubii pyi “Yii sìnme pà kan wuu á, jaha na ye wuu fùkinabii naha na sí raa fùre sìnŋkuunji na!” ⁹Ka pire si pi pyi “Ná sìnme e wuu naha a pa ke, puru naha na sì n-jà wuu ná yii ta me. Yii a sì sìnmperebii yyére, yii i sà pà shwɔ.”

¹⁰Nye mà pi yaha pi i ɛkèege sìnme tashwɔge e, ka cipoonji si mpa. Mpii pi mpyi a bégele ke, ka pire si jyè ná u e cikwɔɔnre bage e, ka pi i ku shwɔhɔ.

¹¹Nye tèr'à pyi ke, ka pùceepyire kanjurunji sanŋi mú si mpa maa jwo “Nùŋufoonji, nùŋufoonji! Nwɔge múgo wuu á.” ¹²Ka u u pi pyi “Sèenji na mii sí yi jwo yii á, mii nye a yii cè me.”»

¹³Nye ka Yesu si u *cyelempyiibii pyi: «Yii bégele tèrigii puni i, jaha na ye yii nye a Kafoonji cannuruge ná u tèpani cè me.»

Báarapyiibii taanreŋi bàtaage

(Luka 19.11-27)

¹⁴Ka Yesu si núr'a jwo: «Li sí n-pyi mu à jwo nàŋi wà kùshe wu u à u báarapyiibii yyere, maa u nàfuunji le pi cye e. ¹⁵U à wyérefyinŋi tɔɔnyɔ ɛkwuu kanjurò (500) kan wà ninŋin á, maa ɛkwuu shuunni (200) kan wà á, maa ɛkuu (100) kan tanrewun'á. U à wyérefyinŋi kan pi á mà tàanna ná pi shin maha shin pèrege e, pi raa tɔɔn caa u na, maa ɛkàre. ¹⁶Wyérefyinŋi ɛkwuu kanjurun'á kan ɛgemu á ke, ka uru si ntíl'a kàr'a sà a cwɔhɔnte pyi, maa ɛkwuu kanjurò tɔɔn ta mà bàra u wyérefyinŋe na. ¹⁷Ɔkwuu shuunni'á kan ɛgemu á ke, ka uru mú si li pyi amuni, maa ɛkwuu shuunni tɔɔn ta mà bàra u wyérefyinŋe na. ¹⁸Ɔkuun'á kan ɛgemu á ke, ka uru si ɛkàr'a sà wyii kwɔn nùŋke na, maa u nùŋufoonji wyérefyinŋi le a ɛwɔhɔ.

¹⁹Tère nimbwol'à tòro ke, ka pire báarapyiibii nùŋufoonji si núr'a pa, maa pi puni yíbe pi wyérefyinŋi báaraŋkanni na. ²⁰Wyérefyinŋi ɛkwuu kanjurunji mpyi a kan ɛgemu á, ka u u ɛkwuu kanjurò tɔɔn ta mà bàra u na ke, ka uru si file maa jwo “Nùŋufoonji, wyérefyinŋi tɔɔnyɔ ɛkwuu kanjurò mu mpyi a kan mii á, mii à u báara mà ɛkwuu kanjurunji wabere ta. U we.” ²¹Ka nùŋufoonji si jwo “L'à nɔɔ, mu na nye báarapyi nìpcenŋe maa mpyi dánasupya. Mu à pyi dánasupya kapyere e, lire e mii sí kabwɔhii le mu cye e. Ta ma, wuu u múguro sɔŋyan.”

²²Nye wyérefyinñi ñkwuu shuunnñi mpyi a kan ñgemu á ke, ka uru si file maa jwo “Nùñufooñi, wyérefyinñi tɔɔnyɔ ñkwuu shuunni mu mpyi a kan mii á, mii à u báara mà ñkwuu shuunnñi wabere ta. U we.” ²³Ka nùñufooñi si u pyi “L'à jwɔ, mu na nye báarapyi ñjɔcɛɛ maa mpyi dánasupya. Mu à pyi dánasupya kapyɛere e, lire e mii sí kabwɔhii le mu cye e. Ta ma, wuu u múguro sɔjɔyan.”

²⁴Nye wyérefyinñi ñkuuñi mpyi a kan ñgemu á ke, ka uru si file maa jwo “Nùñufooñi, mii mpyi a li cè na mu kataanmp'à waha, mu nye a kerege ñkemu nùgo mɛ, mu maha kuru sùmañi kwɔɔn, mu nye a sùmashi wà cyage ñkemu i mɛ, mu maha kuru sùmañi bégele. ²⁵Lire kurugo mii à fyá, maa sà wyige tùgo, maa mu wyéreni le a ñwɔhɔ ñɔñke e. Mu wyéreni u ñge, u shwɔ.” ²⁶Ka nùñufooñi si u pyi “Mu nye báarapyi ñjɔcɛɛ mɛ, kayamafoo u nye mu. Taha mu mpyi a cè na mii nye a kerege ñkemu nùgo mɛ, na mii maha kuru sùmañi kwɔɔn, na mii nye a sùmashi wà cyage ñkemu i mɛ, na mii maha kuru sùmañi bégele la? ²⁷Nye mu à yire puni cè, ñaha na mu sí nye a mpyi a jà a mii wyéreni yaha wyéreni bwùunni na mà ye? Kampyi mu mpyi a lire pyi, mii à núr'a pa ke, mii mpyi na sí u ná u tɔɔñi ta.

²⁸Yii wyérefyinñi ñkuuñi shwɔ u na, yii kan kampwooni (1.000) fol'á. ²⁹Yii li cè, shin maha shin u nye ná yaage e ke, kà sí n-bàra urufoo woge na, ku u nyaha. Ñka shin maha shin cyɛɛɔyayi wu u nye ke, yaaga si n-kan urufol'á mɛ. Nimbileni urufoo bá na sɔññi uye cye e ke, lire sí n-shwɔ u na. ³⁰Yii ñge báarapyiñi laaga baa wuñi wà cyíinñi na numpini i, kuru cyage e sùpyire maha mɛɛ sùu maa ñkyàñhigii kùru.”»

Nùmpañña karigii cwɔɔnrɔñkanni

³¹Ka Yesu si núr'a jwo: «*Supyañi Jyañi ká mpa ná u sɔnampe ná u mèlekeɛbii puni i tɛni ndemu i ke, u sí n-tɛɛn u fàñhe tateenge nisinañke e. ³²Supyishiñi puni sí n-pa bínni u taan, u sí pi cwɔɔnrɔ si ñgwù piye e, bà yatonahañi maha mpàabii cwɔɔnr'a wwù sikyaabil'e mɛ^b. ³³U sí mpàabii yaha u *kàñiñe cyege na, si sikyaabii yaha u kàmene woge na. ³⁴Nye mpíi pi nye kàñiñe cyege na ke, saanñi sí n-jwo pir'á “Yii a ma naha, mii Tunji à jwó le yii á. Yii pa jyè u Saanre e, u à tire ntemu bégel'a yaha yii mɛɛ na fo ñjɔnyɛni tɛsiini i ke. ³⁵Ñaha kurugo ye tɛni i katege mpyi mii na ke, yii à mii kan mii à lyí, byag'à mii ta ka yii i mii kan mii à bya. Mii mpyi nàmpɔnnte e, ka yii i mii sunmbage lɛñe. ³⁶Vàanñkuuñi mpyi mii

^b25.32 Yahutuubii yéere, yatonahampii maha mpàabii ná sikyaabii nàhe sɔjɔyan. Numpilage e, mpàabii la maha mpyi si sínni ntàani na, bage zinnñi sí u à táan sikyaabil'á. Nye yatonahampii maha pi cwɔɔnr'a wwù piye e.

na, ka yii i vâanya kan mii á. Mii mpyi na yà, ka yii i sà mii kàanmucya. Mii mpyi kàsujì i, ka yii i sà fwooro mii na.”

³⁷Nye pire shintiibii sí n-jwo “Kafoonji, naha tère e wuu à mu katege wuñi nya, maa mu kan mu à lyî, lire nye me mà mu byaga wuñi nya, maa mu kan mu à bya ye?” ³⁸Naha tère e wuu à mu nàmpɔnɔ wuñi nya, maa mu sunmbage tîrige, lire nye me mà mu nya vâanɔkuuñi i, maa vâanya kan mu á ye?” ³⁹Naha tère e wuu à mu yangwuñi, lire nye me mu kàsujye wuñi nya, maa sà fwooro mu na ye?” ⁴⁰Saanji sí pi pyi “Sèenji na mii sí yi jwo yii á, yii aha ncyii kacɛnɔkii pyi mii cìnmpyiibii puni nimbileni là na, yii li cè na mii na yii à cyi pyi.”

⁴¹Lire kàntugo mpìi pi nye u kàmene cyege na ke, u sí pire pyi “Yii à làña, yii laaga tɔn na na, yii raa sà nafugombaage e, kuru nkemu k'à bége'l'a yaha Sitaannji ná u mèlekɛebii mɛe na ke. ⁴²Naha kurugo ye katege mpyi mii na, yii nye a mii kan mii a lyî me, byage mpyi mii na, yii nye a mii kan mii a bya me. ⁴³Mii mpyi nàmpɔnnte e, yii nye a nɛn'a mii sunmbage lèye me, vâanɔkuuñi mpyi mii na, yii nye a nɛn'a vâanya kan mii á me. Tèni i mii mpyi na yà, ná tèni i mii mpyi kàsujì i ke, yii nye a nɛn'a sà fwooro mii na me.”

⁴⁴Nye pire mú sí u yíbe “Kafoonji, naha tère e wuu à mu katege wuñi ná mu byaga wuñi ná mu nàmpɔnɔ wuñi ná mu vâanɔkuu wuñi ná mu yangwuñi ná kàsujye wuñi nya, maa mpyi wuu nye a mu tège mà ye?”

⁴⁵U sí pi pyi “Sèenji na mii sí yi jwo yii á, ná yii nye a cyire kacɛnɔkii pyi mii cìnmpyiibii puni nimbileni là na me, yii mú nye a cyi pyi mii na me.”

⁴⁶Nye pire sí n-pyi yyefuge niɔkwombaage e, nka mpìi pi à tíi ke, pire sí n-pyi shìni niɔkwombaarji i.»

Pi à vùnɔ pwo Yesu na, si u bɔ

(Marika 14.1-2; Luka 22.1-2; Yuhana 11.45-53)

26¹Nye Yesu à kwɔ puru jwumpe puni na, maa jwo u *cyelempyiibil'á: ²«Yii à li cè na cyi sanɔkii nye canmpyaa shuunni *bilereɔkwonji kataanni sí nɔ, pi sí *Supyañi Jyañi le cye e, si u kwɔro cige na si mbɔ.»

³Nye ka *Kile sáragawwuubii nùɔufeebii ná *Yahutuubii kacwɔnribii si sà piye bínni Kile sáragawwuubii nùɔufembwɔhe Kayifu pyenge e, ⁴maa bê li na si Yesu cya nɔcû ná cwɔre e, si u bɔ. ⁵Pi mpyi na yi yu piy'á: «Li nye a yaa li pyi kataanni tooy'e me, lire baare e sùpyire sí n-cânra.»

Ceeñi wà à sìnme nùguntanga wumɔ wu Yesu jùñke na

(Marika 14.3-9)

⁶Yesu na mpyi Betani kànhe e *tògofoonji^c Simɔ bage e. ⁷Mà pi yaha talyige e, ceenji wà à file u na ná lonɔaracwol'e^d, li mpyi a jî sìnmepe nùguntanga wumpe lonɔara wumpe pà na, maa puru sìnmepe wu Yesu jùñke na. ⁸Nye u cyelempyiibil'á lire nya ke, ka li i mpen pi e fo pi na ñko: «Ŋge ñkèegeñi jùñke ku nye naha ye? ⁹Mpe sìnmepe mpyi na sí n-jà n-pére wyéreyahaga na, si ntaha fòñɔfeebii tège.»

¹⁰Nye mpe pi mpyi na yu ke, ka Yesu si mpa puru cè, maa pi pyi: «Naha na yii nye na ñge ceenji cêege ye? Kacenne u à pyi mii na. ¹¹Fòñɔfeebii nye naha ná yii e tèrigii puni i, ñka mii wi ke, mii sî n-pyi ná yii e tèrigii puni i mà de! ¹²U à mpe sìnmepe wu mii na, si mii cyeere bégele njaha fanñke mæe na. ¹³Sèenji na mii sí yi jwo yii á, Jwumpe Nintanmpe ká nɔ cyaga maha cyag'e ke, nde ñge ceen'á pyi ninjaa ke, lire sí n-jwo wani bà li si mpyi si ñkwôro sùpyire funñ'i mæ.»

Zhudasi à bégele si Yesu le cye e

(Marika 14.10-11; Luka 22.3-6)

¹⁴Nye wà na mpyi *cyelempyiibii ke ná shuunniñi i, pi mpyi maha uru pyi Zhudasi Isikariyoti, ka uru si ñkàre *Kile sáragawwuubii jùñufeebii yyére, ¹⁵maa pi pyi: «Mii aha yii tège, ka yii i Yesu cû, naha yii sí n-kan mii á ye?» Ka pire si wyérefyinñi beñjaaga ná ke kan u á. ¹⁶Mà lwó lire tènì na, ka Zhudasi si wá na pyinƙanna caa si Yesu le pi cye e.

Kataanni njyìñi karigii ñcwɔɔnrɔñi kani

(Marika 14.12-21; Luka 22.7-14, 21-23; Yuhana 13.21-30)

¹⁷Nye *bwúuruñi ninjirigembaañi kataanni canɔcyiige, ka Yesu *cyelempyiibii si mpa u pyi: «Taa mu la nye wuu u sà *bilereñkwoñi kataanni njyìñi karigii cwɔɔnrɔ ke?» ¹⁸Ka u u pi pyi: «Yii shà mucyinn'á kànhe funñke e, na cyelentuñ'á jwo na uru tèn'á byanhara, na uru la nye si mpa kataanni njyìñi lyî ná u cyelempyiibil'e u yyére.» ¹⁹Nye ka cyelempyiibii si li pyi bà Yesu mpyi a yi jwo me, maa kataanni njyìñi karigii cwɔɔnrɔ wani.

Yesu à jwo na uru cyelempyañi wà sí uru le cye e

²⁰Nye yàkoñk'á pa nɔ ke, ka Yesu si mpa ntèen na lyî ná u cyelempyiibii ke ná shuunniñi i. ²¹Mà pi yaha njyìñi na, ka u u pi pyi: «Sèenji na mii sí

^c26.6 Pii na sònni na tènì i Yesu à kàre ñge nàñi yyére ke, u mpyi a cùuñ'a kwó.

^d26.7 Lire cwooni mpyi a yaa ná yaage k'e, kuru mege nye: «alibatiri».

yi jwo yii á, shin nin̄kin na naha yii shwǎhǎl'e, n̄ge u sí n-pa mii le cye e ke.»

²² Ka puru jwumpe si cyelempyiibii yyahayi tanha sèl'e fo pi shin maha shin na u yíbili: «Mii la, Kafoon̄ji?» «Mii la, Kafoon̄ji?»

²³ Ka u u pi pyi: «Ŋgemu cyege ku naha ná mii woge e yalyire yaage e ke, urufoo kyaa li. ²⁴ *Supyar̄ji Jyar̄ji ŋkwùmbaa nyε mε, bà l'à sémε u kyaa na Kile Jwumpe Semen̄ji i mε. Ŋka ŋgemu u sí n-pa u le cye e ke, urufoo wuun'à kèεge! Urufoo zimbaan̄ji mpyi na sí n-pwǎrǎ u ziji na.»

²⁵ Zhudasi u mpyi na sí n-pa u le cye e ke, ka uru si u yíbe: «Cyelentūji, mii wi la?» Ka Yesu si u pyi: «Mu yabilin̄ji u à yi jwo!»

Wwoneεge njȳn̄ji

(Marika 14.22-26; Luka 22.14-20; 1 Kǎrenti Shiin̄bii 11.23-25)

²⁶ Mà pi yaha pi i lȳi, Yesu à bwúurūnji lwǎ, maa fwù kan Kile á u kyaa na, maa u kwǎn kwǎn a kan u *cyelempyiibil'á maa jwo: «Yii n̄ge shwǎ a lȳi, mii cyeere ti.»

²⁷ Lire kǎntugo maa fùn̄pcwokwuuni lwǎ, *εrezen sinme mpyi l'e, maa fwù kan Kile á pu kyaa na, maa pu kan pi á maa jwo: «Yii puni pi pà bya. ²⁸ Naha na ye puru pu nyε mii sishange, *tunmbyaare nivǎnnte Kile à le ke, tire sishange ki, k'à wu shin̄nyahara *kapegigii yàfan̄ji kurugo. ²⁹ Mii sí yi jwo yii á, mii saha s̄i εrezen sinme bya mε, fo can̄ŋke mii sí nuru pu bya ná yii e mii Tūnji Saanre e ke.»

³⁰ Nyε ka pi i Kile pèente myahigii cêe maa nta a fworo bage e, maa ŋkàre *Olivye cire ŋan̄ke ŋūji.

Yesu à jwo na Pyeri sí n-pa jwo na u nyε a uru cè mε

(Marika 14.27-31; Luka 22.31-34; Yuhana 13.36-38)

³¹ Pi à nǎ wani ke, ka Yesu si pi pyi: «Nin̄jaa numpilage yabilin̄ji i, yii puni sí n-fê si mii kanni yaha, ŋaha na ye y'à sémε Kile Jwumpe Semen̄ji i: “Mii sí mpànahan̄ji bǎ, mpàkurūŋke puni sí n-caala^e.”»

³² Ka Yesu si nuru'a pi pyi: «Ŋka mii aha ŋè a fworo kwùni i tèn̄i ndemu i ke, mii sí n-sà yii sige Galile kùluni i.» ³³ Ka Pyeri si u pyi: «Pi sanmpii puni méε ká fê, maa mu yaha, mii kyaa bà mε!» ³⁴ Ka Yesu si u pyi: «Sèen̄ji na mii sí yi jwo mu á, nin̄jaa numpilage yabilin̄ji i, ŋkùpecyiini sí mu ta mu à jwo a nǎ tooyo taanre na mu nyε a mii cè mε.» ³⁵ Ka Pyeri si jwo: «Pi méε ká mpyi na sí mii bǎ ná mu i, mii s̄i n-sii n-jwo na mii nyε a mu cè mε.» Ka *cyelempyiibii sanmpii puni si yire ninuyi taha.

^e26.31 Zakari 13.7

Yesu à Kile jáare Zhetisemani cikòoge e

(Marika 14.32-42; Luka 22.39-46)

³⁶Nye ka Yesu ná u *cyelempyiibii si ñkàr'a sà nò cyage k'e, kuru mege na nye Zhetisemani, ka u u pi pyi: «Yii tèn naha mà jwo mii u sà Kile jáare meyyere ke.» ³⁷Ka u ññkareñi si ñkàre ná Pyeri ná Zebede jyaabii shuunniñi i. Ka yyetanhare ná funmpæenre si sii u á. ³⁸Ka u u pi pyi: «Mii funñke naha a pen fo na ñko si mii bò. Yii tèn naha, yii i ñkwôro nyii na ná mii i.»

³⁹Ka u u ñkàre yyaha yyére, maa uye wà ññjke na, maa yyaha cyígile, maa Kile jáare na: «Tufooñi, kampyi mu sí ñæ, na shwò ñke kyaage lwòhe mbyañi na. ñka ma hà na nyii wuuni pyi me, ma nyii wuuni pyi.» ⁴⁰Lire kàntugo maa núr'a pa u cyelempyiibii yyére, mà sà pi ta pi i ñwúuni. Ka u u Pyeri ñè, maa u pyi: «Yii nye a jà a nde tèn ññkinñi pyi nyii na ná mii i mà? ⁴¹Yii tèn nyii na, yii raa Kile jáare, bà yii si mpyi si fànha ta Sitaanniñi na, u àha ñkwò yii sòn ñgà *kapii na me. Nàkaana baa, sùpyañ'á bégel'a yaha kacenñkii me na, ñka u fàn'h'à cyére.»

⁴²Lire kàntugo ka u u núr'a yîri pi taan tozhonwogo mà sà Kile jáare na: «Mii Tunj, kampyi mii sà n-jà n-shwò ñke kyaage na me, mu nyii wuuni li pyi.» ⁴³Ka u u núr'a pa u cyelempyiibii yyére mà pa pi ta pi à ñó, pi mpyi na si n-jà nyii gii múgo n-yaha me.

⁴⁴Ka Yesu si núr'a yîri pi taan mà kàre Kile taparege e tontanrewogo, maa nuru jwumpe ninumpe kurugo. ⁴⁵U à kwò ke, maa núr'a pa u cyelempyiibii cyage e maa pi pyi: «Yii saha na ñwúuni la? Yii yîri, tèn'à nò, *Supyañi Jyañi sí n-le kapimpyiibii cye e. ⁴⁶Yii yîri, wuu a sà, ñge u sí mii le cye e ke, uru naha a nò naha.»

Yesu ñcùñi kani

(Marika 14.43-50; Luka 22.47-53; Yuhana 18.3-12)

⁴⁷Nye mà Yesu yaha puru jwumpe na, ka Zhudasi si nò wani, uru na nye *cyelempyiibii ke ná shuunniñi wà. U mpyi a pa ná shinnyahar'e, kàshikwònñwòoyi ná kàbiiyi mpyi pire cye e. *Kile sàragawwuubii ññufeebii ná *Yahutuubii kacwònribii pi mpyi a pi tun. ⁴⁸Zhudasi u mpyi na sí Yesu le cye e ke, uru mpyi a jwo a kan u cùveebil'á na: «Yii aha mii nya mii à sùpyañi ñgemu púr'a cù maa u shéere ke, uru wi. Yii i u cù.» ⁴⁹Pi à nò ke, ka Zhudasi si file Yesu na, maa jwo: «Fwù pìlaga na, wuu cyelentuñi» maa u púr'a cù. ⁵⁰Ka Yesu si u pyi: «Na cevoo, ndemu tapyige e mu à pa ke, lire pyi.» Nye ka sùpyire sannte si file maa Yesu cù.

⁵¹Ka Yesu cyelempyañi wà si u kàshikwònñwòoge ñr'a wwú mà taha a sàragawwuubii ññufembwòhe bárapyiniñi ññgenñke kà kwòn a cyán.

⁵² Ka Yesu si cyelempyaŋi pyi: «Ma ŋwɔɔni le li fwuuni i, naha na ye ŋgemu u nɔye na kàshige kwùun ná ŋwɔɔni i ke, ŋwɔɔni li sí n-tège urufoo bò mú. ⁵³ Taha mu na sɔnɔŋi na mii sí n-jà na Tunɔi pyi u mèlekeɛ kàshicyeye ke ná shuunni tùugo naha mii á nume, pi i nte sùpyire tun me? ⁵⁴ Ŋka lire ká mpyi, nje y'à jwo Kile Jwumpe Semeŋi i ke, di yire sí n-fúnɔɔ n-jwo ye?»

⁵⁵ Ka Yesu si jwo sùpyir'á: «Yii à pa mii fye e ná kàshikwɔɔŋwɔɔyi ná kàbiiyi i mpa ɔcù, mu à jwo kakuumpyi u nɔye mii. Mii mpyi maha sùpyire kálali *Kilepaarebage e canɔa maha canɔa, yii sí nɔye a mii cù me. ⁵⁶ Ŋka nde mpyiŋi sí *Kile túnntunmpii jwumpe fúnɔɔ.»

Nɔye ka Yesu cyelempyiibii puni si fê, maa u yaha.

Yesu na nɔye yukyaabii cye e

(Marika 14.53-65; Luka 22.54-55, 63-71; Yuhana 18.13-14, 19-24)

⁵⁷ Mpii pi à Yesu cù ke, ka pire si ŋkàre ná u e *Kile sáragawwuubii nùɔufembwɔhe Kayifu yyére. *Kile Saliyaŋi cyelentiibii ná *Yahutuubii kacwɔnribii mpyi a bínni wani. ⁵⁸ Mà pi yaha pi i ŋkèege ná Yesu i, Pyeri à tèn laage e, marii sí pi fye e fo mà sà jyè sáragawwuubii nùɔufembwɔhe pyenge e, maa sà ntèn pyenge saɔcɔwɔnsigibii shwɔhɔl'e, si karigii sanɔkii toroŋkanni nɔya. ⁵⁹ Kile sáragawwuubii nùɔufeebii ná *yukyaala kuruŋke shiinbii puni mpyi na pyiŋkanna caa si Yesu cêege ná kafinare e, si u ta mbòf. ⁶⁰ Ali mà li ta shinɔyahara mpyi a yà jwo, ŋka pi nɔye a nùɔɔ sèe wogo ta ŋkemu ku sí mpa ná l'e u bò me. Ka shiin shuunni si ŋkwɔ a pa jwo: ⁶¹ «Ŋge nàŋ à jwo na uru sí n-jà *Kilepaarebage jya, si núru ku faanra canmpyaa taanre funɔi.»

⁶² Ka sáragawwuubii nùɔufembwɔhe si yíri maa Yesu pyi: «Mpe jwumpe puni p'à jwo mà yyaha tíi ná mu i ke, naha mu u à cè p'e ye?» ⁶³ Ka Yesu si fyâha. Ka sáragawwuubii nùɔufembwɔhe si u pyi: «Kile nyii wuŋi mege na, kâa wuu á, maa yi jwo wuu á kampyi mu u nɔye *Kile Niɔcɔwɔnɔŋi, maa mpyi *Kile Jyaŋi?»

⁶⁴ Ka Yesu si u pyi: «Nje mu à jwo ke, yire yi. Ŋka mii sí yi jwo yii á, mà lwɔ nume na, yii sí *Supyaŋi Jyaŋi ninteenɔi nɔya Kile Siŋi Punifoo *kàniŋe cyege na. Yii mú sí u nimpaŋi nɔya pahapɔi i mà yíri nùɔyiŋi na.»

⁶⁵ Yesu à puru jwo ke, ka sáragawwuubii nùɔufembwɔhe lùyiri wuŋi si u yabiliŋi vâanntinɔke cwɔn^g, maa jwo: «U à Kile mege kèege, wuu

^f26.59 Mà tàanna ná Yahutuubii saliyaŋi i, li mpyi a nɔwɔ mà kyaa cwɔɔnɔ numpilage e me. Mà bàra lire na, kani li mpyi na sí n-jà n-pa ná kwù i ke, lire mpyi maha yaha canmpyaa shuunni si ntòro. Tèni i pi à Yesu yíbe ke, pi nɔye a tòro cyire kurigil'e me.

^g26.65 Yahutuubil'á, sùpya ká jwumɔ jwo Kile na, mpemu nɔye a yaa pu jwo u na me, mpii pi a puru jwumpe lógo ke, pire maha yíri maa pi vâanɔyi cwɔn.

saha nyɛ a tige wà jwɔjwumɔ kurugo mɛ. Yii à u Kile mɛkɛɛge jwumpe lógo. ⁶⁶Naha yii nyɛ na sɔnɔi yɛ?» Ka pi i u pyi: «U à yaa u bò.» ⁶⁷Lire kàntugo ka pi i ntilwɔhe wà u yyahe e, maa kan̄kuruyo cyán u e, ka pii si kantawahii bwɔn u e, ⁶⁸maa jwo: «Kile Nin̄cwɔnrɔɔi, mu nyɛ a jwo na mu na nyɛ *Kile t̄n̄ntun̄ni mà? Īge u à mu bwɔn ke, uru mege yyere wuu á!»

Pyeri à jwo na uru nyɛ a Yesu cè mɛ

(Marika 14.66-72; Luka 22.56-62; Yuhana 18.15-18, 25-27)

⁶⁹Pyeri nintɛɛn̄i mpyi pyenge e ntàani na, ka báarapyicwɔni wà si file u na maa jwo: «Mu mú mpyi ná Galile kùluni shin̄i Yesu e!» ⁷⁰Ka Pyeri si yi kyáala sùpyire puni nyii na, na: «Mii nàha à mu jwumpe yyaha cè mɛ.»

⁷¹Lire kàntugo ka Pyeri si yír'a kàre pyenge tajyijwɔge yyé. Ka báarapyicwɔni wabere si u nya, mp̄ii pi mpyi wani ke, maa jwo pir'á: «Īge nàni mpyi ná Nazareti kàhe shin̄i Yesu e.» ⁷²Ka Pyeri si núr'a yi kyáala na: «Mii à kâa na mii nyɛ a n̄ge nàni cè mɛ!»

⁷³Tère nimbiler' à tòro ke, mp̄ii pi mpyi wani ke, ka pire si file Pyeri na, maa jwo: «Nàkaana baa, mu na nyɛ pi wà, mu njini lwɔnkanni naha a li cyéé.» ⁷⁴Nyɛ ka Pyeri si jwo: «Kampyi mii à n̄ge nàni cè, Kile kà na yaha mɛ!» Ka nkùpooni si ntíl'a mɛe sú.

⁷⁵Ka Pyeri fun̄ke si jcwɔ Yesu jwumpe nin̄jwumpe na na: «Īkùpecyiini sí mu ta mu à jwo a nɔ tooyo taanre na mu nyɛ a mii cè mɛ.»

Nyɛ ka Pyeri si fworɔ pyenge e maa sà mɛe sú sèè sèl'e.

Pi à kàre ná Yesu i fànhafooni Pilati yyé

(Marika 15.1; Luka 23.1-2; Yuhana 18.28-32)

27 ¹Nyèɔɔge na, *Kile sáragawwuubii j̄n̄jufɛebii puni ná *Yahutuubii kacwɔnr̄ibil' à sà piye nya, maa jwo a bê Yesu mbòni na, ²maa u pwɔ maa nkàre ná u e fànhafooni *Pilati yyé^h.

Zhudasi kwùni kani

(Kapyīnkii 1.18-19)

³Zhudasi u nyɛ Yesu lefooni pi cye e ke, u à pa li nya na pi à jwo na pi sí Yesu bò ke, ka li i mpen u e, ka u u wyérefyinn̄i benjaaga ná ken̄i núr̄uɔ *Kile sáragawwuubii j̄n̄jufɛebii ná Yahutuubii kacwɔnr̄ibii na, ⁴maa jwo: «Mii à kapii pyi, mii à sùpya kan kwùñ'á, n̄gemu u nyɛ u nyɛ a kapii pyi mɛ.»

^h27.2 Fànhafooni Pilati kanni u mpyi na sí n-jà kuni kan pi kàsujyini wà bò.

Ka pi i u n̄wɔ shwɔ: «Wuu naha nyɛ pur'e mɛ, mu wuyo yi nyɛ yire.»
⁵ Ka Zhudasi si wyéréfynji wà *Kilepaarebage e, maa yiri pi taan mà sà uye p̄wɔ a bò. ⁶ Ka Kile sáragawwuubii n̄n̄ufeebii si uru wyéréfynji kuu maa jwo: «Mà tàanna ná wuu Saliyaŋi i, wuu nyɛ a yaa wuu u le *Kilepaarebage wyéren̄ji yalen̄ke e mɛ, naha na ye supyibowyerɛ wi.» ⁷ Ka pi i jwo a bê li na si sà coge faanrafoonji wà kerege shwɔ ná uru wyéren̄ji i, si mpyi n̄ampwuunbii fan̄nya. ⁸ Lire na, pi à kuru kerege mege le: «Sishange Kerege» mà pa nɔ ná n̄n̄jal'e.

⁹ Lire pyin̄kanni na, jwumpe *Kile túnntun̄ji Zheremi mpyi a jwo ke, pur'à f̄n̄n̄ɔ. U mpyi a jwo: «Pi à wyéréfynji t̄n̄mpyara ben̄jaaga ná ke lwɔ. *Izirayeli shiinbil'à uru t̄rɔ mà yaha supyibowyerɛ, ¹⁰ maa sà coge faanrafoonji kerege shwɔ ná ur'e, bà Kafoonji Kile à yi jwo mii á mɛ!.»

Pilati à Yesu yíbe

(Marika 15.2-5; Luka 23.3-5; Yuhana 18.33-38)

¹¹ Ka pi i Yesu yyéer̄je f̄anhafoonji *Pilati yyaha na, ka u u u yíbe na: «*Yahutuubii saan̄ji u nyɛ mu la?» Ka Yesu si jwo: «Mu aha jwo amuni yo.» ¹² Ka *Kile sáragawwuubii n̄n̄ufeebii ná Yahutuubii kacw̄n̄ribii si nt̄ige Yesu na kariii n̄nyahagil'e, ŋka u nyɛ a yafyin jwo mɛ. ¹³ Ka Pilati si jwo: «N̄cyii karigii pi na yu na ntare mu na ke, mu nyɛ na cyi núru mà?»
¹⁴ Yesu nyɛ a sàa yafyin jwo u á mɛ, ka lire si f̄anhafoonji kakyanhala sèl'e.

Yesu kataanmp'à cw̄w̄n̄r'a yaha u mb̄ɔŋi na

(Marika 15.6-15; Luka 23.13-25; Yuhana 18.39--19.16)

¹⁵ Nyɛ li mpyi kalyee f̄anhafoonj'á, *bileren̄kwoŋi kataanni n'a mpyi a nɔ, s̄upyire ká kàsujyini ŋgemu náare u á ke, u maha uru yaha u à f̄woro. ¹⁶ Lire t̄eni i, wà mpyi kàsuj̄i i, s̄upyire puni mpyi a u cè. U mege mpyi Barabasi. ¹⁷⁻¹⁸ *Pilati mpyi a cè na ȳncyege kurugo, *Kile sáragawwuubii n̄n̄ufeebil'à Yesu *Kirisita le uru cye e. Lire e s̄upyr̄'à bínni ke, ka Pilati si pi pyi: «Jofoo yii la nyɛ mii i yige ye? Barabasi laa, Yesu pi maha mpyi Kirisita ke?»

¹⁹ Nyɛ mà Pilati yaha yukyaalabage e, ka u cw̄ɔŋi si túnnturo yaha a shà u á, na ŋge n̄n̄ji u nyɛ n̄cèege cyaga baa ke, na u àha ŋkw̄ɔ u n̄wɔge le u kyal'e mɛ, naha na ye kariii n̄nyahagil'à uru k̄anha ŋw̄ge e pilaga u kyaa na.

²⁰ Nyɛ ka *Kile sáragawwuubii n̄n̄ufeebii ná Yahutuubii kacw̄n̄ribii si s̄upyire f̄ɔw̄n̄j'a ta na ti Barabasi náare, ti i Yesu yaha pi bò. ²¹ Ka f̄anhafoonji si n̄úr'a pi yíbe: «Mpii shiinbii shuun̄niŋi i, jofoo yii la nyɛ mii i yige ye?» Ka pi i jwo: «Barabasi!» ²² Ka Pilati si pi yíbe: «Yesu pi

ⁱ27.10 Zakari 11.12,13; Zheremi 19.1-13; 32.6-9

maha mpyi Kirisita ke, paha mii sí n-pyi uru na ye?» Ka pi puni si jwo: «U kwòro cige na!» ²³ Ka Pilati si núr'a pi yíbe: «Kapiini ndire u à pyi mà sà nɔ u bò ye?» Ka pi i wá na ñkwúuli fànha na: «U kwòro kworokworocige na!»

²⁴ Pilati à li nya na uru jwumpe fành'à cyére, tùmpe sí i nyahage na ma ke, ka u u lwòhɔ lwɔ a u cyeyi jyé sùpyire nyii na, maa jwo: «Mii à na cyeyi jyé a yige ñge nàñi kani i. Yii á li nyé nume.» ²⁵ Ka sùpyire puni si u jwɔ shwɔ: «U kwùñi nùmpañke tugure ti pyi wuu ná wuu pyiibii woro.»

²⁶ Lire tènì i ka Pilati si Barabasi yige mà tàanna ná sùpyire nyii wuuni i, maa pi pyi pi à Yesu bwòn ná kàsɔrigil'e, maa u kan pi sà ñkwòro kworokworocige na.

Sòrolashiibil'à cyàha Yesu na

(Marika 15.16-20; Yuhana 19.2-3)

²⁷ Nyé ka *Pilati sòrolashiibii pìi si ñkàre ná Yesu i pi tateenge e, maa sòrolashiibii piiberii yyér'a pa u kwùulo, ²⁸ maa u vàanpyi wwù u na, maa vàanntinmbwòhɔ ninyega le u na, ²⁹ maa ñguro cîn mà pyi saanra pùntonɔ mà tò u na, maa kàbii le u kàniñe cyege e, marii niñkure sínni u taan, marii u fwòhɔre marii ñko: «*Yahutuubii Saanñi, wuu à mu shéere!» ³⁰ Marii ntilwòhe wàa u na, maa kàbiini shwɔ u na mà taha na u bwùun pùñke e. ³¹ Pi à u fwòhɔr'a kwò ke, maa vàanntinmbwòhe ninyega wwù u na, maa u yabiliñi vàanpyi le u na, maa ñkàre ná u e si sà ñkwòro kworokworocige na.

Pi à Yesu kwòro cige na

(Marika 15.21-32; Luka 23.26-43; Yuhana 19.17-27)

³² Nyé mà sòrolashiibii yaha pi i ñkèege ná Yesu i tabonke e, pi à círi ná Sireni kànhe shinñi w'e, u mege mpyi Simɔ. Nyé ka pi i u kárama u à Yesu kworokworocige tugo. ³³ Nyé pi à sà nɔ cyage k'e, pi maha kuru cyage mege pyi: «Ñunkwòge Cyage» ³⁴ maa yasorogo le sinm'e mà kan Yesu á, u bya bà u sèege si mpyi si níñe me. U à ku néen'a wíi ke, u nyé a ñen'a ku bya me.

³⁵ Sòrolashiibil'à u kwòr'a kwò ke, maa ñkyaanwooni tég'a u vàanpyi taa piye na, bà pi puni si mpyi si pi nàzhannj cè me. ³⁶ Lire kàntugo maa ntèen wani na u kàanmucaa.

³⁷ Nyé ka wà si u mbòñi pùñke sém'a taha kworokworocige na u pùñke ninyiñi na. Y'à séme: «**ÑGE U NYE YESU, YAHUTUUBII SAANÑI.**»

³⁸ Nyé pi mpyi a nàñkaalii shuunni kwòro kworokworociye na Yesu taan. Wà mpyi u kàniñke na, u sanñi sí nyé u kàmeni na. ³⁹ Sùpyire

nintorore mpyi maha u fwǒhɔre, marii jùnyɔi kwòre, ⁴⁰ marii ŋko: «Mu u mpyi maha jwo na mu sí *Kileŋaarebage cyán si ku faanre canmpyaa taanre e ke, mu u nyɛ amɛ la? Mu yabiliŋi u maye shwɔ. Kampyi Kile Jyaŋi u nyɛ mu, tɔge kworokworocige na may'á!»

⁴¹ Nyɛ ka *Kile sáragawwuubii jùnjufɛebii ná *Kile Saliyaŋi cyelentiibii ná *Yahutuubii kacwɔnribii mú si wá na u fare marii ŋko: ⁴² «U à pìi shwɔ, maa mpyi u nyɛ a jà a uye shwɔ mɛ. Kampyi uru u nyɛ Izirayeli saanŋi, u tɔge cige na numɛ, lire ká mpyi, wuu sí n-dá u na. ⁴³ U à u cyɛge taha Kile na, maa jwo na uru nyɛ Kile Jyaŋi. Kampyi u kyal'à táan Kile á, Kile à yaa u u shwɔ numɛ.» ⁴⁴ Nàŋkaabii pi mpyi a kwòro u taan ke, ka pire mú si wá na u fare amuni.

Yesu kwùŋi

(Marika 15.33-41; Luka 23.44-49; Yuhana 19.28-30)

⁴⁵ Nyɛ canŋke mpyi a nɔ jùŋɔ niŋi i, ka numpini si mpál'a jyè kɔni cyeyi puni i, mà tère pyi fo mà sà byanhara yàkonŋke na. ⁴⁶ Lire tɛni i, ka Yesu si jwo fànha na: «Eli, Eli, lama sabakatani?» Lire jwɔhe ku nyɛ: «Mii Kileŋi, mii Kileŋi, naha na mu à kàntugo wà mii á ye^k?» ⁴⁷ Mpii pi mpyi wani ke, ka pire pìi si yire lógo, maa jwo: «Yii lógo! U naha na *Kile túnntunŋi Eli yiri, na u pa uru tɛge.»

⁴⁸ Lire tɛnuuni i, ka pi wà si fê a sà sìcogo fyinme lùtanhage k'e, maa ku nórɔ kàbii na, mà yaha Yesu jwɔge taan, u u ku ta a shwɔnɔ. ⁴⁹ Ka pi sanmpii si jwo: «Wuu a u wíi kampyi Eli sí n-pa u shwɔ.»

⁵⁰ Ka Yesu si núr'a jwo fànha na, maa u múnaani kan Kile á. ⁵¹ Lire tɛni i, ka *Kileŋaarebage táataa vàanŋke si ntíl'a cwɔn niŋke e, mà lwɔ nɔnyɔni na fo jwɔh'i. Ka niŋke si jcyɛɛnne, ka kafaabwoyi si jya. ⁵² Ka fanpyi si múgo. Kile wuubii pi mpyi a kwú ke, ka pire pìi niŋyahara si jè, ⁵³ maa fworɔ fanpyi i. (Nyɛ Yesu à pa jè ke, ka pi i jyè Zheruzalemu kàhe e mà piye cyèe shinŋyahara na.) ⁵⁴ Nyɛ *Ɔrɔmu sòrolashiibii yyaha yyére shinŋi ná mpii pi mpyi na Yesu kàanmucaa ná u e ke, tɛni i pir'à jùŋke nya k'à cyèɛnne, karigii cyi à pyi ke, maa cyire nya ke, ka pi i fyá sèe sèl'e, maa jwo: «Nàkaana baa, ŋge nàŋi mpyi *Kile Jyaŋi.»

⁵⁵ Cyee niŋyahamii mpyi a yyére tatɔŋge e marii wíi. Pire cyeebii mpyi a taha Yesu fye e mà yíri Galile kùluni i, marii u tère. ⁵⁶ Mariyama u mpyi

^j27.46 Yesu na ŋkwúuli Arameni shɛenre e. Tire shɛenre e, Eli jwɔhe ku nyɛ: «Mii Kileŋi». Mpii pi nyɛ pi nyɛ na tire shɛenre nùru mɛ, pire mpyi na sɔŋŋi na Kile túnntunŋi Eli Yesu nyɛ na yiri. Yahutuubii pìi na sɔŋŋi na ná Eli nyɛ a kwú mɛ, na sùpya ká mpyi kyaage e, na u sí n-pa urufoo shwɔ (2 Saanbii 2.1-12).

^k27.46 Zaburu 22.2

na yîri Magidala kànhe e ke, ná Mariyama u nyɛ Yakuba ná Yusufu nuɗi ke, ná Zebede jyaabii nuɗi mpyi pi e.

Yesu ntòɗi kani

(Marika 15.42-47; Luka 23.50-56; Yuhana 19.38-42)

⁵⁷Yàkoŋk'à nɔ ke, ka nàfuufoonji wà si mpa, u mege mpyi Yusufu, Arimati kànhe shin u mpyi u wi. U mú na mpyi Yesu *cyelempya. ⁵⁸Ka u u nɔ *Pilati na, maa sà Yesu buwuɗi jáare u á. Ka Pilati si pi pyi pi u kan u á. ⁵⁹Ka Yusufu si Yesu buwuɗi lwɔ a sà mpwɔ vàanntofonɗi w'e, ⁶⁰maa u le fanɗke e, kuru mpyi a tùgo kafaaga juɗi, u mpyi a ku kwɔn a yaha uye mɛɛ na, bu mpyi na sàha ŋkwɔ a tò k'e mà nya mɛ. Ka u u kafaabwɔhɔ kùuɗkul'a pa ntò fanɗke ɗwɔge na, maa ŋkàre. ⁶¹Nyɛ Magidala Mariyama ná Mariyamaɗi sanɗi mpyi a tèn'n'a yyaha kan fanɗk'á.

Fanɗke kàanmucyaɗi

⁶²Kuru canɗa nùmpaɗa mpyi *canɗɔŋke, ka *Kile sàragawwuubii ɗùɗufɛebii ná *Farizheenbii si ŋkàre siɗcyan *Pilati yyére ⁶³maa jwo: «Nùɗufoonji, l'à tige wuu funɗi na ŋge kafiniviniɗi, mà u yaha ɗyii na, u mpyi maha jwo uru ká ŋkwú, canmpyaa taanre uru sí ɗè. ⁶⁴Kuru cyage e, mu à yaa mu u pii yaha pi a fanɗke kàanmucaa fo canɗi taanreɗi ká mpa fùɗɗɔ. Lire ká mpyi li nyɛ a pyi mɛ, u cyelempyiibii sí n-jà n-pa u buɗi yù, si jwo na u à ɗè a fworo kwùɗi i. Tire kafinare kàntuge sí n-waha si ntòro nɗicyiire na.»

⁶⁵Ka Pilati si pi ɗwɔ shwɔ: «Kàanmucyafeebii na nyɛ wani, yii a sà, yii i sà pi pyi, pi a ku kàanmucaa pyiɗkanni l'à táan yii á ke.» ⁶⁶Ka pi i ŋkàr'a sà fanɗke yal'a tò, maa fyè bwɔn kafaage na, maa kàanmucyafeebii tiɗe wani.

Yesu à ɗè a fworo kwùɗi i

(Marika 16.1-8; Luka 24.1-12; Yuhana 20.1-10)

28 ¹Nyɛ *canɗɔŋk'à tòro ke, cibilaage canɗiye¹ ɗyèsɔɔge na, Magidala Mariyama ná Mariyamaɗi sanɗi à pa mpa fanɗke wíi. ²Ka ɗiɗke si mpâl'a cyêenne sèe sèl'e. Kafoonji *Kile mèlekeɗi wà mpyi a yîri nɗiɗiɗi na, maa ntîg'a pa kafaabwɔhe kùuɗkul'a láha a yaha ŋkere na, maa ntèen ku na. ³U mpyi na ɗi kileɗini bènmpɛ fiige, u vàanɗi mú s'à ffinɗe weewee. ⁴Ka saɗcwɔnsigibii si fyá na ɗcyêenni, fo mà sà ɗcírige.

⁵Ka mèlekeɗi si jwo cyeebil'á: «Yii àha raa fyáge mɛ. Yesu pi à kwòro cige na ke, mii à li cè na uru yii na ɗcaa. ⁶U nyɛ naha mɛ, u à ɗè bà u mpyi a yi jwo mɛ! Yii u buwuɗi tasinnage wíi! ⁷Nume, yii a sà fwɔfwɔ, yii

¹28.1 Yahutibil'á cibilaage canɗiye ku nyɛ káɗiɗi.

i sà yi jwo u *cyelempyiibil'á na “U à jè a fworo kwùni i. U à kàr'a sà yii sige Galile kùluni i. Yii sí sà u nya wani.” Yire yi mpyi mii á, mii u jwo yii á.»

⁸Ka pi fyagara wuubii ná funntanga wuubii si fê a yîri fanŋke na, na fi na ŋkèege fwɔfwɔ si sà yi jwo Yesu cyelempyiibil'á. ⁹Ka Yesu si mpâl'a pi nùŋɔ bê mà pi yaha kuni na, maa pi shéere. Ka pi i file u na, maa niŋkure sín, maa u cù tooyi na, maa u pée. ¹⁰Ka Yesu si jwo: «Yii àha raa fyáge me. Yii a sì, yii sà mii cìmpyiibii pyi na pi a sì Galile kùluni i. Wani pi sí sà mii nya.»

Sòrolashiibii ná sáragawwuubii kafinare kani

¹¹Mà cyeebii yaha kuni na, sòrolashiibii pi mpyi na fanŋke kàanmucaa ke, ka pire pìi si jyè kànhe e, mà sà yi puni yyaha jwo *Kile sáragawwuubii nùŋufeebil'á. ¹²Ka sáragawwuubii nùŋufeebii si wwɔ ná *Yahutuubii kacwɔnribil'e, maa jwo a bê li na, maa wyéreyahaga kan sòrolashiibil'á, ¹³maa jwo: «Yii a yi yu yii a ntùuli na u cyelempyiibil'à pa numpilage e, mà pa u buwuŋi yû, mà yii yaha ŋwɔmpe na. ¹⁴Fànhafooni ká yire lógo, wuu sí n-jà yi cwɔnɔ ná u e, bà yii si mpyi si shwɔ kyaage na me.» ¹⁵Ka pi i wyéreyi lwɔ, maa li pyi bà pi à yi jwo pi á me. Ka puru jwumpe si jcaala Yahutuubii shwɔhɔl'e fo mà pa nɔ niŋjaa na.

Yii sà supyishiŋi puni pyi mii cyelempyii

(Marika 16.14-18; Luka 24.36-49; Yuhana 20.19-23; Kapyiŋkii 1.6-8)

¹⁶Ka *cyelempyiibii ke ná niŋkinŋi si ŋkàre Galile kùluni i. Yesu mpyi a nàŋke ŋkemu kyaa jwo pi á ke, ka pi i sà dùgo kuru na, mà u ta wani. ¹⁷Pi à sà u nya ke, maa u pée, ŋka pi pìi funyɔ mpyi na pi kyáali. ¹⁸Ka Yesu si file pi na, maa pi pyi: «Nìpyiŋi ná niŋke síni pun'à kan mii á. ¹⁹Lire e yii a sì yii sà supyishiŋi puni pyi mii cyelempyii, yii s'a pi batizeli Tufooni ná Jyafooni ná *Kile Munaani mege na, ²⁰yii raa pi taanni karigii puni mii à jwo a waha yii á ke, cyire na. Mii na nye ná yii e canŋa maha canŋa fo si sà nɔ diŋyeri tèekwooni na.»